

മഹാഭാരതം - 33

മഹാഭാരതം 33

വ്യാസമഹർഷി

അധ്യായം 126 - 150

താളിലക്കം
2020

പേര്: മഹാഭാരതം 33

ഭാഷ: Malayalam

വിഭാഗം: മഹാകാവ്യം

രചന: വ്യാസമഹർഷി

പ്രസാധകർ: താളിളക്കം

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബുണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ്ങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കടപ്പാട്: വിക്സിപ്പീഡിയ.

അധ്യായം 126

1 [വി]

തതഃ പ്രഹസ്യ ദാശാർഹഃ ക്രോധപര്യോക്തലേക്ഷണഃ
ദുര്യോധനം ഇദം വാക്യം അബ്രുവീത് കരുസംസദി
2 ലപ്സ്യസേ വീരശയനം കാമം ഏതദ് അവാപ്സ്യസി
സ്ഥിരോ ഭവ സഹാമാത്യോ വിമർദോ ഭവിതാ മഹാൻ
3 യച് ച വം മന്യസേ മൂഢ ന മേ കശ് ചിദ് വ്യതിക്രമഃ
പാണ്ഡവേഷ് ഇതി തത് സർവം നിബോധത നരാധിപാഃ
4 ശ്രീയാ സന്തപ്യമാനേന പാണ്ഡവാനാം മഹാത്മനാം
ത്വയാ ദുർമന്ത്രിതം ദൃതം സൗബലേന ച ഭാരത
5 കഥം ച ജ്ഞാതയസ് താത ശ്രേയാംസഃ സാധു സംമതാഃ
തഥാന്യായം ഉപസ്ഥാതും ജിഹേനാജിഹ ചാരിണഃ
6 അക്ഷദ്യുതം മഹാപ്രാജ്ഞ സതാം അരതി നാശനം
അസതാം തത്ര ജായന്തേ ഭേദാശ് ച വ്യസനാനി ച
7 തദ് ഇദം വ്യസനം ഘോരം ത്വയാ ദൃതമുഖം കൃതം
അസമീക്ഷ്യ സദ് ആചാരൈഃ സാർധം പാപാനുബന്ധനൈഃ
8 കശ് ചാന്യോ ജ്ഞാതിഭാര്യാം വൈ വിപ്രകർതും തഥാർഹതി
ആനീയ ച സഭാം വജ്രം യഥോക്താ ദ്രൗപദീ ത്വയാ
9 കലീനാ ശീലസമ്പന്നാ പ്രാണേഭ്യോ ിപി ഗരീയസീ
മഹിഷീ പാണ്ഡുപുത്രാണാം തഥാ വിനികൃതാ ത്വയാ
10 ജാനന്തി കരവഃ സർവേ യഥോക്താഃ കരുസംസദി
ദുഃശാസനേന കൗന്തേയാഃ പ്രവ്രജന്തഃ പരന്തപാഃ
11 സമ്യഗ്യന്തേഷ് അലുബ്ധേഷു സതതം ധർമ്മചാരിഷു
സ്വേഷു ബന്ധുഷു കഃ സാധുശ് ചരേദ് ഏവം അസാന്ത്രതം
12 നൃശംസാനാം അനാര്യാണാം പരഷാണാം ച ഭാഷണം
കർണ ദുഃശാസനാഭ്യോം ച ത്വയാ ച ബഹുശഃ കൃതം
13 സഹ മാത്രാ പ്രദഗ്ധം താൻ ബാലകാൻ വാരണാവതേ
ആസ്ഥിതഃ പരമം യതം ന സമൃദ്ധം ച തത് തവ
14 ഉഷ്ടശ് ച സുചിരം കാലം പ്രച്ഛന്നാഃ പാണ്ഡവാസ് തദാ
മാത്രാ സഹൈക ചക്രായാം ബ്രാഹ്മണസ്യ നിവേശനേ
15 വിഷേണ സർവബന്ധൈർശ് ച യതിതാഃ പാണ്ഡവാസ് ത്വയാഃ
സർവോപായൈർ വിനാശായ ന സമൃദ്ധം ച തത് തവ
16 ഏവം ബുദ്ധിഃ പാണ്ഡവേഷു മീഥ്യാവൃത്തിഃ സദാ ഭവാൻ

കഥം തേ നാപരായോ fസ്തി പാണ്ഡവേഷു മഹാത്മസു
17 കൃത്യാ ബഹുന്യ് അകാര്യാണി പാണ്ഡവേഷു നൃശംസവത്
മിഥ്യാവൃത്തിർ അനാര്യഃ സന് അദ്യ വിപ്രതിപദ്യസേ
18 മാതാ പിതൃഭ്യാം ഭീഷ്മേണ ദ്രോണേന വിദുരേണ ച
ശാമ്യേതി മുഹൂർ ഉക്തോ fസി ന ച ശാമ്യസി പാർഥിവ
19 ശമേ ഹി സുമഹാൻ അർഥസ് തവ പാർഥസ്യ ചോഭയോഃ
ന ച രോചയസേ രാജൻ കിം അന്യദ് ബുദ്ധിലാഭവാത്
20 ന ശർമ പ്രാപ്സ്യസേ രാജൻ ഉത്ക്രമ്യ സുഹൃദാം വചഃ
അധർമ്യം അയശസ്യം ച ക്രിയതേ പാർഥിവ ത്വയാ
21 ഏവം ബ്രുവതി ദാശാർഹേ ദുര്യോധനം അമർഷണം
ദുഃശാസന ഇദം വാക്യം അബ്രുവീത് കരുസംസദി
22 ന ചേത് സന്ധാസ്യസേ രാജൻ സ്വേന കാമേന പാണ്ഡവൈഃ
ബദ്ധ്യാ കില ത്യാം ദാസ്യന്തി കന്തിപുത്രായ കൗരവഃ
23 വൈകർതനം ത്യാം ച മാം ച ത്രീൻ ഏതാൻ മനുജർഷഭ
പാണ്ഡവേഭ്യഃ പ്രദാസ്യന്തി ഭീഷ്മോ ദ്രോണഃ പിതാ ച തേ
24 ദ്രാതുർ ഏതദ് വചഃ ശ്രുത്യാ ധാർതരാഷ്ട്രഃ സുയോധനഃ
ക്രൂഢഃ പ്രാതിഷ്ഠതോത്ഥായ മഹാനാഗ ഇവ ശ്വസൻ
25 വിദുരം ധൃതരാഷ്ട്രം ച മഹാരാജം ച ബാഹ്ലികം
ക്രൂപം ച സോമദത്തം ച ഭീഷ്മം ദ്രോണം ജനാർദനം
26 സർവാൻ ഏതാൻ അനാദൃത്യ ദുർമതിർ നിരപത്രപഃ
അശിഷ്ടവദ് അമര്യാദോ മാനി മാന്യാവമാനിതാ
27 തം പ്രസ്ഥിതം അഭിപ്രേക്ഷ്യ ദ്രാതരോ മനുജർഷഭം
അനുജന്യഃ സഹാമാത്യാ രാജാനഗ് ചാപി സർവശഃ
28 സഭായാം ഉത്ഥിതം ക്രൂഢം പ്രസ്ഥിതം ദ്രാതൃഭിഃ സഹ
ദുര്യോധനം അഭിപ്രേക്ഷ്യ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ fബ്രുവീത്
29 ധർമാർഥാവ് അഭിസന്ത്യജ്യ സംരംഭം യോ fനമന്യതേ
ഹസന്തി വ്യസനേ തസ്യ ദുർഹദോ നചിരാദ് ഇവ
30 ദൂരാത്മാ രാജപുത്രായം ധാർതരാഷ്ട്രോ നപായവിത്
മിഥ്യാഭിമാനീ രാജ്യസ്യ ക്രോധലോഭ വശാനഗഃ
31 കാലപകം ഇദം മന്യേ സർവക്ഷത്രം ജനാർദന
സർവേ ഹ്യ് അനുസൃതാ മോഹാത് പാർഥിവാഃ സഹ മന്ത്രിഭിഃ
32 ഭീഷ്മസ്യാഥവചഃ ശ്രുത്യാ ദാശാർഹഃ പുഷ്പരേക്ഷണഃ
ഭീഷ്മദ്രോണമുഖാൻ സർവാൻ അഭ്യഭാഷത വിര്യവാൻ

33 സർവേഷാം കരുവൃദ്ധാനാം മഹാൻ അയം അതിക്രമഃ
 പ്രസഹ്യ മന്ദം ഐശ്വര്യേ ന നിയച്ഛത യൻ നൃപം
 34 തത്ര കാര്യം അഹം മന്യേ പ്രാപ്തകാലം അരിന്ദമാഃ
 ക്രിയമാണേ ഭവേച്ഛ്രേയസ് തത് സർവം ശൃണതാനുലഃ
 35 പ്രത്യക്ഷം ഏതദ് ഭവതാം യദ് വക്ഷ്യാമി ഹിതം വചഃ
 ഭവതാം ആനുകൂല്യേന യദി രോചേത ഭാരതാഃ
 36 ഭോജരാജസ്യ വൃദ്ധസ്യ ദുരാചാരോ ഹ്യ് അനാത്മവാൻ
 ജീവതഃ പിതൂർ ഐശ്വര്യം ഹൃത്യാ മന്യുവശം ഗതഃ
 37 ഉഗ്രസേനസുതഃ കംസഃ പരിത്യക്തഃ സ ബാസവൈഃ
 ജ്ഞാതിനാം ഹിതകാമേന മയാ ശസ്ത്രോ മഹാമുധേ
 38 ആഹുകഃ പുനർ അസ്താദിർ ജ്ഞാതിഭിശ് ചാപി സത്കൃതഃ
 ഉഗ്രസേനഃ കൃതോ രാജാ ഭോജരാജന്യവർധനഃ
 39 കംസം ഏകം പരിത്യജ്യ കലാർഥേ സർവയാദവാഃ
 സംഭ്രൂയ സുഖം ഏധന്തേ ഭാരതാസ്ഥകവൃഷ്ണയഃ
 40 അപി ചാപ്യ് അവദദ് രാജൻ പരമേഷ്വി പ്രജാപതിഃ
 വ്യൂഢേ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ ിദ്യുദ്യതേഷ്വ് ആയുധേഷു ച
 41 ദൈധീ ഭൂതേഷു ലോകേഷു വിനശ്യത്യു ച ഭാരത
 അബ്രവീത് സൃഷ്ടിമാൻ ദേവോ ഭഗവാൻ ലോകഭാവനഃ
 42 പരാഭവിഷ്യന്ത്യ് അസുരാ ദൈതേയാ ദാനവൈഃ സഹ
 ആദിത്യോ വസവോ രുദ്രാ ഭവിഷ്യന്തി ദിവൗകസഃ
 43 ദേവാസുരമനുഷ്യാശ് ച ഗന്ധർവോരഗരാക്ഷസാഃ
 അസ്തിൻ യുദ്ധേ സുസംയത്താ ഹനിഷ്യന്തി പരസ്പരം
 44 ഇതി മത്യാബ്രവീദ് ധർമ്മം പരമേഷ്വി പ്രജാപതിഃ
 വരണായ പ്രയച്ഛതാൻ ബദ്ധ്യാ ദൈതേയ ദാനവാൻ
 45 ഏവം ഉക്തസ് തതോ ധർമ്മോ നിയോഗാത് പരമേഷ്വിനഃ
 വരണായ ദദൗ സർവാൻ ബദ്ധ്യാ ദൈതേയേ ദാനവാൻ
 46 താൻ ബദ്ധ്യാ ധർമ്മപാശൈശ് ച സ്വൈശ് ച പാശൈർ ജലേശ്വരഃ
 വരണഃ സാഗരേ യത്തോ നിത്യം രക്ഷതി ദാനവാൻ
 47 തഥാ ദുര്യോധനം കർണം ശകുനിം ചാപി സൗബലം
 ബദ്ധ്യാ ദുഃശാസനം ചാപി പാണ്ഡവേഭ്യഃ പ്രയച്ഛത
 48 ത്യജേത് കലാർഥേ പുരുഷം ഗ്രാമസ്യാർഥേ കലം ത്യജേത്
 ഗ്രാമം ജനപദസ്യാർഥേ ആത്മാർഥേ പൃഥിവിം ത്യജേത്
 49 രാജൻ ദുര്യോധനം ബദ്ധ്യാ തതഃ സംശാമ്യ പാണ്ഡവൈഃ

ത്വക്തേ ന വിനശ്യേയഃ ക്ഷത്രിയാഃ ക്ഷത്രിയർഷഭഃ

അധ്യായം 127

1 [വി]

തതഃ പ്രഹസ്യ ദാശാർഹഃ ക്രോധപര്യുകലേക്ഷണഃ
ദുര്യോധനം ഇദം വാക്യം അബ്രുവീത് കരുസംസദി
2 ലപ്സ്യസേ വീരശയനം കാമം ഏതദ് അവാപ്സ്യസി
സ്ഥിരോ ഭവ സഹാമാത്യോ വിമർദോ ഭവിതാ മഹാൻ
3 യച് ച വം മന്യസേ മൂഢ ന മേ കശ് ചിദ് വ്യതിക്രമഃ
പാണ്ഡവേഷ് ഇതി തത് സർവം നിബോധത നരാധിപാഃ
4 ശ്രീയാ സന്തപ്യമാനേന പാണ്ഡവാനാം മഹാത്മനാം
ത്വയാ ദുർമന്ത്രിതം ദൃതം സൗബലേന ച ഭാരത
5 കഥം ച ജ്ഞാതയസ് താത ശ്രേയാംസഃ സാധു സംമതാഃ
തഥാന്യായും ഉപസ്ഥാതും ജിഹേനാജിഹ ചാരിണഃ
6 അക്ഷദ്യുതം മഹാപ്രാജ്ഞ സതാം അരതി നാശനം
അസതാം തത്ര ജായന്തേ ഭേദാശ് ച വ്യസനാനി ച
7 തദ് ഇദം വ്യസനം ഘോരം ത്വയാ ദൃതമുഖം കൃതം
അസമീക്ഷ്യ സദ് ആചാരൈഃ സാർധം പാപാനുബന്ധനൈഃ
8 കശ് ചാന്യോ ജ്ഞാതിഭാര്യോ വൈ വിപ്രകർതും തഥാർഹതി
ആനീയ ച സഭാം വജ്രം യഥോക്താ ദ്രൗപദീ ത്വയാ
9 കലീനാ ശീലസമ്പന്നാ പ്രാണേഭ്യോ ിപി ഗരീയസീ
മഹിഷീ പാണ്ഡുപുത്രാണാം തഥാ വിനികൃതാ ത്വയാ
10 ജാനന്തി കരവഃ സർവേ യഥോക്താഃ കരുസംസദി
ദുഃശാസനേന കൗന്തേയാഃ പ്രവ്രജന്തഃ പരന്തപാഃ
11 സമ്യഗ്യന്തേഷ് അലുബ്ധേഷു സതതം ധർമ്മചാരിഷു
സ്വേഷു ബന്ധുഷു കഃ സാധുശ് ചരേദ് ഏവം അസാന്ത്രതം
12 നൃശംസാനാം അനാര്യാണാം പരഷാണാം ച ഭാഷണം
കർണ ദുഃശാസനാഭ്യോം ച ത്വയാ ച ബഹുശഃ കൃതം
13 സഹ മാത്രാ പ്രദഗ്ധം താൻ ബാലകാൻ വാരണാവതേ
ആസ്ഥിതഃ പരമം യതം ന സമൃദ്ധം ച തത് തവ
14 ഉഷ്ടശ് ച സുചിരം കാലം പ്രച്ഛന്നാഃ പാണ്ഡവാസ് തദാ
മാത്രാ സഹൈക ചക്രായാം ബ്രാഹ്മണസ്യ നിവേശനേ
15 വിഷേണ സർപബന്ധൈർശ് ച യതിതാഃ പാണ്ഡവാസ് ത്വയാഃ
സർവോപായൈർ വിനാശായ ന സമൃദ്ധം ച തത് തവ
16 ഏവം ബുദ്ധിഃ പാണ്ഡവേഷു മീഥ്യാവൃത്തിഃ സദാ ഭവാൻ

കഥം തേ നാപരായോ fസ്തി പാണ്ഡവേഷു മഹാത്മസു
17 കൃത്യാ ബഹുന്യ് അകാര്യാണി പാണ്ഡവേഷു നൃശംസവത്
മിഥ്യാവൃത്തിർ അനാര്യഃ സന് അദ്യ വിപ്രതിപദ്യസേ
18 മാതാ പിതൃഭ്യാം ഭീഷ്മേണ ദ്രോണേന വിദുരേണ ച
ശാമ്യേതി മുഹൂർ ഉക്തോ fസി ന ച ശാമ്യസി പാർഥിവ
19 ശമേ ഹി സുമഹാൻ അർഥസ് തവ പാർഥസ്യ ചോഭയോഃ
ന ച രോചയസേ രാജൻ കിം അന്യദ് ബുദ്ധിലാഭവാത്
20 ന ശർമ പ്രാപ്സ്യസേ രാജൻ ഉത്ക്രമ്യ സുഹൃദാം വചഃ
അധർമ്യം അയശസ്യം ച ക്രിയതേ പാർഥിവ ത്വയാ
21 ഏവം ബ്രുവതി ദാശാർഹേ ദുര്യോധനം അമർഷണം
ദുഃശാസന ഇദം വാക്യം അബ്രുവീത് കരുസംസദി
22 ന ചേത് സന്ധാസ്യസേ രാജൻ സ്വേന കാമേന പാണ്ഡവൈഃ
ബദ്ധ്യാ കില ത്യാം ദാസ്യന്തി കന്തിപുത്രായ കൗരവഃ
23 വൈകർതനം ത്യാം ച മാം ച ത്രിൻ ഏതാൻ മനുജർഷഭ
പാണ്ഡവേഭ്യഃ പ്രദാസ്യന്തി ഭീഷ്മോ ദ്രോണഃ പിതാ ച തേ
24 ദ്രാതുർ ഏതദ് വചഃ ശ്രുത്യാ ധാർതരാഷ്ട്രഃ സുയോധനഃ
ക്രൂഢഃ പ്രാതിഷ്ഠതോത്ഥായ മഹാനാഗ ഇവ ശ്വസൻ
25 വിദുരം ധൃതരാഷ്ട്രം ച മഹാരാജം ച ബാഹ്ലികം
ക്രൂപം ച സോമദത്തം ച ഭീഷ്മം ദ്രോണം ജനാർദനം
26 സർവാൻ ഏതാൻ അനാദൃത്യ ദുർമതിർ നിരപത്രപഃ
അശിഷ്ടവദ് അമര്യാദോ മാനി മാന്യാവമാനിതാ
27 തം പ്രസ്ഥിതം അഭിപ്രേക്ഷ്യ ദ്രാതരോ മനുജർഷഭം
അനുജന്യഃ സഹാമാത്യാ രാജാനഗ് ചാപി സർവശഃ
28 സഭായാം ഉത്ഥിതം ക്രൂഢം പ്രസ്ഥിതം ദ്രാതൃഭിഃ സഹ
ദുര്യോധനം അഭിപ്രേക്ഷ്യ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ fബ്രുവീത്
29 ധർമാർഥാവ് അഭിസന്ത്യജ്യ സംരംഭം യോ fനമന്യതേ
ഹസന്തി വ്യസനേ തസ്യ ദുർഹൃദോ നചിരാദ് ഇവ
30 ദൂരാത്മാ രാജപുത്രായം ധാർതരാഷ്ട്രോ നപായവിത്
മിഥ്യാഭിമാനീ രാജ്യസ്യ ക്രോധലോഭ വശാനഗഃ
31 കാലപക്വം ഇദം മന്യേ സർവക്ഷത്രം ജനാർദന
സർവേ ഹ്യ് അനുസൃതാ മോഹാത് പാർഥിവാഃ സഹ മന്ത്രിഭിഃ
32 ഭീഷ്മസ്യാഥവചഃ ശ്രുത്യാ ദാശാർഹഃ പുഷ്പരേക്ഷണഃ
ഭീഷ്മദ്രോണമുഖാൻ സർവാൻ അഭ്യഭാഷത വീര്യവാൻ

33 സർവേഷാം കരുവൃദ്ധാനാം മഹാൻ അയം അതിക്രമഃ
 പ്രസഹ്യ മന്ദം ഐശ്വര്യേ ന നിയച്ഛത യൻ നൃപം
 34 തത്ര കാര്യം അഹം മന്യേ പ്രാപ്തകാലം അരിന്ദമാഃ
 ക്രിയമാണേ ഭവേച്ഛ്രേയസ് തത് സർവം ശൃണതാനുലഃ
 35 പ്രത്യക്ഷം ഏതദ് ഭവതാം യദ് വക്ഷ്യാമി ഹിതം വചഃ
 ഭവതാം ആനുകൂല്യേന യദി രോചേത ഭാരതാഃ
 36 ഭോജരാജസ്യ വൃദ്ധസ്യ ദുരാചാരോ ഹ്യ് അനാത്മവാൻ
 ജീവതഃ പിതൂർ ഐശ്വര്യം ഹൃത്യാ മന്യുവശം ഗതഃ
 37 ഉഗ്രസേനസുതഃ കംസഃ പരിത്യക്തഃ സ ബാസവൈഃ
 ജ്ഞാതിനാം ഹിതകാമേന മയാ ശസ്ത്രോ മഹാമുധേ
 38 ആഹുകഃ പുനർ അസ്താദിർ ജ്ഞാതിഭിശ് ചാപി സത്കൃതഃ
 ഉഗ്രസേനഃ കൃതോ രാജാ ഭോജരാജന്യവർധനഃ
 39 കംസം ഏകം പരിത്യജ്യ കലാർഥേ സർവയാദവാഃ
 സംഭ്രൂയ സുഖം ഏധന്തേ ഭാരതാസകവൃഷ്ണയഃ
 40 അപി ചാപ്യ് അവദദ് രാജൻ പരമേഷ്ടീ പ്രജാപതിഃ
 വ്യൂഢേ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ ദ്വൈദ്വൈഷ്യേ ആയുധേഷു ച
 41 ദൈധീ ഭൂതേഷു ലോകേഷു വിനശ്യത്യു ച ഭാരത
 അബ്രവീത് സൃഷ്ടിമാൻ ദേവോ ഭഗവാൻ ലോകഭാവനഃ
 42 പരാഭവിഷ്യന്ത്യ് അസുരാ ദൈതേയാ ദാനവൈഃ സഹ
 ആദിത്യോ വസവോ രുദ്രാ ഭവിഷ്യന്തി ദിവൗകസഃ
 43 ദേവാസുരമനുഷ്യാശ് ച ഗന്ധർവോരഗരാക്ഷസാഃ
 അസ്തിൻ യുദ്ധേ സുസംയത്താ ഹനിഷ്യന്തി പരസ്പരം
 44 ഇതി മത്യാബ്രവീദ് ധർമ്മം പരമേഷ്ടീ പ്രജാപതിഃ
 വരണായ പ്രയച്ഛതാൻ ബദ്ധ്യാ ദൈതേയ ദാനവാൻ
 45 ഏവം ഉക്തസ് തതോ ധർമ്മോ നിയോഗാത് പരമേഷ്ടീനഃ
 വരണായ ദദൗ സർവാൻ ബദ്ധ്യാ ദൈതേയേ ദാനവാൻ
 46 താൻ ബദ്ധ്യാ ധർമ്മപാശൈശ് ച സ്വൈശ് ച പാശൈർ ജലേശ്വരഃ
 വരണഃ സാഗരേ യത്തോ നിത്യം രക്ഷതി ദാനവാൻ
 47 തഥാ ദുര്യോധനം കർണം ശകുനിം ചാപി സൗബലം
 ബദ്ധ്യാ ദുഃശാസനം ചാപി പാണ്ഡവേഭ്യഃ പ്രയച്ഛത
 48 ത്യജേത് കലാർഥേ പുരഷം ഗ്രാമസ്യാർഥേ കലം ത്യജേത്
 ഗ്രാമം ജനപദസ്യാർഥേ ആത്മാർഥേ പൃഥിവിം ത്യജേത്
 49 രാജൻ ദുര്യോധനം ബദ്ധ്യാ തതഃ സംശാമ്യ പാണ്ഡവൈഃ

ത്വക്തേ ന വിനശ്യേയഃ ക്ഷത്രിയാഃ ക്ഷത്രിയർഷഭഃ

അധ്യായം 128

1 [വി]

തത് തു വാക്യം അനാദൃത്യ സോ fർഥവൻ മാതൃഭാഷിതം
 പുനഃ പ്രതസ്ഥേ സംരംഭേത് സകാശം അകൃതാത്മനാം
 2 തതഃ സഭായാ നിർഗമ്യ മന്ത്രയാം ആസ കൗരവഃ
 സൗബലേന മതാക്ഷേണ രാജ്ഞാ ശകുനീനാ സഹ
 3 ദുര്യോധനസ്യ കർണസ്യ ശകുനേഃ സൗബലസ്യ ച
 ദുഃശാസനചതുർഥാനാം ഇദം ആസീദ് വിചേഷ്ടിതം
 4 പുരായം അസ്സാൻ ഗൃഹ്ണാതി ക്ഷിപ്രകാരി ജനാർദനഃ
 സഹിതോ ധൃതരാഷ്ട്രേണ രാജ്ഞാ ശാന്തനവേന ച
 5 വയം ഏവ ഹൃഷീകേശം നിഗൃഹ്ണീമ ബലാദ് ഇവ
 പ്രസഹ്യ പുരുഷവ്യാഘ്രം ഇന്ദ്രോ വൈരോചനിം യഥാ
 6 ശ്രുത്വാ ഗൃഹീതം വാർഷ്ണേയം പാണ്ഡവാ ഹതചേതസഃ
 നിരുത്സാഹാ ഭവിഷ്യന്തി ഭഗദംഷ്ടാ ഇവോരഗാഃ
 7 അയം ഹ്യ ഏഷാം മഹാബാഹുഃ സർവേഷാം ശർമ വർമ ച
 അസ്സീൻ ഗൃഹീതേ വരദേ ജൃഷഭേ സർവസാത്വതാം
 നിരുദ്യമാ ഭവിഷ്യന്തി പാണ്ഡവാഃ സോമകൈഃ സഹ
 8 തസ്സാദ് വയം ഇഹൈവൈനം കേശവം ക്ഷിപ്രകാരിണം
 ക്രോശതോ ധൃതരാഷ്ട്രസ്യ ബദ്ധ്യാ യോത്സ്യാമഹേ രിപുൻ
 9 തേഷാം പാപം അഭിപ്രായം പാപാനാം ദൃഷ്ടചേതസാം
 ഇംഗിതജ്ഞഃ കവിഃ ക്ഷിപ്രം അന്വബുധൃത സാത്യകിഃ
 10 തദർഥം അഭിനിഷ്ഠ്യ ഹാർദ്ദിക്യേന സഹാസഥിതഃ
 അബ്രവീത് കൃതവർമാണം ക്ഷിപ്രം യോജയ വാഹിനീം
 11 വ്യൂഢാനീകഃ സഭാ ദ്വാരം ഉപതിഷ്ഠസ്വ ദംശിതഃ
 യാവദ് ആഖ്യാമ്യ് അഹം ചൈതത് കൃഷ്ണായാക്ലിഷ്ട കർമ്മണേ
 12 സ പ്രവിശ്യ സഭാം വീരഃ സിംഹോ ഗിരിമുഹാം ഇവ
 ആചഷ്ട തം അഭിപ്രായം കേശവായ മഹാത്മനേ
 13 ധൃതരാഷ്ട്രം തതശ് ചൈവ വിദുരം ചാന്വദാഷത
 തേഷാം ഏതം അഭിപ്രായം ആചചക്ഷേ സ്മയന് ഇവ
 14 ധർമാദ് അപേതം അർഥാച് ച കർമ്മ സാധു വിശർഹിതം
 മന്ദാഃ കർതും ഇഹേച്ഛന്തി ന ചാവാപ്യം കഥം ചന
 15 പുരാ വികർവതേ മൃഗാഃ പാപാത്മാനഃ സമാഗതാഃ
 ധർഷിതാഃ കാമമന്യുഭ്യോ ക്രോധലോഭ വശാനസാഃ

16 ഇമം ഹി പുണ്യരീകാക്ഷം ജീഘൃക്ഷന്ത്യ് അൽപചേതസഃ
 പടേനാനിഗ്ം പ്രജ്ജലിതം യഥാ ബാലാ യഥാ ജഡാഃ
 17 സാത്യകേസ് തദ് വചഃ ശ്രുത്യാ വിദുരോ ദീർഘദർശിവാൻ
 ധൃതരാഷ്ട്രം മഹാബാഹുഃ അബ്രവീത് കുരുസംസദി
 18 രാജൻ പരീതകാലാസ് തേ പുത്രാഃ സർവേ പരന്തപ
 അയശസ്യാം അശക്യാം ച കർമ്മ കർതും സമുദ്യതാഃ
 19 ഇമം ഹി പുണ്യരീകാക്ഷം അഭിഭൂയ പ്രസഹ്യ ച
 നിഗ്രഹീതും കിലേച്ഛന്തി സഹിതാ വാസവാന്ദമഃ
 20 ഇമം പുരുഷശാർദൂലം അപ്രവൃഷ്യം ദുരാസദം
 ആസാദ്യ ന ഭവിഷ്യന്തി പതംഗാ ഇവ പാവകം
 21 അയം ഇച്ഛൻ ഹി താൻ സർവാൻ യതമാനാഞ് ജനാർദനഃ
 സിംഹോ മൃഗാൻ ഇവ ക്രമേണ ഗമയേദ് യമസാദനം
 22 ന ത്വ് അയം നിന്ദിദം കർമ്മ കര്യാത് കൃഷ്ണഃ കഥം ചന
 ന ച ധർമ്മാദ് അപക്രാമേദ് അച്യുതഃ പുരുഷോത്തമഃ
 23 വിദുരേണൈവം ഉക്തേ തു കേശവോ വാക്യാം അബ്രവീത്
 ധൃതരാഷ്ട്രം അഭിപ്രേക്ഷ്യ സുഹൃദാം ശൃണ്വതാം മിഥഃ
 24 രാജന് ഏതേ യദി ക്രമേണ മാം നിഗ്രഹ്ണീയൂർ ഓജസാ
 ഏതേ വാ മാം അഹം വൈനാൻ അനുജാനീഹി പാർഥിവ
 25 ഏതാൻ ഹി സർവാൻ സംരണ്ണാൻ നിയന്തും അഹം ഉത്സഹേ
 ന ത്വ് അഹം നിന്ദിതം കർമ്മ കര്യാം പാപം കഥം ചന
 26 പാണ്ഡവാര്മേ ഹി ലുഭ്യന്തഃ സ്വാർഥാദ് ധാസ്യന്തി തേ സുതാഃ
 ഏതേ ചേദ് ഏവം ഇച്ഛന്തി കൃതകാര്യോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 27 അദ്വൈവ ഹ്യ് അഹം ഏതാംഗ് ച യേ ചൈതാൻ അനു ഭാരത
 നിഗ്രഹ്യ രാജൻ പാർഥേഭ്യോ ദദ്യാം കിം ദൃഷ്ട്വം ഭവേത്
 28 ഇദം തു ന പ്രവർത്തേയം നിന്ദിതം കർമ്മ ഭാരത
 സംനിയൗ തേ മഹാരാജ ക്രോധജം പാപബുദ്ധിജം
 29 ഏഷ ദുര്യോധനോ രാജൻ യഥേച്ഛതി തഥാസ്തു തത്
 അഹം തു സർവാൻ സമയാൻ അനുജാനാമി ഭാരത
 30 ഏതച് ശ്രുത്യാ തു വിദുരം ധൃതരാഷ്ട്രോ ദൃഭ്യഭാഷത
 ക്ഷിപ്രം ആനയ തം പാപം രാജ്യലുബ്ധം സുയോധനം
 31 സഹ മിത്രം സഹാമാത്യം സസോദര്യം സഹാനുഗം
 ശക്തയാം യദി പന്ഥാനം അവതാരയിതും പുനഃ
 32 തതോ ദുര്യോധനം ക്ഷത്താ പുനഃ പ്രാവേശയത് സഭാം

അകാമം ഭ്രാന്തഭിഃ സാർധം രാജഭിഃ പരിവാരീതം
 33 അഥ ദുര്യോധനം രാജാ യുതരാഷ്ട്രോ fഭ്യഭാഷത
 കർണ ഭൂശാസനാഭ്യോ ച രാജഭിഃ ചാഭിസംവൃതം
 34 നൃശംസപാപഭൂയിഷ്ട ക്ഷുഭ്രകർമ്മ സഹായവാൻ
 പാപൈഃ സഹായൈഃ സംഹത്യ പാപം കർമ്മ ചികീർഷസി
 35 അശക്യം അയശസ്യാം ച സദ്ഭിഃ ചാപി വിഗർഹിതം
 യഥാ ത്യാദൃശകോ മൂഢോ വ്യവസ്ത്യേത് കലപാംസനഃ
 36 ത്വം ഇമം പുണ്യരീകാക്ഷം അപ്രയുഷ്യം ദുരാസദം
 പാപൈഃ സഹായൈഃ സംഹത്യ നിഗ്രഹീതും കിലേഷ്ടസി
 37 യോ ന ശക്യോ ബലാത് കർതും ദേവൈർ അപി സവാസവൈഃ
 തം ത്വം പ്രാർഥയസേ മന്ദബാലസ് ചന്ദ്രമസം യഥാ
 38 ദേവൈർ മനുഷ്യൈർ ഗന്ധർവ്വൈർ അസുരൈർ ഉരഗൈശ് ച യഃ
 ന സോഽപ്യം സമരേ ശക്യാസ് തം ന ബുധ്യസി കേശവം
 39 ദുർഗ്രഹഃ പാണിനാ വായുർ ദുഃസ്ഥിരഃ പാണിനാ ശശി
 ദുർധരാ പൃഥിവീ മൂർധ്നാ ദുർഗ്രഹഃ കേശവോ ബലാത്
 40 ഇത്യ് ഉഷേത യുതരാഷ്ട്രേണ ക്ഷത്താപി വിദുരോ fബ്രുവീത്
 ദുര്യോധനം അഭിപ്രേക്ഷ്യ ധാർതരാഷ്ട്രം അമർഷണം
 41 സൗഭദ്രാരേ വാനരേന്ദ്രോ ദ്വിവിദോ നാമ നാമതഃ
 ശിലാ വർഷേണ മഹതാ ഛാദയാം ആസ കേശവം
 42 ഗ്രഹീതുകാമോ വിക്രമ്യ സർവയത്തേന മാധവം
 ഗ്രഹീതും നാശകത് തത്ര തം ത്വം പ്രാർഥയസേ ബലാത്
 43 നിർമോചനേ ഷട് സഹസ്രാഃ പാശൈർ ബദ്ധ്വാ മഹാസുരഃ
 ഗ്രഹീതും നാശകം ചൈനം തം ത്വം പ്രാർഥയസേ ബലാത്
 44 പ്രാഗ്ജ്യോതിഷ ഗതം ശൗരീം നരകഃ സഹ ദാനവൈഃ
 ഗ്രഹീതും നാശകത് തത്ര തം ത്വം പ്രാർഥയസേ ബലാത്
 45 അനേന ഹി ഹതാ ബാല്യേ പൃതനാ ശിശൂനാ തഥാ
 ഗോവർധനോ ധാരിതശ് ച ഗവാർഥേ ഭരതർഷഭ
 46 അരിഷ്ടോ ധേനുരുകശ് ചൈവ ചാണൂരശ് ച മഹാബലഃ
 അശ്വരാജശ് ച നിഹതഃ കംസശ് ചാരിഷ്ടം ആചരൻ
 47 ജരാസന്ധശ് ച വക്രശ് ച ശിശുപാലശ് ച വീര്യവാൻ
 ബാണശ് ച നിഹതഃ സംഖ്യേ രാജാന ച നിഷ്ടദിതാഃ
 48 വരണോ നിർജിതോ രാജാ പാവകശ് ചാമിതൗജസാ
 പാരിജാതം ച ഹരതാ ജിതഃ സാക്ഷാച് ഛാപീ പതിഃ

49 ഏകാർണവേ ശയാനേന ഹതൗ തൗ മധുക്കൈഃഽഭൗ
 ജന്മാന്തരം ഉപാഗമ്യ ഹയഗ്രീവസ് തഥാ ഹതഃ
 50 അയം കർതാ ന ക്രിയതേ കാരണം ചാപി പൗരൂഷേ
 യദ് യദ് ഇച്ഛേദ് അയം ശൗരിസ് തത് തത് കര്യാദ് അയത്തതഃ
 51 തം ന ബുധ്യസി ഗോവിന്ദം ഘോരവിക്രമം അച്യുതം
 ആശീവിഷം ഇവ ക്രൂദ്ധം തേജോരാശിം അനിർജിതം
 52 പ്രധർഷയൻ മഹാബാഹുഃ കൃഷ്ണം അക്ലിഷ്ടകാരിണം
 പതംഗോ fഗ്നിം ഇവാസാദ്യ സാമാത്യോ ന ഭവിഷ്യസി

അധ്യായം 129

1 [വി]

വിദുരേണൈവം ഉക്തേ തു കേശവഃ ശത്രുപുഗഹാ
ദുര്യോധനം ധാർതരാഷ്ട്രം അഭ്യഭാഷത വിര്യവാൻ
2 ഏകോ ിഹം ഇതി യൻ മോഹാൻ മന്യസേ മാം സുയോധന
പരിഭ്രയ ച ദുർബ്ബദ്ധേ ഗ്രഹീതും മാം ചികിർഷസി
3 ഇഹൈവ പാണ്ഡവഃ സർവേ തമൈവാസകവൃഷ്ണയഃ
ഇഹാദിത്യാഗ് ച ഭദ്രാഗ് ച വസവഗ് ച മഹർഷിഭിഃ
4 ഏവം ഉക്ത്വാ ജഹാസോച്ചൈഃ കേശവഃ പരവിരഹാ
തസ്യ സംസ്തയതഃ ശൗരേർ വിദ്യുദ്രുപാ മഹാത്മനഃ
അംഗുഷ്ഠ മാത്രാസ് ത്രിദശാ മുമുച്ഃ പാവകാർഷിഷഃ
5 തസ്യ ബ്രഹ്മാ ലലാടസേഥാ ഭദ്രോ വക്ഷസി ചാഭവത്
ലോകപാലാ ഭുജേഷ്ഠ ആസന്ന് അഗ്നിർ ആസ്യാദ് അജായത
6 ആദിത്യാഗ് ചൈവ സാധ്യാഗ് ച വസവോ ിമാശ്വിനാവ് അപി
മരുതഗ് ച സഹേന്ദ്രേണ വിശ്വേ ദേവാസ് തമൈവ ച
ബഭ്രുവുഗ് ചൈവ രൂപാണി യക്ഷഗന്ധർവരക്ഷസാം
7 പ്രാദുരാസ്താം തഥാ ദോർഭ്യാം സങ്കർഷണ ധനഞ്ജയൗ
ദക്ഷിണേ ിമാർജ്ജനോ ധന്വീ ഹലീ രാമഗ് ച സവൃതഃ
8 ഭീമോ യുധിഷ്ഠിരഗ് ചൈവ മാദ്രീപുത്രൗ ച പൃഷ്ഠതഃ
അന്ധകാ വൃഷ്ണയഗ് ചൈവ പ്രദ്യുത പ്രമുഖാസ് തതഃ
9 അഗ്രേ ബഭ്രുവുഃ കൃഷ്ണസ്യ സമുദ്യതമഹായുധഃ
ശംഖചക്രഗദാശക്തിർ ശാർമ്ഗലാംഗലനന്ദകഃ
10 അദൃശ്യന്തോദ്യതാന്യ് ഏവ സർവപ്രഹരണാനി ച
നാനാ ബാഹുഷ്യ കൃഷ്ണസ്യ ദീപ്യമാനാനി സർവശഃ
11 നേത്രാഭ്യാം നസ് തതഗ് ചൈവ ക്രോത്രാഭ്യാം ച സമന്തതഃ
പ്രാദുരാസൻ മഹാരൗദ്രഃ സധൂമാഃ പാവകാർഷിഷഃ
രോമകുപേഷ്യ ച തഥാ സൂര്യസ്യേവ മരീചയഃ
12 തം ദൃഷ്ട്വാ ഘോരം ആത്മാനം കേശവസ്യ മഹാത്മനഃ
ന്യമീലയന്ത നേത്രാണി രാജാനസ് ത്രസ്തചേതസഃ
13 ഋതേ ദ്രോണം ച ഭീഷ്മം ച വിദുരം ച മഹാമതിം
സഞ്ജയം ച മഹാഭാഗം ഋഷീംഗ് ചൈവ തപോധനാൻ
പ്രാദാത് തേഷാം സ ഭഗവാൻ ദിവ്യം ചക്ഷുർ ജനാർദനഃ
14 തദ് ദൃഷ്ട്വാ മഹദ് ആശ്ചര്യം മാധവസ്യ സഭാ തലേ

ദേവദൂന്ദുഭയോ നേദുഃ പുഷ്പവർഷം പപാത ച
 15 ചചാല ച മഹീകൃത്സ്താ സാഗരശ് ചാപി ചുക്ഷുഭേ
 വിസ്തൃതം പരമം ജഗ്മുഃ പാർഥിവാ ഭരതർഷഭേ
 16 തതഃ സ പുരുഷവ്യാഘ്രഃ സഞ്ജഹാര വപുഃ സ്വകം
 താം ദിവ്യാം അദ്ഭുതാം ചിത്രാം ഋദ്ധിമത്താം അരിന്ദമഃ
 17 തതഃ സാത്യകിം ആദായ പാണ്ൗ ഹാർദിക്യം ഏവ ച
 ഋഷിഭിസ് തൈർ അനുജ്ഞാതോ നിര്യയൗ മധുസൂദനഃ
 18 ഋഷഭ്യോ ഫന്തർഹിതാ ജഗ്മുസ് തതസ് തേ നാരദാദയഃ
 തസ്മിൻ കോലാഹലേ വൃത്തേ തദ് അദ്ഭുതം അഭൂത് തദാ
 19 തം പ്രസ്ഥിതം അഭിപ്രേക്ഷ്യ കൗരവാഃ സഹ രാജഭിഃ
 അനുജഗ്മുർ നരവ്യാഘ്രം ദേവാ ഇവ ശതകൃതം
 20 അചിന്തയന് അമേയാത്മാ സർവം തദ് രാജമണ്ഡലം
 നിശ്ചക്രാമ തതഃ ശൗരിഃ സധൂമ ഇവ പാവകഃ
 21 തതോ രഥേന ശുഭ്രേണ മഹതാ കികിണീകിനാ
 ഹേമജാലവിചിത്രേണ ലഘുനാ മേഘനാദിനാ
 22 സൂപസ്തരേണ ശുഭ്രേണ വൈയാഘ്രേണ വരൂഥിനാ
 സൈന്യസുഗ്രീവ യുക്തേന പ്രത്യദൃശ്യത ദാരുകഃ
 23 തഥൈവ രഥം ആസ്ഥായ കൃതവർമ്മാ മഹാരഥഃ
 വൃഷ്ണീനാം സംമതോ വീരോ ഹാർദിക്യഃ പ്രത്യദൃശ്യത
 24 ഉപസ്ഥിത രഥം ശൗരിം പ്രയാസ്യന്തം അരിന്ദമം
 ധൃതരാഷ്ട്രോ മഹാരാജഃ പുനർ ഏവാദ്യഭാഷത
 25 യാവദ് ബലം മേ പുത്രേഷു പശ്യസ്വ ഏതജ് ജനാർദന
 പ്രത്യക്ഷം തേ ന തേ കിം ചിത് പരോക്ഷം ശത്രുകർശന
 26 കുരൂണാം ശമം ഇച്ഛന്തം യതമാനം ച കേശവ
 വിദിത്യൈതാം അവസ്ഥാം മേ നാതിശങ്കിതും അർഹസി
 27 ന മേ പാപോ ഫസ്ത് അഭിപ്രായഃ പാണ്ഡവാൻ പ്രതി കേശവ
 ജ്ഞാതം ഏവ ഹി തേ വാക്യം യൻ മയോക്തഃ സുയോധനഃ
 28 ജാനന്തി കരവഃ സർവേ രാജാനശ് ചൈവ പാർഥിവാഃ
 ശമേ പ്രയതമാനം മാം സർവയന്തേന മാധവ
 29 തതോ ഫ്ലുവീൻ മഹാബാഹുർ ധൃതരാഷ്ട്രം ജനേശ്വരം
 ദ്രോണം പിതാമഹം ഭീഷ്മം ക്ഷത്താരം ബാഹ്ലികം കൃപം
 30 പ്രത്യക്ഷം ഏതദ് ഭവതാം യദ്വൃത്തം കരുസംസദി
 യഥാ ചാശിഷ്ടുവൻ മന്ദോ രോഷാദ് അസക്തദ് ഉത്ഥിതഃ

31 വദത്യ് അനീശം ആത്മാനം ധൃതരാഷ്ട്രോ മഹീപതിഃ
 ആപുച്ഛേ ഭവതഃ സർവാൻ ഗമിഷ്യാമി യുധിഷ്ഠിരം
 32 ആമന്ത്ര്യ പ്രസമിതം ശൗരിം രഥസഥം പുരുഷർഷഭം
 അനുജഗൃർ മഹേഷ്യാസാഃ പ്രവീരാ ഭരതർഷഭാഃ
 33 ഭീഷ്മോ ദ്രോണഃ കൃപഃ ക്ഷത്താ ധൃതരാഷ്ട്രോ ഫഥ ബാഹ്ലികഃ
 അശ്വത്ഥാമാ വികർണശ് ച യുയുത്സുശ് ച മഹാരഥഃ
 34 തതോ രഥേന ശുഭ്രേണ മഹതാ കിങ്കിണീകിനാ
 കുരൂണാം പശ്യതാം പ്രായാത് പൃഥാം ദൃഷ്ട്വം പിതൃഷ്വസാം

അധ്യായം 130

1 [വി]

പ്രവിശ്യാഥ ഗൃഹം തസ്യാശ് ചരണാവ് അഭിവാദ്യ ച
 ആചഖ്യൗ തത് സമാസേന യദ്യുത്തം കരുസംസദി
 2 ഉക്തം ബഹുവിധം വാക്യം ഗ്രഹണീയം സഹേതുകം
 ദൃഷ്ടിഭിശ് ച മയാ ചൈവ ന ചാസൗ തദ്ഗൃഹീതവാൻ
 3 കാലപക്വം ഇദം സർവം ദുര്യോധന വശാനഗം
 ആപുച്ഛേ ഭവതീം ശീഘ്രം പ്രയാസ്യേ പാണ്ഡവാൻ പ്രതി
 4 കിം വാച്യഃ പാണ്ഡവേയാസ് തേ ഭവത്യാ വനനാൻ മയാ
 തദ് ബ്രഹ്മി ത്വം മഹാപ്രാജ്ഞേ ശുശ്രൂഷേ വചനം തവ
 5 ബ്രൂയാഃ കേശവ രാജാനം ധർമ്മാത്മാനം യുധിഷ്ഠിരം
 ഭൂയാംസ് തേ ഹീയതേ ധർമ്മോ മാ പുത്രക വൃഥാ കൃഥഃ
 6 ശ്രോത്രിയസ്യേവ തേ രാജൻ മദകസ്യാവിപശ്ചിതഃ
 അനുവാക ഹതാ ബുദ്ധിർ ധർമ്മം ഏവൈകം ഇക്ഷതേ
 7 അംഗാവേക്ഷസ്വ ധർമ്മം ത്വം യഥാ സൃഷ്ടഃ സ്വയംഭവം
 ഉരസ്തഃ ക്ഷത്രിയഃ സൃഷ്ടോ ബാഹുവീര്യോപജീവിതാ
 ക്രൂരായ കർമ്മണേ നിത്യം പ്രജാനാം പരിപാലനേ
 8 ശൃണു ചാത്രോപമാം ഏകാം യാ വൃദ്ധേഭ്യഃ ശ്രൂതാ മയാ
 മുചുകന്ദസ്യ രാജർഷേർ അദദാത് പൃഥിവീം ഇമാം
 പുരാ വൈശ്രവണഃ പ്രീതോ ന ചാസൗ താം ഗൃഹീതവാൻ
 9 ബാഹുവീര്യാർജിതം രാജ്യം അശ്ലീയാം ഇതി കാമയേ
 തതോ വൈശ്രവണഃ പ്രീതോ വിസ്മൃതഃ സമപദ്യത
 10 മുചുകന്ദസ് തതോ രാജാ സോ fന്വശാസദ് വസുന്ധരാം
 ബാഹുവീര്യാർജിതാം സമ്യക് ക്ഷത്രധർമ്മം അനുവ്രതഃ
 11 യം ഹി ധർമ്മം ചരന്തീഹ പ്രജാ രാജ്ഞാ സുരക്ഷിതാഃ
 ചതുർഥം തസ്യ ധർമസ്യ രാജാ ഭാരത വിന്ദതി
 12 രാജാ ചരതി ചേദ് ധർമ്മം ദേവത്വായൈവ കൽപതേ
 സ ചേദ് അധർമ്മം ചരതി നരകായൈവ ഗച്ഛതി
 13 ദണ്ഡനീതിഃ സ്വധർമ്മേണ ചാതുർവർണ്യം നിയച്ഛതി
 പ്രയുക്താ സ്വാമിനാ സമ്യഗ് അധർമേഭ്യഗ് ച യച്ഛതി
 14 ദണ്ഡനീത്യം യദാ രാജാ സമ്യക് കാർത്യേണ വർതതേ
 തദാ കൃതയുഗം നാമ കാലഃ ശ്രേഷ്ഠഃ പ്രവർതതേ
 15 കാലോ വാ കാരണം രാജേണാ രാജാ വാ കാലകാരണം

ഇതി തേ സംശയോ മാ ഭൂദ് രാജാ കാലസ്യ കാരണം
 16 രാജാ കൃതയുഗസ്രഷ്ടാ ത്രേതായാ ദ്വാപരസ്യ ച
 യുഗസ്യ ച ചതുർഥസ്യ രാജാ ഭവതി കാരണം
 17 കൃതസ്യ കാരണാദ് രാജാ സ്വർഗം അത്യന്തം അശ്ലതേ
 ത്രേതായാഃ കാരണാദ് രാജാ സ്വർഗം നാത്യന്തം അശ്ലതേ
 പ്രവർത്തനാദ് ദ്വാപരസ്യ യഥാഭാഗം ഉപാശ്ലതേ
 18 തതോ വസതി ദുഷ്കർമ്മാ നരകേ ശാശ്വതീഃ സമാഃ
 രാജദോഷേണ ഹി ജഗത് സൃശ്യതേ ജഗതഃ സ ച
 19 രാജധർമ്മാൻ അവേക്ഷസ്വ പിതൃപൈതാമഹോചിതാൻ
 നൈതദ് രാജർഷിവൃത്തം ഹി യത്ര ത്വം സ്ഥാതും ഇച്ഛസി
 20 ന ഹി വൈക്ലവ്യ സംസൃഷ്ട ആന്ദ്രശംസ്യേ വ്യവസ്ഥിതഃ
 പ്രജാപാലനസംഭൃതം കിം ചിത് പ്രാപ ഫലം നൃപഃ
 21 ന ഹ്യ ഏതാം ആശിഷം പാണ്ഡുർ ന ചാഹം ന പിതാമഹഃ
 പ്രയുക്തവന്തഃ പൂർവം തേ യയാ ചരസി മേധയാ
 22 യജേണാ ദാനം തപഃ ശൗര്യം പ്രജാ സന്താനം ഏവ ച
 മാഹാത്മ്യം ബലഭോജശ് ച നിത്യം ആശംസിതം മയാ
 23 നിത്യം സ്വാഹാ സ്വധാ നിത്യം ദദുർ മാനുഷദേവതാഃ
 ദീർഘം ആയുർ ധനം പുത്രാൻ സമൃഗ് ആരാധിതാഃ ശുഭാഃ
 24 പുത്രേഷ് ആശാസതേ നിത്യം പിതരോ ദൈവതാനി ച
 ദാനം അധ്യയനം യജ്ഞം പ്രജാനാം പരിപാലനം
 25 ഏതദ് ധർമ്മം അധർമ്മം വാ ജന്മനൈവാഭ്യജായഥാഃ
 തേ സ്ഥ വൈദ്യാഃ കലേ ജാതാ അവൃത്തയാ താത പീഡിതാഃ
 26 യത് തു ദാനപതിം ശൂരം ക്ഷധിതാഃ പൃഥിവീചരാഃ
 പ്രാപ്യ തൃപ്താഃ പ്രതിഷ്ഠന്തേ ധർമ്മഃ കോ ഭ്യധികസ് തതഃ
 27 ദാനേനാന്യം ബലേനാന്യം തഹാ സൂന്ദരയാപരം
 സർവതഃ പ്രതിഗൃഹ്ണീയാദ് രാജ്യം പ്രാപ്യേഹ ധാർമികഃ
 28 ബ്രാഹ്മണഃ പ്രചരേദ് ദൈക്ഷം ക്ഷത്രിയഃ പരിപാലയേത്
 വൈശ്യോ ധനാർജനം കര്യാച് ശൂദ്രഃ പരിചരേച് ച താൻ
 29 ദൈക്ഷം വിപ്രതിഷ്ഠിധം തേ കൃഷീർ നൈവോപപദ്യതേ
 ക്ഷത്രിയോ ഫസി ക്ഷതാസ് ത്രാതാ ബാഹുവീര്യോപജീവിതാ
 30 പിത്ര്യം അംശം മഹാബാഹോ നിമഗ്നം പുനർ ഉദ്ധര
 സാസ്താ ദാനേന ഭേദേന ദണ്ഡേനാഥ നയേന ച
 31 ഇതോ ദുഃഖതരം കിം ന യദ് അഹം ഹീനബാസവാ

പരപിണ്ഡം ഉദീക്ഷാമി ത്വാം സുതാമിത്രനന്ദന
32 യുധ്യസ്വ രാജധർമ്മേണ മാ നിമജ്ജിഃ പിതാമഹാൻ
മാ ഗമഃ ക്ഷിണപുണ്യസ് ത്വാം സാനഗഃ പാപികാം ഗതിം

അധ്യായം 131

1 [ക്]

അത്രാപ്യ് ഉദാഹരന്തിമം ഇതിഹാസം പുരാതനം
 വിദുരായാശ് ച സംവാദം പുത്രസ്യ ച പരന്തപ
 2 അത്ര ശ്രേയശ് ച ഭൂയശ് ച യഥാ സാ വജ്രം അർഹതി
 യശസിനീ മനമതി കലേ ജാതാ വിഭാവരീ
 3 ക്ഷത്രധർമ്മതാ ധന്യാ വിദുരാ ദീർഘദർശിനീ
 വിശ്രൂതാ രാജസംസത്യ ശ്രുതവാക്യാ ബഹുശ്രൂതാ
 4 വിദുരാ നാമ വൈ സത്യാ ജഗർഹേ പുത്രം ഔരസം
 നിർജിതം സിന്ധുരാജേന ശയാനം ദീനചേതസം
 അനന്ദനം അധർമ്മജ്ഞം ദ്വിഷതാം ഹർഷവർധനം
 5 ന മയാ ത്വം ന പിത്രാസി ജാതഃ ക്വാഭ്യാഗതോ ഹ്യ് അസി
 നിർമന്യൂർ ഉപശാഖിയഃ പുരുഷഃ ക്ലീബ സാധനഃ
 6 യാവജ് ജീവം നിരാശോ ിസി കല്യാണായ ധൂരം വഹ
 മാത്മാനം അവമന്യുസ്വ മൈനം അൽപേന ബീഭദഃ
 മനഃ കൃത്യാ സുകല്യാണം മാ ദൈസ് ത്വം പ്രതിസംസ്തഭേ
 7 ഉത്തിഷ്ട ഹേ കാപുരുഷ മാ ശേഷൈവം പരാജിതഃ
 അമിത്രാൻ നന്ദയൻ സർവാൻ നിർമാനോ ബന്ധുശോകദഃ
 8 സുപുരാ വൈ കനദികാ സുപുരോ മുഷികാഞ്ജലിഃ
 സുസന്തോഷഃ കാപുരുഷഃ സ്വൽപകേനാപി തുഷ്യതി
 9 അപ്യ് അരേർ ആരുജൻ ദംഷ്ട്രാം ആശ്വാ ഇവ നിയനം വ്രജ
 അപി വാ സംശയം പ്രാപ്യ ജീവിതേ ിപി പരാക്രമ
 10 അപ്യ് അരേഃ ശ്യേനവച് ഛിദ്രം പശ്യേസ് ത്വം വിപരിക്രമൻ
 വിനദൻ വാഥ വാ തുഷ്ണീം വ്യോമ്നി വാപരിശക്തിഃ
 11 ത്വം ഏവം പ്രേതവച് ഛേഷേ കസ്മാദ് വജ്രഹതോ യഥാ
 ഉത്തിഷ്ട ഹേ കാപുരുഷ മാ ശേഷൈവം പരാജിതഃ
 12 മാസ്തം ഗമസ് ത്വം കൃപണോ വിശ്രൂയസ്വ സ്വകർമ്മണാ
 മാ മധ്യേ മാ ജഘന്യേ ത്വം മാധോ ഭൂസ് തിഷ്ട ചോർജിതഃ
 13 അലാതം തിന്ദുകന്യേവ മുഹൂർതം അപി വിജ്വല
 മാ തുഷാഗ്നിർ ഇവാൻരചിഃ കാകരംവാ ജിജീവിഷുഃ
 മുഹൂർതം ജ്വലിതം ശ്രേയോ ന തു ധൂമായിതം ചിരം
 14 മാ ഹ സു കന്യ ചിദ് ഗേഹേ ജനീ രാജ്ഞഃ ഖരീ മൃദഃ
 കൃത്യാ മാനുഷ്യകം കർമ്മ സൃത്യാജിം യാവദ് ഉത്തമം

ധർമ്മസ്യാനുണ്യം ആപ്നോതി ന ചാത്മാനം വിഗർഹതേ
 15 അലബ്ധ്യാ യദി വാ ലബ്ധ്യാ നാനുശോചന്തി പണ്ഡിതാഃ
 ആനന്തര്യം ചാരഭതേ ന പ്രാണാനാം ധനായതേ
 16 ഉദ്ഭാവയസ്വ വീര്യം വാ താം വാ ഗച്ഛ യുവാം ഗതിം
 ധർമ്മം പുത്രാഗ്രതഃ കൃത്യാ കിംനിമിത്തം ഹി ജീവസി
 17 ഇഷ്ടാപൂർതം ഹി തേ ക്ലീബ കീർത്തിശ് ച സകലാ ഹതാ
 വിച്ഛിന്നം ഭോഗമൂലം തേ കിംനിമിത്തം ഹി ജീവസി
 18 ശത്രുർ നിമജ്ജതാ ഗ്രാഹ്യോ ജംഘായാം പ്രപതിഷ്യതാ
 വിപരിച്ഛിന്ന മൂലോ fപി ന വിഷിദേദ് കഥം ചന
 ഉദ്യമ്യ ദുരം ഉത്കർഷേദ് ആജാനേയ കൃതം സ്മരൻ
 19 കരു സത്വം ച മാനം ച വിദ്ധി പൗരഷം ആത്മനഃ
 ഉദ്ഭാവയ കലം മഗ്നം ത്വക്രതേ സ്വയം ഏവ ഹി
 20 യസ്യ വൃത്തം ന ജൽപന്തി മാനവാ മഹദ് അദ്ഭുതം
 രാശിവർധന മാത്രം സ നൈവ സ്ത്രീ ന പുനഃ പുമാൻ
 21 ദാനേ തപസി ശൗര്യേ ച യസ്യ ന പ്രഥിതം യശഃ
 വിദ്യായാം അർഥലാഭേ വാ മാതുർ ഉച്ചാര ഏവ സഃ
 22 ശ്രുതേന തപസാ വാപി ശ്രീയാ വാ വിക്രമേണ വാ
 ജനാൻ യോ fഭിഭവത്യ് അന്യാൻ കർണമാ ഹി സ വൈ പുമാൻ
 23 ന ത് ഏവ ജാൽമീം കാപാലീം വൃത്തിം ഏഷിതും അർഹസി
 നൃശംസ്യാം അയശസ്യാം ച ദഃഖാം കാപുരുഷോചിതാം
 24 യം ഏനം അഭിനന്ദേയുർ അമിത്രാഃ പുരുഷം കൃശം
 ലോകസ്യ സമവജ്ഞാതം നിഹീതാശന വാസസം
 25 അഹോ ലാഭകരം ദീനം അൽപജീവനം അൽപകം
 നേദൃശം ബന്ധും ആസാദ്യ ബാസവഃ സുഖം ഏധതേ
 26 അവൃത്തൈവ വിപത്യാമോ വയം രാഷ്ട്രാത് പ്രവാസിതാഃ
 സർവകാമരസൈർ ഹീനാഃ സ്ഥാനദ്രഷ്ട്യാ അകിഞ്ചനാഃ
 27 അവർണ കാരിണം സത്യ കലവംശസ്യ നാശനം
 കലിം പുത്ര പ്രവാദേന സഞ്ജയ ത്യാം അജീജനം
 28 നിരമർഷം നിരുത്സാഹം നിർവീര്യം അരിനന്ദനം
 മാ സ്യ സീമന്തിനീ കാ ചിജ് ജനയേത് പുത്രം ഹുദ്ദൃശം
 29 മാ ധൂമായ ജലാത്യന്തം ആക്രമ്യ ജഹി ശാത്രവാൻ
 ജല മുർധന്യ് അമിത്രാണാം മുഹൂർതം അപി വാ ക്ഷണം
 30 ഏതാവാൻ ഏവ പുരുഷോ യദ് അമർഷീ യദ് അക്ഷമി

ക്ഷമാവാൻ നിരമർശശ് ച നൈവ സ്ത്രീ ന പുനഃ പുമാൻ
 31 സന്തോഷോ വൈ ശ്രിയം ഹന്തി തഥാനുക്രോശ ഏവ ച
 അനുത്ഥാന ഭയേ ചോഭേ നിരീഹോ നാശ്ലതേ മഹത്
 32 ഏഭ്യോ നികൃതിപാപേഭ്യഃ പ്രമുഞ്ചാത്മാനം ആത്മനാ
 ആയസം ഹൃദയം കൃത്യാ മൃഗയസ്വ പുനഃ സ്വകം
 33 പുരം വിഷഹതേ യസ്മാത് തസ്മാത് പുരുഷ ഉച്യതേ
 തം ആഹൂർ വ്യർഥനാമാനം സ്ത്രീവദ് യ ഇഹ ജീവതി
 34 ശൂരസ്യോർജിത സത്ത്വസ്യ സിംഹവിക്രാന്ത ഗാമിനഃ
 ദിഷ്യ ഭാവം ഗതസ്യാപി വിഘ്നേ മോദതേ പ്രജാ
 35 യ ആത്മനഃ പ്രിയ സുഖേ ഹിത്യാ മൃഗയതേ ശ്രിയം
 അമാത്യാനാം അഥോ ഹർഷം ആദധാത്യ് അചിരേണ സഃ
 36 കിം ന തേ മാം അപശ്യന്ത്യാഃ പൃഥിവ്യാ അപി സർവയാ
 കിം ആഭരണകൃത്യം തേ കിം ഭോഗൈർ ജീവിതേന വാ
 37 കിം അദ്യകാനാം യേ ലോകാ ദ്വിഷന്തസ് താൻ അവാപ്ലയഃ
 യേ ത് ആദൃതാത്മനാം ലോകാഃ സുഹൃദസ് താൻ വ്രജന്തു നഃ
 38 ഭൃത്യൈർ വിഹീയമാനാനാം പരപിണ്ഡോപജീവിനാം
 കൃപണാനാം അസത്ത്യാനാം മാ വൃത്തിം അനുവർതിഥാഃ
 39 അനു ത്യാം താത ജീവന്തു ബ്രാഹ്മണാഃ സുഹൃദസ് തഥാ
 പർജന്ത്യം ഇവ ഭൂതാനി ദേവാ ഇവ ശതകൃതം
 40 യം ആജീവന്തി പുരുഷം സർവഭൂതാനി സഞ്ജയ
 പക്വം ദ്രുമാ ഇവാസാദ്യ തസ്യ ജീവിതം അർഥവത്
 41 യസ്യ ശൂരസ്യ വിക്രാന്തൈർ ഏധന്തേ ബാസവഃ സുഖം
 ത്രിദശാ ഇവ ശക്രസ്യ സാധു തസ്യേഹ ജീവിതം
 42 സ്വബാഹുബലം ആശ്രിത്യ യോ ഭൃത്യജീവതി മാനവഃ
 സ ലോകേ ലഭതേ കീർത്തിം പരത്ര ച ശുഭാം ഗതിം

അധ്യായം 132

1 [വിദൂര]

അമൈതസ്യാം അവസ്ഥായാം പൗരൂഷം ഹാതും ഇച്ഛസി
നിഹീന സേവിതം മാർഗം ഗമീഷ്യസ്വ് അചിരാദ് ഇവ

2 യോ ഹി തേജോ യഥാശക്തി ന ദർശയതി വിക്രമാത്
ക്ഷത്രിയോ ജീവിതാകാങ്ഷീ സ്തേന ഇത്യ് ഏവ തം വിദുഃ

3 അർഥവന്ത്യ് ഉപപന്നാനി വാക്യാനി ഗുണവന്തി ച
നൈവ സമ്പ്രാപ്തവന്തി ത്യാം മുമൂർഷും ഇവ ദേഷജം

4 സന്തി വൈ സിന്ധുരാജസ്യ സതുഷ്ടാ ബഹവോ ജനാഃ
ദൗർബല്യാദ് ആസതേ മൂഢാ വ്യസനൗഘപ്രതീക്ഷിണഃ

5 സഹായോചപയം കൃത്യാ വ്യവസായു തതസ് തതഃ
അനുദൃഷ്യേയൂർ അപരേ പശ്യന്തസ് തവ പൗരൂഷം

6 തൈഃ കൃത്യാ സഹ സംഘാതം ഗിരിദുർഗാലയാംശ് ചര
കാലേ വ്യസനം ആകാങ്ഷൻ നൈവായം അജരാമരഃ

7 സഞ്ജയോ നാമതശ് ച ത്യാം ന ച പശ്യാമി തത് ത്വയി
അന്വർഥ നാമാ ഭവ മേ പുത്ര മാ വ്യർഥനാമകഃ

8 സമ്യക് ദൃഷ്ടീർ മഹാപ്രാജ്ഞോ ബാലം ത്യാം ബ്രാഹ്മണോ fബ്രവീത്
അയം പ്രാപ്യ മഹത് കൃച്ഛം പുനർ വൃദ്ധിം ഗമീഷ്യതി

9 തസ്യ സ്മരന്തി വചനം ആശംസേ വിജയം തവ
തസ്സാത് താത ബ്രവീമി ത്യാം വക്ഷ്യാമി ച പുനഃ പുനഃ

10 യസ്യ ഹ്യ് അർഥാഭിനിർവൃത്തൗ ഭവന്ത്യ് ആപ്യായിതാഃ പരേ
തസ്യാർഥസിദ്ധിർ നിയതാ നയേഷ് അർഥാനസാരിണഃ

11 സമുദ്രീൺ അസമുദ്ധിർ വാ പൂർവേഷാം മമ സഞ്ജയ
ഏവം വിദ്വാൻ യുദ്ധമനാ ഭവ മാ പ്രത്യുപാഹര

12 നാതഃ പാപീയസീം കാം ചിദ് അവസ്ഥാ ശംബരോ fബ്രവീത്
യത്ര നൈവാദ്യ ന പ്രാത്ര ഭോജനം പ്രതിദൃശ്യതേ

13 പതിപുത്ര വധാദ് ഏതത് പരമം ദുഃഖം അബ്രവീത്
ദാരിദ്ര്യം ഇതി യത് പ്രോക്തം പര്യായ മരണം ഹി തത്

14 അഹം മഹാകലേ ജാതാ ഹ്രദാദ് ധ്രുവം ഇവാഗതാ
ഈശ്വരീ സർവകല്യാണൈർ ഭർത്രാ പരമപുജിതാ

15 മഹാർഹമാല്യാഭരണാം സുമൃഷ്ടാംബര വാസസം
പുരാ ദൃഷ്ട്വാ സുഹൃദ്വർഗോ മാം അപശ്യത് സുദുർഗതാം

16 യദാ മാം ചൈവ ഭാര്യാം ച ദൃഷ്ട്വാസി ദ്രശദുർബലേ

ന തദാ ജീവിതേനാർഥോ ഭവിതാ തവ സഞ്ജയ
 17 ദാസകർമ്മ കരാൻ ഭൃത്യൻ ആചാര്യർത്വിക് പുരോഹിതാൻ
 അവൃത്തയാസ്താൻ പ്രജഹതോ ദൃഷ്ട്യാ കിം ജീവിതേന തേ
 18 യദി കൃത്യം ന പശ്യാമി തവാദ്യേഹ യഥാ പുരാ
 ശ്ലാഘനീയം യശസ്യം ച കാ ശാന്തിർ ഹൃദയസ്യ മേ
 19 നേതി ചേദ് ബ്രാഹ്മണാൻ ബ്രൂയാം ദീര്യതേ ഹൃദയം മമ
 ന ഹ്യ് അഹം ന ച മേ ഭർതാ നേതി ബ്രാഹ്മണം ഉക്തവാൻ
 20 വയം ആശ്രമണീയാഃ സ്തു നാശ്രിതാരഃ പരസ്യ ച
 സാന്യാൻ ആശ്രിത്യ ജീവന്തി പരിത്യക്ഷ്യാമി ജീവിതം
 21 അപാരേ ഭവ നഃ പാരം അപ്സവേ ഭവ നഃ പ്ലവഃ
 കരുഷ്യ സ്ഥാനം അസ്ഥാനേ മൃതാൻ സഞ്ജീവയസ്വ നഃ
 22 സർവേ തേ ശത്രുവഃ സഹ്യാ ന ചേജ് ജീവിതം ഇച്ഛസി
 അഥ ചേദ് ഇന്ദ്രശീം വൃത്തിം ക്ലീബാം അഭ്യുപപദ്യസേ
 23 നിർവിണ്ണാത്മാ ഹതമനാ മുഞ്ഞ്ചതാം പാപജീവികാം
 ഏകശത്രുവധേനൈവ ശൂരോ ഗച്ഛതി വിശ്രുതിം
 24 ഇന്ദ്രോ വൃത്രവധേനൈവ മഹേന്ദ്രഃ സമപദ്യത
 മാനേന്ദ്രം ച ഗ്രഹം ലേഭേ ലോകാനാം ചേശ്വരോ fഭവത്
 25 നാമ വിശ്രാവ്യ വാ സംഖ്യേ ശത്രുർ ആഹൃയ ദംശിതാൻ
 സേനാഗ്രം വാപി വിദ്രാവ്യ ഹത്യാ വാ പുരുഷം വരം
 26 യദൈവ ലഭതേ വീരഃ സ്യുദ്ധേന മഹദ് യശഃ
 തദൈവ പ്രവൃഥന്തേ fസ്യ ശത്രുവോ വിനമന്തി ച
 27 ത്യക്ത്വാത്മാനം രണേ ദക്ഷം ശൂരം കാപുരുഷാ ജനാഃ
 അവശാഃ പുരയന്തി സ്തു സർവകാമസമൃദ്ധിഭിഃ
 28 രാജ്യം വാപ്യ് ഉഗ്രവിഭ്രംശം സംശയോ ജീവിതസ്യ വാ
 പ്രലബ്ധസ്യ ഹി ശത്രോർ വൈ ശേഷം കർവന്തി സാധവഃ
 29 സ്വർഗദാരോപമം രാജ്യം അഥ വാപ്യ് അമൃതോപമം
 ത്വമം ഏകായനേ മത്യാ പതോൽമുക ഇവാരിഷ്യ
 30 ജഹി ശത്രുൻ രണേ രാജൻ സ്വധർമ്മം അനുപാലയ
 മാ ത്യാ പശ്യേത് സുകൃപണം ശത്രുഃ ശ്രീമാൻ കദാ ചന
 31 അസ്മദീയൈശ് ച ശോചദ്ഭിർ നദദ്ഭിശ് ച പരെർ വൃതം
 അപി ത്യാം നാനുപശ്യേയം ദീനാ ദിനം അവസ്ഥിതം
 32 ഉഷ്യ സൗവീരകന്യാഭിഃ ശ്ലാഘസ്വാർഥൈർ യഥാ പുരാ
 മാ ച സൈന്ധവ കന്യാനാം അവൻസൻ നോ വശം ഗമഃ

33 യുവാ രൂപേണ സമ്പന്നോ വിദ്യയാഭിജ്ഞനേ ച
 യസ് ത്യാദൃശോ വികർവീത യശസീ ലോകവിശ്രുതഃ
 വോഽവ്യേ ധൃത് അനധുവൻ മന്യേ മരണം ഏവ തത്
 34 യദി ത്യാം അനുപശ്യാമി പരസ്യ പ്രിയവാദിനം
 പൃഷ്ടതോ ഽനവ്രജന്തം വാ കാ കാന്തിർ ഹൃദയസ്യ മേ
 35 നാസ്മിത്ത് ജാതു ക്ഷേ ജാതോ ഗച്ഛേദ് യോ ഽനൃസ്യ പൃഷ്ടതഃ
 ന ത്യാം പരസ്യാനുധൂരം താത ജീവിതും അർഹസി
 36 അഹം ഹി ക്ഷത്രഹൃദയം വേദ യത് പരിശാശ്യാതം
 പൂർവൈഃ പൂർവതരൈഃ പ്രോക്തം പരൈഃ പരതരൈർ അപി
 37 യോ വൈ കശ് ചിദ് ഇഹാജാതഃ ക്ഷത്രിയഃ ക്ഷത്രധർമ്മവിത്
 ഭയാദ് വൃത്തി സമീക്ഷോ വാ ന നമേദ് ഇഹ കസ്യ ചിത്
 38 ഉദ്യച്ഛേദ് ഏവ ന നമേദ് ഉദ്യമോ ഹ്യ ഏവ പൗരൂഷം
 അപ്യ് അപർവണി ഭജേത്യത ന നമേദ് ഇഹ കസ്യ ചിത്
 39 മാതംഗോ മത്ത ഇവ ച പരീയാത് സുമഹാമനഃ
 ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ നമേൻ നിത്യം ധർമ്മായൈവ ച സഞ്ജയ
 40 നിയച്ഛന് ഇതരാൻ വർണാൻ വിനിഘ്നൻ സർവദൃഷ്ടതഃ
 സസഹായോ ഽസഹായോ വാ യാവജ് ജീവം തഥാ ഭവേത്

അധ്യായം 133

1 [പുത്ര]

കൃഷ്ണായസന്ധ്യേവ ച തേ സംഹത്യ ഹൃദയം കൃതം
 മമ മാതസ് ത്വ് അകുരുണേ വൈരപ്രജേണ ഹ്യ് അമർഷണേ
 2 അഹോ ക്ഷത്രസമാചാരോ യത്ര മാം അപരം യഥാ
 ഇൗദൃശം വചനം ബ്രൂയാദ് ഭവതീ പുത്രം ഏകജം
 3 കിം ന തേ മാം അപശ്യന്ത്യാഃ പൃഥിവ്യാ അപി സർവയാ
 കിം ആഭരണകൃത്യം തേ കിം ഭോഗൈർ ജീവിതേന വാ
 4 സർവാരംഭാ ഹി വിദുഷ്യാം താത ധർമ്മാർഥകാരണാത്
 താൻ ഏവാഭിസമീക്ഷ്യഹം സഞ്ജയ ത്യാം അച്ഛദ്ദാ
 5 സ സമീക്ഷ്യ ക്രമോപേതോ മുഖ്യഃ കാലോ ിയം ആഗതഃ
 അസ്തിംഗ് ചേദ് ആഗതേ കാലേ കാര്യം ന പ്രതിപദ്യസേ
 അസംഭാവിത രൂപസ് ത്യാം സുന്ദരംസം കരിഷ്യസി
 6 തം ത്യാം അയശസാ സ്പഷ്ടം ന ബ്രൂയാം യദി സഞ്ജയ
 ഖരീ വാത്സല്യം ആഹുസ് തൻ നിഃ സാമർഥ്യം അഹേതുകം
 7 സദ്ഭിർ വിഗർഹിതം മാർഗം ത്യജ മൂർഖ നിഷേവിതം
 അവിദ്യാ വൈ മഹത്യ് അസ്തി യാം ഇമാം സംശ്രിതാഃ പ്രജാഃ
 8 തവ സ്യാദ് യദി സദ്യാത്തം തേന മേ ത്യാം പ്രിയോ ഭവേഃ
 ധർമ്മാർഥഗുണയുക്തേന നേതരേണ കഥം ചന
 ദൈവമാനുഷയുക്തേന സദ്ഭിർ ആചരിതേന ച
 9 യോ ഹ്യ് ഏവം അവിനീതേന രമതേ പുത്ര നപ്തണാ
 അനുത്ഥാനവതാ ചാപി മോഘം തസ്യ പ്രജാ ഫലം
 10 അകർവന്തോ ഹി കർമാണി കർവന്തോ നിന്ദിതാനി ച
 സുഖം നൈവേഹ നാമുത്ര ലഭന്തേ പുരുഷാധമാഃ
 11 യുദ്ധായ ക്ഷത്രിയഃ സൃഷ്ടഃ സഞ്ജയേഹ ജയായ ച
 ശൂരായ കർമ്മണേ നിത്യം പ്രജാനാം പരിപാലനേ
 ജയൻ വാ വധ്യമാനോ വാ പ്രാപ്തോതിദ്ര സലോകതാം
 12 ന ശക്ര ഭവനേ പുണ്യേ ദിവി തദിദ്യതേ സുഖം
 യദ് അമിത്രാൻ വശേ കൃത്യാ ക്ഷത്രിയഃ സുഖം അശ്ലതേ
 13 മന്യൂനാ ദഹ്യമാനേന പുരുഷേണ മനസിനാ
 നികൃതേനേഹ ബഹുശഃ ശത്രുൻ പ്രതിജീഗീഷയാ
 14 ആത്മാനം വാ പരിത്യജ്യ ശത്രുൻ വാ വിനിപാത്യ വൈ
 അതോ ിന്യേന പ്രകാരേണ ശാന്തിർ അസ്യ കതോ ഭവേത്

15 ഇഹ പ്രാജ്ഞേയോ ഹി പുരുഷഃ സ്വരൂപം അപ്രിയം ഇച്ഛതി
 യസ്യ സ്വരൂപം പ്രിയം ലോകേ ധ്രുവം തസ്യാർത്ഥം അപ്രിയം
 16 പ്രിയാഭാവോ ച പുരുഷോ നൈവ പ്രാപ്നോതി ശോഭനം
 ധ്രുവം ചാഭാവം അഭ്യേതി ഗത്യാ ഗംഗേവ സാഗരം
 17 [പുത്ര]
 നേയം മതിസ് ത്വയാ വാചയാ മാതഃ പുത്രേ വിശേഷതഃ
 കാരുണ്യം ഏവാത്ര പശ്യ ഭൂതേഹ ജഡ മൂകവത്
 18 അതോ മേ ഭൂയസി നന്ദിർ യദ് ഏവം അനുപശ്യസി
 ചോദ്യം മാം ചോദയസ്വ ഏതദ് ഭൃശം വൈ ചോദയാമി തേ
 19 അഥ ത്വാം പുജയിഷ്യാമി ഹത്യാ വൈ സർവസൈന്ധവാൻ
 അഹം പശ്യാമി വിജയം കൃത്സം ഭാവിനം ഏവ തേ
 20 അകോശസ്യാസഹായസ്യ കതഃ സിദ് വിജയോ മമ
 ഇത്യ അവസ്ഥാം വിദിത്യേമാം ആത്മനാത്മനി ദാരുണാം
 രാജ്യാദ് ഭാവോ നിവൃത്തോ മേ ത്രിദിവാദ് ഇവ ദൃഷ്ടതേഃ
 21 ഈദൃശം ഭവതി കം ചിദ് ഉപായം അനുപശ്യതി
 തൻ മേ പരിണത പ്രജേത സമ്യക് പ്രബ്രൂഹി പൃച്ഛതേ
 കരിഷ്യാമി ഹി തത് സർവം യഥാവദ് അനുശാസനം
 22 പുത്രാത്മാ നാവമന്തവ്യഃ പൂർവാഭിർ അസമൃദ്ധിഭിഃ
 അഭൂത്യാ ഹി ഭവന്ത്യ് അർഥാ ഭൂത്യാ നശ്യന്തി ചാപരേ
 23 അമർഷേണൈവ ചാപ്യ് അർഥാ നാരണ്ണവ്യാഃ സുബാലിശൈഃ
 സർവേഷാം കർമ്മണാം താത ഫലേ നിത്യം അനിത്യതാ
 24 അനിത്യം ഇതി ജാനന്തോ ന ഭവന്തി ഭവന്തി ച
 അഥ യേ നൈവ കർവന്തി നൈവ ജാതു ഭവന്തി തേ
 25 ഐകമണ്യം അനീഹായാം അഭാവഃ കർമ്മണാം ഫലം
 അഥ ദൈഗുണ്യം ഈഹായാം ഫലം ഭവതി വാ ന വാ
 26 യസ്യ പ്രാഗ് ഏവ വിദിതാ സർവാർഥാനാം അനിത്യതാ
 നദേദ് വൃദ്ധിസമൃദ്ധീ സ പ്രതികൂലേ നൃപാത്മജ
 27 ഉത്ഥാതവ്യം ജാഗൃതവ്യം യോക്തവ്യം ഭൂതികർമ്മസു
 ഭവിഷ്യതീത്യ് ഏവ മനഃ കൃത്യാ സതതം അവ്യമൈഃ
 മംഗലാനി പുരസ്കൃത്യ ബ്രാഹ്മണൈഗ് ചേഷ്യദൈഃ സഹ
 28 പ്രാജ്ഞസ്യ നൃപതേർ ആശു വൃദ്ധിർ ഭവതി പുത്രക
 അഭിവാർത്തതി ലക്ഷ്മീസ് തം പ്രാചീം ഇവ ദിവാകരഃ
 29 നിദർശനാന്യ് ഉപായാംഗ് ച ബഹുന്യ് ഉദ്ധർഷണാനി ച

അനുദർശിത രൂപോ ിസി പശ്യാമി കുരു പൗരുഷം
 പുരുഷാർഥം അഭിപ്രേതം സമാഹർതും ഇഹാർഹസീ
 30 ക്രുദ്ധാൽ ലുബ്ധാൻ പരീക്ഷീണാൻ അവക്ഷിപ്താൻ വിമാനിതാൻ
 സ്റ്റർധിനസ് ചൈവ യേ കേ ചിത് താൻ യുക്ത ഉപധാരയ
 31 ഏതേന ത്വം പ്രകാരേണ മഹതോ ഭേസ്യസേ ഗണാൻ
 മഹാവേഗ ഇവോദ്ധ്യതോ മാതരിശ്യാ ബലാഹകാൻ
 32 തേഷാം അഗ്രപ്രദായീ സ്യാഃ കല്യോത്ഥായീ പ്രിയംവദഃ
 തേ ത്വം പ്രിയം കരിഷ്യന്തി പുരോ ധാസ്യന്തി ച ധ്രുവം
 33 യദൈവ ശത്രുർ ജാനീയാത് സപന്തം തൃക്തജീവിതം
 തദൈവാസ്താദ് ഉദിജതേ സർപാദ് വേശ്ശ ഗതാദ് ഇവ
 34 തം വിദിത്യാ പരാക്രാന്തം വശേ ന കുരുതേ യദി
 നിർവാദൈർ നിർവദേദ് ഏനം അന്തതസ് തദ് ഭവിഷ്യതി
 35 നിർവാദാദ് ആസ്സദം ലബ്ധ്യാ ധനവൃദ്ധിർ ഭവിഷ്യതി
 ധനവന്തം ഹി മിത്രാണി ഭജന്തേ ചാശ്രയന്തി ച
 36 സ്തുലിതാർഥം പുനസ് താത സന്ത്യജന്ത്യ അപി ബാസവഃ
 അപ്യ് അസ്മിൻ ആശ്രയന്തേ ച ജുഗുപ്സന്തി ച താദൃശം
 37 ശത്രും കൃത്യാ യഃ സഹായം വിശ്വാസം ഉപഗച്ഛതി
 അതഃ സംഭാവ്യം ഏവൈതദ് യദ് രാജ്യം പ്രാപ്തയാദ് ഇതി

അധ്യായം 134

1 [ാ]

നൈവ രാജ്ഞാ ദരഃ കാര്യോ ജാതു കസ്യും ചിദ് ആപദി
 അഥ ചേദ് അപി ദീർണ്ഠഃ സ്യാൻ നൈവ വർത്തേത ദീർണ്ഠവത്
 2 ദീർണ്ഠം ഹി ദൃഷ്ട്വാ രാജാനം സർവം ഏവാനദീര്യതേ
 രാഷ്ട്രം ബലം അമാത്യാഗ് ച പൃഥക് കർവന്തി തേ മതിം
 3 ശത്രുൻ ഏകേ പ്രപദ്യന്തേ പ്രജഹത്യ അപരേ പുനഃ
 അന്ദ് ഏകേ പ്രജിഹീർഷന്തി യേ പുരസ്താദ് വിമാനിതാഃ
 4 യ ഏവാത്യന്ത സുഹൃദസ് ത ഏനം പര്യുപാസതേ
 അശക്തയഃ സ്വസ്തി കാമാ ബദ്ധവന്താ ഇധാ ഇവ
 ശോചന്തം അനുശോചന്തി പ്രതീതാൻ ഇവ ബാസവൻ
 5 അപി തേ പൂജിതാഃ പൂർവം അപി തേ സുഹൃദോ മതാഃ
 യേ രാഷ്ട്രം അഭിമന്യന്തേ രാജേണാ വ്യസനം ഹുയുഷഃ
 മാ ദീദരസ് ത്വം സുഹൃദോ മാ ത്വാം ദീർണ്ഠം പ്രഹാസിഷ്യഃ
 6 പ്രഭാവം പൗരൂഷം ബുദ്ധിം ജിജ്ഞാസന്ത്യാ മയാ തവ
 ഉല്ലപന്ത്യാ സമാശ്വാസം ബലവാൻ ഇവ ദുർബലം
 7 യദ് ഏതത് സംവിജാനാസി യദി സമ്യഗ് ബ്രവീമ്യ് അഹം
 കൃത്യാസൗമ്യം ഇവാത്മാനം ജയായോത്തിഷ്ട സഞ്ജയ
 8 അസ്തി നഃ കോശനിചയോ മഹാൻ അവിദിതസ് തവ
 തം അഹം വേദ നാന്യസ് തം ഉപസന്മാദയാമി തേ
 9 സന്തി നൈകശതാ ഭൂയഃ സുഹൃദസ് തവ സഞ്ജയ
 സുഖദഃഖസഹാ വീര ശതാർഹാ അനിവർതിനഃ
 10 താദൃശാ ഹി സഹായാ വൈ പുരൂഷസ്യ ബുഭൂഷതഃ
 ഹൗഷദ് ഉജ്ജിഹതഃ കിം ചിത് സചിവാഃ ശത്രുകർശനാഃ
 11 കസ്യ ത്വ് ഹൗദൃശകം വാക്യം ശ്രുത്വാപി സ്വൽപ ചേതസഃ
 തഥോ ന വ്യപഹന്യേത സുചിത്രാർഥ പദാക്ഷരം
 12 ഉദകേ ധൂർ ഇയം ധാര്യോ സർതവ്യം പ്രവണേ മയാ
 യസ്യ മേ ഭവതി നേത്രീ ഭവിഷ്യദ് ഭൂതദർശിനീ
 13 അഹം ഹി വചനം ത്വന്തഃ ശ്രുശ്രുഷൂർ അപരാപരം
 കിം ചിത് കിം ചിത് പ്രതിവദംസ് തുഷ്ണീം ആസം മുഹൂർ മുഹൂഃ
 14 അതുപ്യന് അമൃതസ്യേവ കൃച്ഛാൽ ലബ്ധസ്യ ബാസവാത്
 ഉദ്യച്ഛാമ്യ് ഏഷ ശത്രുണാം നിയമായ ജയായ ച
 15 സദശ്വ ഇവ സ ക്ഷിപ്തഃ പ്രണന്നോ വാക്യസായകൈഃ

തച് ചകാര തഥാ സർവം യഥാവദ് അനുശാസനം
 16 ഇദം ഉദ്ധർഷണം ഭീമം തേജോവർധനം ഉത്തമം
 രാജാനം ശ്രാവയേൻ മന്ത്രീ സീദന്തം ശരൂപീധിതം
 17 ജയോ നാമേതിഹാസോ ിയം ശ്രോതവ്യോ വിജിഗീഷുണാ
 മഹീം വിജയതേ ക്ഷിപ്രം ശ്രുത്യാ ശരൂംഗ് ച മർദ്ദതി
 18 ഇദം പുംസവനം ചൈവ വിരാജനനം ഏവ ച
 അഭീക്ഷ്ണം ഗർഭിണീ ശ്രുത്യാ ധ്രുവം വീരം പ്രജായതേ
 19 വിദ്യാ ശൂരം തപഃ ശൂരം ദമശൂരം തപസിനം
 ബ്രാഹ്മ്യം ശ്രീയാ ദീപ്യമാനം സാധുവാദേന സംമതം
 20 അർചിഷ്ഠന്തം ബലോപേതം മഹാഭാഗം മഹാരഥം
 ധൃഷ്ടവന്തം അനാധൃഷ്ട്യം ജേതാരം അപരാജിതം
 21 നിയന്താരം അസാധുനാം ഗോപ്താരം ഹർമ ചാരിണാം
 തദർഥം ക്ഷത്രിയാ സൃതേ വീരം സത്യപരാക്രമം

അധ്യായം 135

1 [ക്]

അർജ്ജുനം കേശവ ബ്രൂയാസ് ത്വയി ജാതേ സു സുതകേ
ഉപോപവിഷ്യാ നാരീഭിർ ആശ്രമേ പരിവാരിതാ
2 അഥാന്തരിക്ഷേ വാഗ് ആസീദ് ദിവ്യരൂപാ മനോരമാ
സഹസ്രാക്ഷസമഃ കന്തി ഭവിഷ്യത്യ് ഏഷ തേ സുതഃ
3 ഏഷ ജേഷ്യതി സംഗ്രാമേ കരൂൻ സർവാൻ സമാഗതാൻ
ഭീമസേനദിതീയശ് ച ലോകം ഉദ്വർത്തിഷ്യതി
4 പുത്രസ് തേ പൃഥിവീം ജേതാ യശശ് ചാസ്യ ദിവസ്പശം
ഹതാ കരൂൻ ഗ്രാമജന്യേ വാസുദേവസഹായവാൻ
5 പിത്രും അംശം പ്രനഷ്ടം ച പുനർ അപ്യ് ഉദ്ധരിഷ്യതി
ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതഃ ശ്രീമാംസ് ത്രീൻ മേധാൻ ആഹരിഷ്യതി
6 തം സത്യസന്ധം ബിഭേത്സും സവ്യസാചിനം അച്യുത
യഥാഹം ഏവം ജാനാമി ബലവന്തം ദുരാസദം
തഥാ തദ് അസ്തു ദാശാർഹ യഥാ വാഗ് അഭ്യഭാഷത
7 ധർമ്മശ് ചേദ് അസ്തി വാർഷ്ണേയ തഥാ സത്യം ഭവിഷ്യതി
ത്വം ചാപി തത് തഥാ കൃഷ്ണ സർവം സമ്പാദയിഷ്യസി
8 നാഹം തദ് അഭ്യസ്യയാമി യഥാ വാഗ് അഭ്യഭാഷത
നമോ ധർമ്മായ മഹതേ ധർമ്മോ ധാരയതി പ്രജാഃ
9 ഏതദ് ധനഞ്ജയോ വാച്യോ നിത്യോദ്യുക്തോ വൃകോദരഃ
യദർഥം ക്ഷത്രിയാ സൂതേ തസ്യ കാലോ ിയം ആഗതഃ
ന ഹി വൈരം സമാസാദ്യ സീദന്തി പുരുഷർഷഭാഃ
10 വിദിതാ തേ സദാ ബുദ്ധിർ ഭീമസ്യ ന സ ശാമ്യതി
യാവദന്തം ന കരുതേ ശത്രുണാം ശത്രുകർശണഃ
11 സർവധർമ്മവിശേഷജ്ഞാൻ സ്പഷാം പാണ്ഡോർ മഹാത്മനഃ
ബ്രൂയാ മാധവ കല്യാണീം കൃഷ്ണാം കൃഷ്ണ യശസിനീം
12 യുക്തം ഏതൻ മഹാഭാഗേ കലേ ജാതേ യശസിനി
യൻ മേ പുത്രേഷു സർവേഷു യഥാവത് ത്വം അവർതിഥാഃ
13 മാദ്രീപുത്രൗ ച വക്തവ്യൗ ക്ഷത്രധർമ്മരതാവ് ഉഭൗ
വിക്രമേണാർജിതാൻ ഭോഗാൻ വൃണീതം ജീവിതാദ് അപി
14 വിക്രമാധിഗതാ ഹ്യ് അർഥാഃ ക്ഷത്രധർമ്മേണ ജീവതഃ
മനോ മനുഷ്യസ്യ സദാ പ്രീണന്തി പുരുഷോത്തമ
15 യച് ച വഃ പ്രേക്ഷമാണാനാം സർവധർമ്മോപചായിനീ

പാഞ്ചാലീ പരഷാഞ്ച്യ ഉക്താ കോ നതത് ക്ഷത്വം അർഹതി
 16 ന രാജ്യഹരണം ദുഃഖം ദൃതേ ചാപി പരാജയഃ
 പ്രപ്രാജനം സുതാനാം വാ ന മേ തദുഃഖകാരണം
 17 യത് തു സാ ബൃഹതീ ശ്യാമാ സഭായാം അഭി തദാ
 അശ്രൗഷീത് പരഷാ വാചസ് തൻ മേ ദുഃഖതരം മതം
 18 സ്ത്രീ ധർമ്മിണീ വരാഭോഹാ ക്ഷത്രധർമ്മതാ സദാ
 നാധ്യഗച്ഛത് തദാ നാഥം കൃഷ്ണാ നാഥവതീ സതീ
 19 തം വൈ ബൃഹി മഹാബാഹോ സർവശസ്ത്രഭൃതാം വരം
 അർജ്ജുനം പുരുഷവ്യാഘ്രം ഭൂപദ്യാഃ പദവിം ചര
 20 വിദിത്യ ഹി തവാത്യന്തം ക്രുദ്ധാവ് ഇവ യമാന്തകൗ
 ഭീമാർജ്ജുനൗ നയേതാം ഹി ദേവൻ അപി പരാം ഗതിം
 21 തയോശ് ചൈതദ് അവജ്ഞാനം യത് സാ കൃഷ്ണാ സഭാ ഗതാ
 ദുഃശാസനശ് ച യദ് ഭീമം കടുകാന്യ് അഭ്യഭാഷത
 പശ്യതാം കരുവീരാണാം തച് ച സംസ്മാരയേഃ പുനഃ
 22 പാണ്ഡവൻ കശലം പൃച്ഛേഃ സപുത്രൻ കൃഷ്ണയാ സഹ
 മാം ച കശലിനീം ബ്രൂയാസ് തേഷു ഭൂയോ ജനാർദന
 അരിഷ്ടം ഗച്ഛ പന്ഥാനം പുത്രൻ മേ പരിപാലയ
 23 അഭിവാദ്യാഥ താം കൃഷ്ണഃ കൃത്യാ ചാഭിപ്രദക്ഷിണം
 നിശ്ചക്രാമ മഹാബാഹുഃ സിംഹവേല ഗതിസ് തതഃ
 24 തതോ വിസർജയാം ആസ ഭീഷ്മാദീൻ കരുപംഗവൻ
 ആരോപ്യ ച രഥേ കർണം പ്രായാത് സാത്യകിനാ സഹ
 25 തതഃ പ്രയാതേ ദാശാർഹേ കരവഃ സംഗതാ മീഥഃ
 ജജൽപർ മഹദ് ആശ്ചര്യം കേശവേ പരമാദ്ഭുതം
 26 പ്രമുഢാ പൃഥിവീ സർവാ മൃത്യുപാശസിതാ കൃതാ
 ദുര്യോധനസ്യ ബാലിശ്യാൻ നൈതദ് അസ്തീതി ചാബ്രുവൻ
 27 തതോ നിര്യായ നഗരാത് പ്രയയൗ പുരുഷോത്തമഃ
 മന്ത്രയാം ആസ ച തദാ കർണേന സുചിരം സഹ
 28 വിസർജയിത്യാ രാധേയം സർവയാദവനന്ദനഃ
 തതോ ജവേന മഹതാ തൂർണം അഗ്യാൻ അചോദയത്
 29 തേ പിബന്ത ഇവാകാശം ദാരുകേണ പ്രചോദിതാഃ
 ഹയാ ജഗ്മൂർ മഹാവേഗാ മനോമാരുതരംഹസഃ
 30 തേ വ്യതിത്യ തം അധ്വാനം ക്ഷിപ്രം ശ്യാനാ ഇവാശൃഗാഃ

ഉച്ചൈഃ സൂര്യം ഉപസ്തവ്യം ശാർമിഗ്ധന്യാനം ആവഹൻ

അധ്യായം 136

1 [വി]

കന്യാസ് തു വചനം ശ്രുത്വാ ഭീഷ്മദ്രോണൗ മഹാരഥൗ
ദുര്യോധനം ഇദം വാക്യം ഊചതുഃ ശാസനാതിഗം
2 ശ്രുതം തേ പുരുഷവ്യാഘ്രേ കന്യാഃ കൃഷ്ണസ്യ സംനിയൗ
വാക്യം അർഥവദ് അവ്യഗ്രം ഉക്തം ധർമ്മ്യം അനന്തമം
3 തത് കരിഷ്യന്തി കൗന്തേയാ വാസുദേവസ്യ സാമതം
ന ഹി തേ ജാതു ശാമ്യേരന് ജതേ രാജ്യേന കൗരവ
4 ക്ലേശിതാ ഹി ത്വയാ പാർഥാ ധർമ്മപാശസിതാസ് തദാ
സഭായാം ദ്രൗപദീ ചൈവ തൈശ് ച തൻ മർഷിതം തവ
5 കൃതാന്തം ഹ്യ അർജുനം പ്രാപ്യ ഭീമം ച കൃതനിശ്രമം
ഗാണധീവം ചേഷുധീ ചൈവ രഥം ച ധ്വജം ഏവ ച
സഹായം വാസുദേവം ച ന ക്ഷംസ്യതി യുധിഷ്ഠിരഃ
6 പ്രത്യക്ഷം തേ മഹാബാഹോ യഥാ പാർഥേന ധീമതാ
വിരാടനഗരേ പൂർവം സർവേ സ്യ യുധി നിർജിതാഃ
7 ദാനവാൻ ഘോരകർമാണോ നിവാതകവചാൻ യുധി
രൗദ്രം അന്തം സമാധായ ദഗ്ധവാൻ അസ്തുവഹ്നിനാ
8 കർണപ്രഭൃതയശ് ചേമേ ത്വം ചാപി കവചി രഥി
മോക്ഷിതാ ഘോഷയാത്രായാം പര്യാപ്തം തന്നിദർശനം
9 പ്രശാമ്യ ഭരതശ്രേഷ്ഠ ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ പാണ്ഡവൈഃ
രക്ഷേമാം പൃഥിവീം സർവാം മൃത്യോർ ദംഷ്ടാന്തരം ഗതാം
10 ജ്യേഷ്ഠോ ഭ്രാതാ ധർമ്മശീലോ വത്സലഃ ശ്ലക്ഷ്ണവാക് ശ്രചിഃ
തം ഗച്ഛ പുരുഷവ്യാഘ്രം വ്യപനീയേഹ കിൽബിഷം
11 ദൃഷ്ട്വശ് ചേത് ത്വം പാണ്ഡവേന വ്യപനീതശരാസനഃ
പ്രസന്നദ്രുകിഃ ശ്രീമാൻ കൃതാ ശാന്തിഃ കലസ്യ നഃ
12 തം അഭ്യേത്യ സഹാമാത്യഃ പരിഷ്വജ്യ നൃപാത്മജം
അഭിവാദയ രാജാനം യഥാപൂർവം അരിന്ദമ
13 അഭിവാദയമാനം ത്വം പാണിഭ്യോ ഭീമ പൂർവജഃ
പ്രതിഗൃഹ്ണാതു സൗഹാർദാത് കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
14 സിംഹസ്തസോരു ബാഹുസ് ത്വം വൃത്തായതമഹാഭജഃ
പരിഷ്വജതു ബാഹുഭ്യോ ഭീമഃ പ്രഹരതാം വരഃ
15 സിംഹഗ്രീവോ ഗുഡാകേശസ് തതസ് ത്വം പൃഷ്ഠരേക്ഷണഃ
അഭിവാദയതാം പാർഥഃ കന്തിപുത്രോ ധനഞ്ജയഃ

16 ആശിനേയ നരവ്യാഘ്രൗ രൂപേണാപ്രതിമൗ ഭൂവി
 തൗ ച ത്യാം ഗുരുവത് പ്രേമ്ണാ പൂജയാ പ്രത്യദീയതാം
 17 മുഞ്ചന്ത് ആനന്ദജാശ്രുണി ദാശാർഹ പ്രമുഖാ നൃപാഃ
 സംഗച്ഛ ഭ്രാന്തഭിഃ സാർധം മാനം സന്ത്യജ്യ പാർഥിവ
 18 പ്രശാധി പൃഥിവീം കൃത്സ്നാം തതസ് തം ഭ്രാന്തഭിഃ സഹ
 സമാലിംഗ്യ ച ഹർഷേണ നൃപാ യാതു പരസ്വരം
 19 അലം യുദ്ധേന രാജേന്ദ്ര സുഹൃദാം ശൃണു കാരണം
 ധ്രുവം വിനാശോ യുദ്ധേ ഹി ക്ഷത്രിയാണാം പ്രദൃശ്യതേ
 20 ജ്യോതീംഷി പ്രതികൂലാനി ദാരുണാ മൃഗപക്ഷിണഃ
 ഉത്പാതാ വിവിധാ വീര ദൃശ്യന്തേ ക്ഷത്രനാശനാഃ
 21 വിശേഷത ഇഹാസ്സാകം നിമിത്താനി വിനാശനേ
 ഉൽകാഭിർ ഹി പ്രദീപ്താഭിർ വധ്യതേ പൃതനാ തവ
 22 വാഹനാന്യ് അപ്രഹൃഷ്ടാനി ഭദന്തീവ വിശാം പതേ
 ഗൃധ്രാസ് തേ പര്യപാസന്തേ സൈന്യാനി ച സമന്തതഃ
 23 നഗരം ന യഥാപൂർവ്വം തഥാ രാജനിവേശനം
 ശിവാശ് ചാശിവ നിർഘോഷാ ദീപ്താം സേവന്തി വൈ ദിശം
 24 ക്കരു വാക്യം പിതൂർ മാതൂർ അസ്സാകം ച ഹിതൈഷിണാം
 ത്വയ്ത് ആയത്തോ മഹാബാഹോ ശമോ വ്യായാമ ഏവ ച
 25 ന ചേത് കരിഷ്യസി വചഃ സുഹൃദാം അരികർശന
 തപ്സ്യസേ വാഹിനീം ദൃഷ്ട്വാ പാർഥ ബാണപ്രപീഡിതാം
 26 ഭീമസ്യ ച മഹാനാദം നദതഃ ശൃഷ്ണിണോ രണേ
 ശ്രുത്വാ സ്മർതാസി മേ വാക്യം ഗാണധീവസ്യ ച നിസ്വനം
 യദ്യ് ഏതദ് അപസവ്യം തേ ഭവിഷ്യതി വചോ മമ

അധ്യായം 137

1 [വി]

ഏവം ഉക്തസ്തു വിമനാസ് തിര്യദൃഷ്ടിർ അധോമുഖഃ
 സംഹത്യ ച ഭൂവോർ മധ്യം ന കിം ചിദ് വ്യാജഹാര ഹ
 2 തം വൈ വിമനസം ദൃഷ്ട്വാ സന്വേഷ്യാന്യോന്ത്യം അന്തികാത്
 പുനർ ഏവോത്തരം വാക്യം ഉക്തവന്തു നരർഷഭൗ
 3 ശുശ്രൂഷ്യാ അനസ്യയം ച ബ്രഹ്മണ്യം സത്യസംഗരം
 പ്രതിയോത്സ്യാമഹേ പാർഥം അതോ ദുഃഖതരം ന കിം
 4 അശ്വത്ഥാമ്നീ യഥാ പുത്രേ ഭൂയോ മമ ധനഞ്ജയേ
 ബഹുമാനഃ പരോ രാജൻ സംനതിശ് ച കപിധ്യജേ
 5 തം ചേത് പുത്രാത് പ്രിയതരം പ്രതിയോത്യേ ധനഞ്ജയം
 ക്ഷത്രധർമ്മം അനുഷ്ഠായ ധിഗ് അസ്തു ക്ഷത്രജീവികാം
 6 യസ്യ ലോകേ സമോ നാസ്തി കശ് ചിദ് അന്യോ ധനർധരഃ
 മത്പ്രസാദാത് സ ബീഭത്സുഃ ശ്രോയാൻ അനൈശ്വർ ധനർധരൈഃ
 7 മിത്രധൃഗ് ദൃഷ്ട്വാഭാവശ് ച നാസ്തികോ ിമാന്തജ്ജഃ ശഃ
 ന സത്യ ലഭതേ പൂജാം യജ്ഞേ മൂർഖ ഇവാഗതഃ
 8 വാര്യമാണോ ിപി പാപേഭ്യഃ പാപാത്മാ പാപം ഇച്ഛതി
 ചോദ്യമാനോ ിപി പാപേന ശുഭാത്മാ ശുഭം ഇച്ഛതി
 9 മിഥ്യോപചരിതാ ഹ്യ ഏതേ വർതമാനാ ഹ്യ അന പ്രിയേ
 അഹിതത്വായ കൽപന്തേ ദോഷാ ഭരതസത്തമ
 10 ത്വം ഉക്തഃ കരുവൃദ്ധേന മയാ ച വിദുരേണ ച
 വാസുദേവേന ച തഥാ ശ്രേയോ നൈവാഭിപദ്യസേ
 11 അസ്തി മേ ബലം ഇത്യ ഏവ സഹസാ ത്വം തിതീർഷസി
 സഗ്രാഹ നക്രമകരം ഗംഗാ വേഗം ഇവോഷ്ണഗേ
 12 വാസ ഏവ യഥാ ഹി ത്വം പ്രാവൃണ്യാനോ ിദ്യ മന്യസേ
 സ്രജം തൃക്താം ഇവ പ്രാപ്യ ലോഭാദ് യൗധിഷ്ഠിരീം ശ്രിയം
 13 ദ്രൗപദീ സഹിതം പാർഥം സായുധൈർ ഭ്രാന്തഭീർ വൃതം
 വനസ്ഥം അപി രാജ്യസമഃ പാണ്ഡവം കോ ിതിജീവതി
 14 നിദേശേ യസ്യ രാജാനഃ സർവേ തിഷ്ഠന്തി കിങ്കരാഃ
 തം ഐലവിലം ആസാദ്യ ധർമ്മരാജോ വ്യരാജത
 15 കബേര സദനം പ്രാപ്യ തതോ രത്നാന്യ് അവാപ്യ ച
 സ്തീതം ആക്രമ്യ തേ രാഷ്ട്രം രാജ്യം ഇച്ഛന്തി പാണ്ഡവാഃ
 16 ദത്തം ഹൃതം അധീതം ച ബ്രാഹ്മണാസ് തർപിതാ ധനൈഃ

ആവയോർ ഗതം ആയുസ് ച കൃതകൃത്യൗ ച വിദ്ധി നൗ
 17 ത്വം ഇ ഹിത്വാ സുഖം രാജ്യം മിത്രാണി ച ധനാനി ച
 വിഗ്രഹം പാണ്ഡവൈഃ കൃത്വാ മഹദ് വ്യസനം ആപ്സ്യസി
 18 ദ്രൗപദീ യസ്യ ചാശാന്യേ വിജയം സത്യവാദിനീ
 തപോ ഘോരവ്രതാ ദേവീ ന ത്വം ജേഷ്യസി പാണ്ഡവം
 19 മന്ത്രീ ജനാർദ്ദനോ യസ്യ ദ്രാതാ യസ്യ ധനഞ്ജയഃ
 സർവശസ്ത്രദതാം ശ്രേഷ്ഠം കഥം ജേഷ്യസി പാണ്ഡവം
 20 സഹായാ ബ്രാഹ്മണാ യസ്യ യുതിമന്തോ ജിതേന്ദ്രിയാഃ
 തം ഉഗ്രതപസം വീരം കഥം ജേഷ്യസി പാണ്ഡവം
 21 പുനർ ഉക്തം ച വക്ഷ്യാമി യത് കാര്യം ഭൂതിം ഇച്ഛതാ
 സുഹൃദാ മജ്ജമാനേഷു സുഹൃത്സു വ്യസനാർണവേ
 22 അലം യുദ്ധേന തൈർ വീരൈഃ ശാമ്യ ത്വം കരുവുദ്ധയേ
 മാ ഗമഃ സസ്യതാമാത്യഃ സബലശ് ച പരാഭവം

അധ്യായം 138

1 [ധ്ര]

രാജപുത്രൈഃ പരിവൃതസ് തഥാമാത്യൈശ് ച സഞ്ജയ
 ഉപാരോപ്യ രഥേ കർണം നിര്യാതോ മധുസൂദനഃ
 2 കിം അബ്രവീദ് രഥോപസ്ഥേ രാധേയം പരവിരഹാ
 കാനി സാന്ത്യാനി ഗോവിന്ദഃ സൂതപുത്രേ പ്രയുക്തവാൻ
 3 ഔഘമേഘസ്വനഃ കാലേ യത് കൃഷ്ണഃ കർണം അബ്രവീത്
 മൃദു വാ യദി വാ തീക്ഷ്ണം തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ
 4 ആനുപൂർവ്വേണ വാക്യാനി ശ്ലക്ഷ്ണാനി ച മൃദുനി ച
 പ്രിയാണി ധർമ്മയുക്താനി സത്യാനി ച ഹിതാനി ച
 5 ഹൃദയഗ്രഹണീയാനി രാധേയം മധുസൂദനഃ
 യാന്ത് അബ്രവീദ് അമേയാത്ഥാ താനി മേ ശൃണു ഭാരത
 6 ഉപാസിതാസ് തേ രാധേയ ബ്രാഹ്മണാ വേദപാരഗാഃ
 തത്ത്വാർഥം പരിപുഷ്ടാശ് ച നിയതേനാനസൂയയാ
 7 ത്വം ഏവ കർണ ജാനാസി വേദവാദാൻ സനാതനാൻ
 ത്വം ഹ്യ് ഏവ ധർമ്മശാസ്ത്രേഷു സൂക്ഷ്മേഷു പരിനിഷ്ഠിതഃ
 8 കാനീനശ് ച സഹോഢശ് ച കന്യായാം യശ് ച ജായതേ
 വോഢാരം പിതരം തസ്യ പ്രാഹുഃ ശാസ്ത്രവിദോ ജനഃ
 9 സോ ിസി കർണ തഥാ ജാതഃ പാണ്ഡോഃ പുത്രോ ിസി ധർമതഃ
 നിഗ്രഹാദ് ധർമ്മശാസ്ത്രാണാം ഏഹി രാജാ ഭവിഷ്യസി
 10 പിതൃപക്ഷേ ഹി തേ പാർഥാ മാതൃപക്ഷേ ച വൃഷ്ണയഃ
 ദ്വൗ പക്ഷാവ് അഭിജാനീഹി ത്വം ഏതൗ പുരുഷർഷഭ
 11 മയാ സാർധം ഇതോ യാതം അദ്യ ത്വാം താത പാണ്ഡവഃ
 അഭിജാനന്തു കൗന്തേയം പൂർവജാതം യുധിഷ്ഠിരാത്
 12 പാദൗ തവ ഗ്രഹീഷ്യന്തി ദ്രാതരഃ പഞ്ച പാണ്ഡവഃ
 ദ്രൗപദേയാസ് തഥാ പഞ്ച സൗഭദ്രശ് ചാപരാജിതഃ
 13 രാജാനോ രാജപുത്രാശ് ച പാണ്ഡവാർഥേ സമാഗതഃ
 പാദൗ തവ ഗ്രഹീഷ്യന്തി സർവേ ചാസകവൃഷ്ണയഃ
 14 ഹിരണ്മയാംശ് ച തേ കുംഭാൻ രാജതാൻ പാർഥിവാംസ് തഥാ
 ഓഷധ്യഃ സർവബീജാനി സർവരത്താനി വീര്യധഃ
 15 രാജന്യാ രാജകന്യാശ് ചാപ്യ് ആനയന്ത് അഭിഷേചനം
 ഷഷ്ഠേ ച ത്വാം തഥാ കാലേ ദ്രൗപദ്യ് ഉപഗമിഷ്യതി
 16 അദ്യ ത്വാം അഭിഷിഞ്ചന്തു ചാതുർവൈദ്യാ ദ്വിജാതയഃ

പുരോഹിതഃ പാണ്ഡവാനാം വ്യാഘ്രചർമ്മണ്യ് അവസഥിതം
 17 തമൈവ ഭ്രാതരഃ പഞ്ച പാണ്ഡവാഃ പുരുഷർഷഭാഃ
 ദ്രൗപദേയാസ് തഥാ പഞ്ച പാണ്ഡാലാസ് ചേദയസ് തഥാ
 18 അഹം ച ത്യാഭിഷേക്ഷ്യാമി രാജാനം പൃഥിവീപതിം
 യുവരാജോ ഽസ്തു തേ രാജാ കന്തീപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 19 ഗൃഹീത്വാ വ്യസനം ശ്വേതം ധർമാത്മാ സംശിതവ്രതഃ
 ഉപാനാരോഹതു രഥം കന്തീപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 20 ഛത്രം ച തേ മഹച്ഛേദവതം ഭീമസേനോ മഹാബലഃ
 അഭിഷിക്തസ്യ കൗന്തേയ കൗന്തേയോ ധാരയിഷ്യതി
 21 കിങ്കിണീശതനിർഘോഷം വൈയാഘ്രപരിവാരണം
 രഥം ശ്വേതഹയൈർ യുക്തം അർജുനോ വാഹയിഷ്യതി
 22 അഭിമന്യുശ് ച തേ നിത്യം പ്രത്യാസനോ ഭവിഷ്യതി
 നകലഃ സഹദേവശ് ച ദ്രൗപദേയാശ് ച പഞ്ച യേ
 23 പാണ്ഡാലാസ് ത്യാനയാസ്യന്തി ശിഖണ്ഡീ ച മഹാരഥഃ
 അഹം ച ത്യാനയാസ്യാമി സർവേ ചാസകവൃഷ്ണയഃ
 ദാശാർഹാഃ പരിവാരാസ് തേ ദാശാർണാശ് ച വിശാം പതേ
 24 ഭുങ്ക്ഷ്യ രാജ്യം മഹാബാഹോ ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ പാണ്ഡവൈഃ
 ജപൈർ ഹോമൈശ് ച സംയുക്തോ മംഗലൈശ് ച പൃഥഗ്വിധൈഃ
 25 പുരോഗമാശ് ച തേ സന്തു ദ്രവിധാഃ സഹ കന്തലൈഃ
 ആന്ധ്രാസ് താലചരാശ് ചൈവ ചൂചുപാ വേണപാസ് തഥാ
 26 സുവന്തു ത്യാദ്യ ബഹുശഃ സ്തുതിഭിഃ സൂതമാഗധാഃ
 വിജയം വസുഷേണസ്യ ഘോഷയന്തു ച പാണ്ഡവാഃ
 27 സ ത്യാം പരിവൃതഃ പാർഥൈർ നക്ഷത്രൈർ ഇവ ചദ്രമാഃ
 പ്രശാധി രാജ്യം കൗന്തേയ കന്തീം ച പ്രതിനന്ദയ
 28 മിത്രാണി തേ പ്രഹൃഷ്യന്തു വ്യഥന്തു രീപവസ് തഥാ
 സൗഭ്രാത്രം ചൈവ തേ ഽദ്യാസ്തു ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ പാണ്ഡവൈഃ

അധ്യായം 139

1 [കർണ്ണ]

അസംശയം സൗഹൃദാൻ മേ പ്രണയാച് ചാത്ഥ കേശവ
സഖ്യേന ചൈവ വാർഷ്ണേയ ശ്രേയസ്കാമതയാ ഏവ ച
2 സർവം ചൈവാഭിജാനാമി പാണ്ഡേയാഃ പുത്രോ ഽസ്മി ധർമ്മതഃ
നിഗ്രഹാദ് ധർമ്മശാസ്ത്യാണാം യഥാ ത്വം കൃഷ്ണ മന്യസേ
3 കന്യാ ഗർഭം സമാധത്ത ഭാസ്കരാൻ മാം ജനാർദന
ആദിത്യവചനാച് ചൈവ ജാതം മാം സാ വ്യസർജയത്
4 സോ ഽസ്മി കൃഷ്ണ തഥാ ജാതഃ പാണ്ഡേയാഃ പുത്രോ ഽസ്മി ധർമ്മതഃ
കന്യാ ത്വ് അഹം അപാകീർണോ യഥാ ന കശലം തഥാ
5 സൃതോ ഹി മാം അധിരഥോ ദേവേഷ്വവ അനയദ് ഗൃഹാൻ
രാധായാഗ് ചൈവ മാം പ്രാദാത് സൗഹാർദാൻ മധുസൂദന
6 മത് സ്നേഹാച് ചൈവ രാധായാഃ സദ്യഃ ക്ഷീരം അവാതരത്
സാ മേ മൃതം പുരീഷം ച പ്രതിജഗ്രാഹ മാധവ
7 തസ്യാഃ പിണ്ഡ വ്യപനയം കുര്യാദ് അസ്മദുദിയഃ കഥം
ധർമ്മവിദ് ധർമ്മശാസ്ത്യാണാം ശ്രവണേ സതതം രഥ
8 തഥാ മാം അഭിജാനാതി സൃതഗ് ചാധിരഥഃ സൃതം
പിതരം ചാഭിജാനാമി തം അഹം സൗഹൃദാത് സദാ
9 സ ഹി മേ ജാതകർമ്മാദി കാരയാം ആസ മാധവ
ശാസ്ത്രദൃഷ്ടേന വിധിനാ പുത്ര പ്രീത്യാ ജനാർദന
10 നാമ മേ വസുഷേണേതി കാരയാം ആസ വൈ ദ്വിജൈഃ
ഭാര്യാഗ് ചോഢാ മമ പ്രാപ്തേ യൗവനേ തേന കേശവ
11 താസു പുത്രാഗ് ച പൗത്രാഗ് ച മമ ജാതാ ജനാർദന
താസു മേ ഹൃദയം കൃഷ്ണ സഞ്ജാതം കാമബന്ധനം
12 ന പൃഥിവ്യാ സകലയാ ന സുവർണസ്യ രാശിഭിഃ
ഹർഷാദ് ഭയാദ് വാ ഗോവിന്ദ അന്തരം വജ്രം ഉത്സഹേ
13 ധൃതരാഷ്ട്ര കലേ കൃഷ്ണ ദുര്യോധന സമാശ്രയാത്
മയാ ത്രയോദശ സമാ ഭക്തം രാജ്യം അകണ്ടകം
14 ഇഷ്ടം ച ബഹുഭീർ യജൈതഃ സഹ സുതൈർ മയാസക്രത്
ആവാഹാഗ് ച വിവാഹാഗ് ച സഹ സുതൈഃ കൃതാ മയാ
15 മാം ച കൃഷ്ണ സമാശ്രിത്യ കൃതഃ ശസ്ത്രസമുദ്യമഃ
ദുര്യോധനേന വാർഷ്ണേയ വിഗ്രഹഗ് ചാപി പാണ്ഡവൈഃ
16 തസ്മാദ് രണേ ദ്വൈരഥേ മാം പ്രത്യുദ്യാതാരം അച്യുത

വൃതവാൻ പരമം ഹൃഷ്ടഃ പ്രതീപം സവ്യസാചിനഃ
 17 വധാദ് ബന്ധാദ് ഭയാദ് വാപി ലോഭാദ് വാപി ജനാർദന
 അനൃതം നോത്സഹേ കർതും ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ധീമതഃ
 18 യദി ഹ്യ് അദ്യ ന ഗച്ഛേയം ദൈവരഥം സവ്യസാചിനാ
 അകീർതിഃ സ്യാദ് വൃഷീകേശ മമ പാർഥസ്യ ചോഭയോഃ
 19 അസംശയം ഹിതാർഥായ ബ്രൂയാസ് ത്വം മധുസൂദന
 സർവം ച പാണ്ഡവഃ കരുസ് ത്വ വശിത്വാൻ ന സംശയഃ
 20 മന്ത്രസ്യ നിയമം കര്യാസ് ത്വം അത്ര പുരുഷോത്തമ
 ഏതദ് അത്ര ഹിതം മന്യേ സർവയാദവനന്ദന
 21 യദി ജാനാതി മാം രാജാ ധർമാത്മാ സംശിതവ്രതഃ
 കന്യാഃ പ്രഥമജം പുത്രം ന സ രാജ്യം ഗ്രഹീഷ്യതി
 22 പ്രാപ്യ ചാപി മഹദ് രാജ്യം തദ് അഹം മധുസൂദന
 സ്തീതം ദുര്യോധനായൈവ സമ്പ്രദദ്യാം അരിന്ദമ
 23 സ ഏവ രാജാ ധർമാത്മാ ശാശ്വതോ ഽസ്തു യുധിഷ്ഠിരഃ
 നേതാ യസ്യ ഹൃഷീകേശോ യോധാ യസ്യ ധനഞ്ജയഃ
 24 പൃഥിവീ തസ്യ രാഷ്ട്രം ച യസ്യ ഭീമോ മഹാരഥഃ
 നകലഃ സഹദേവശ് ച ദ്രൗപദേയാശ് ച മാധവ
 25 ഉത്തമൗജാ യുധാമന്യുഃ സത്യധർമാ ച സോമകിഃ
 ചൈദ്യശ് ച ചേകിതാനശ് ച ശിഖണ്ഡീ ചാപരാജിതഃ
 26 ഇന്ദ്ര ഗോപക വർണാശ് ച കേകയാ ദ്രാതരസ് തഥാ
 ഇന്ദ്രായുധസവർണശ് ച കന്തിഭോജോ മഹാരഥഃ
 27 മാതൃലോ ഭീമസേനസ്യ സേനജിച് ച മഹാരഥഃ
 ശംഖഃ പുത്രോ വിരാടസ്യ നിധിസ് ത്വം ച ജനാർദന
 28 മഹാൻ അയം കൃഷ്ണ കൃതഃ ക്ഷത്രസ്യ സമുദാനയഹ്
 രാജ്യം പ്രാപ്തം ഇദം ദീപ്തം പ്രഥിതം സർവരാജസ്യ
 29 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ വാർഷ്ണേയ ശസ്ത്രയജ്ഞോ ഭവിഷ്യതി
 അസ്യ യജ്ഞസ്യ വേത്താ ത്വം ഭവിഷ്യസി ജനാർദന
 ആധര്യവം ച തേ കൃഷ്ണ കൃതാവ് അസ്തീൻ ഭവിഷ്യതി
 30 ഹോതാ ചൈവാത്ര ബീഭത്സുഃ സംനദ്ധഃ സ കപിയജഃ
 ഗാണ്ഡീവം സ്രക് തഥാജ്യം ച വീര്യം പുംസാം ഭവിഷ്യതി
 31 ഐന്ദ്രം പാശുപതം ബ്രാഹ്മം സമൃണാകർണം ച മാധവ
 മന്ത്രാസ് തത്ര ഭവിഷ്യന്തി പ്രയുക്താഃ സവ്യസാചിനാ
 32 അനുയാതശ് ച പിതരം അധികോ വാ പരാക്രമേ

ഗ്രാമ സ്തോത്രം സ സൗഭദ്രഃ സമൃക് തത്ര കരിഷ്യതി
 33 ഉദ്ഗാതാത്ര പുനർ ഭീമഃ പ്രസ്തോതാ സുമഹാബലഃ
 വിനദൻ സ നരവ്യാലോ നാഗാനീകാന്തകൃദ് രണേ
 34 സ ചൈവ തത്ര ധർമാത്മാ ശശ്വദ് രാജാ യുധിഷ്ഠിരഃ
 ജപൈർ ഹോമൈശ് ച സംയുക്തോ ബ്രഹ്മത്വം കാരയിഷ്യതി
 35 ശംഖശബ്ദാഃ സമുജ്ജാ ഭേദ്യശ് ച മധുസൂദന
 ഉതക്രഷ്ടസിംഹനാദാശ് ച സുബ്രഹ്മണ്യോ ഭവിഷ്യതി
 36 നകലഃ സഹദേവശ് ച മാദ്രിപുത്രൗ യശസിനൗ
 ശാമിത്രം തൗ മഹാവീര്യൗ സമൃക് തത്ര കരിഷ്യതഃ
 37 കൽമാഷദണ്ഡാ ഗോവിന്ദ വിമലാ രഥശക്തയഃ
 യുവാഃ സമുപകൽപന്താം അസ്തിൻ യജ്ഞേ ജനാർദന
 38 കർണിനാലീകനാരാചാ വത്സദന്തോപബ്ബംഹണാഃ
 തോമരാഃ സോമകലശാഃ പവിത്രാണി ധന്വംഷി ച
 39 അസയോ ിത്ര കപാലാനി പുരോധാശാഃ ശിരാംസി ച
 ഹവിസ് തു ങ്ധിരം കൃഷ്ണ അസ്തിൻ യജ്ഞേ ഭവിഷ്യതി
 40 ഇധ്യാഃ പരിധയശ് ചൈവ ശക്ത്യോ ിഥ വിമലാ ഗദാഃ
 സദസ്യോ ദ്രോണശിഷ്ട്യാശ് ച കൃപസ്യ ച ശരദ്വതഃ
 41 ഇഷഭവോ ിത്ര പരിസ്തോമാ മുക്താ ഗാണ്ഡീവധന്വനാ
 മഹാരഥപ്രയുക്താശ് ച ദ്രോണ ദ്രൗണിപ്രചോദിതാഃ
 42 പ്രാതിപ്രസ്ഥാനികം കർമ്മ സാത്യകിഃ സ കരിഷ്യതി
 ദീക്ഷിതോ ധാർതരാഷ്ട്രോ ിത്ര പത്നി ചാസ്യ മഹാചമുഃ
 43 ഘടോത്ചകോ ിത്ര ശാമിത്രം കരിഷ്യതി മഹാബലഃ
 അതിരാത്രേ മഹാബാഹോ വിതതേ യജ്ഞകർമ്മണി
 44 ദക്ഷിണാ ത് അസ്യ യജ്ഞസ്യ ധൃഷ്ടദൃശ്ഠഃ പ്രതാപവാൻ
 വൈതാനേ കർമ്മണി തതേ ജാതോ യഃ കൃഷ്ണ പാവകാത്
 45 യദ് അബ്രുവം അഹം കൃഷ്ണ കടുകാനി സു പാണ്ഡവൻ
 പ്രിയാർഥം ധാർതരാഷ്ടസ്യ തേന തപ്യേ ിദ്യ കർമ്മണാ
 46 യദാ ദ്രക്ഷ്യസി മാം കൃഷ്ണ നിഹതം സവ്യസാചിനാ
 പുനശ് ചിതിസ് തദാ ചാസ്യ യജ്ഞസ്യാഥ ഭവിഷ്യതി
 47 ദുഃശാസനസ്യ ങ്ധിരം യദാ പാസ്യതി പാണ്ഡവഃ
 ആനർദം നർദതഃ സമൃക് തദാ സത്യം ഭവിഷ്യതി
 48 യദാ ദ്രോണം ച ഭീഷ്മം ച പാണ്ഡാല്യൗ പാതയിഷ്യതഃ
 തദാ യജ്ഞാവസാനം തദ് ഭവിഷ്യതി ജനാർദന

49 ദുര്യോധനം യദാ ഹന്താ ഭീമസേനോ മഹാബലഃ
 തദാ സമാപ്തതേ യജ്ഞോ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ മാധവ
 50 സ്തഷാശ് ച പ്രസ്തഷാശ് ചൈവ യുതരാഷ്ട്രസ്യ സംഗതാഃ
 ഹതേശ്വരാ ഹതസുതാ ഹതനാഥാശ് ച കേശവ
 51 ഗാന്ധാര്യാ സഹ രോദന്ത്യഃ ശ്വഗൃധ്രകരരാകലേ
 സ യജ്ഞേ ിസ്തീന് അവിദ്വഥോ ഭവിഷ്യതി ജനാർദന
 52 വിദ്യാ വൃദ്ധാ വയോവൃദ്ധാഃ ക്ഷത്രീയാഃ ക്ഷത്രീയർഷഭ
 വൃഥാ മൃത്യും ന കർവീരംസ് ത്വക്ത്രതേ മധുസൂദന
 53 ശസ്ത്രേണ നിയനം ഗച്ഛേത് സമൃദ്ധം ക്ഷത്രമണ്ഡലം
 കരുക്ഷേത്രേ പുണ്യതമേ ത്രൈലോക്യസ്യാപി കേശവൻ
 54 തദ് അത്ര പുണ്യരീകാക്ഷ വിധത്വ യദ് അഭീപ്സീതം
 യഥാ കാർത്യായ്യാന വാർഷ്ണേയ ക്ഷത്രം സ്വർഗം അവാപ്നായാത്
 55 യാവത് സ്ഥാസ്യന്തി ഗിരയഃ സരിതശ് ച ജനാർദന
 താവത് കീർതിഭവഃ ശബ്ദഃ ശാശ്വതോ ിയം ഭവിഷ്യതി
 56 ബ്രാഹ്മണാഃ കഥയിഷ്യന്തി മഹാഭാരതം ആഹവം
 സമാഗമേഷു വാർഷ്ണേയ ക്ഷത്രീയാണാം യശോധരം
 57 സമുപാനയ കൗന്തേയം യുദ്ധായ മമ കേശവ
 മന്ത്രസംവരണം കർവൻ നിത്യം ഏവ പരന്തപ

അധ്യായം 140

1 [സമ്ജയ]

കർണസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ കേശവഃ പരവീരഹാ
 ഉവാച പ്രഹസൻ വാക്യം സ്തൃതപൂർവം ഇദം തദാ
 2 അപി ത്യാം ന തപേത് കർണ രാജ്യലാഭോപപാദനാ
 മയാ ദത്താം ഹി പൃഥിവീം ന പ്രശാസിയം ഇച്ഛസി
 3 ധ്രുവോ ജയഃ പാണ്ഡവാനാം ഇതീദം; ന സംശയഃ കശ് ചന വിദ്യതേ fത്ര
 ജയ ധ്വജോ ദൃശ്യതേ പാണ്ഡവസ്യ; സമുച്ഛിതോ വാനരരാജ ഉഗ്രഃ
 4 ദിവ്യാ മായാവിഹിതാ ഭൗവനേന; സമുച്ഛിതാ ഇന്ദ്രകേതുപ്രകാശാ
 ദിവ്യാനി ഭൂതാനി ഭയാവഹാനി; ദൃശ്യന്തി ചൈവമത്ര ഭയാനകാനി
 5 ന സജ്ജതേ ശൈലവനസ്തതിദ്യ; ഊർധ്വം തിര്യഗ് യോജനമാത്രരൂപഃ
 ശ്രീമാൻ ധ്വജഃ കർണ ധനഞ്ജയസ്യ; സമുച്ഛിതഃ പാവകതുല്യരൂപഃ
 6 യദാ ദ്രക്ഷ്യസി സംഗ്രാമേ ശ്വേതാശ്വം കൃഷ്ണസാരഥിം
 ഐന്ദ്രം അസ്തം വികർവാണം ഉഭേ ചൈവാഗ്നിമാരുതേ
 7 ഗാണ്ധീവസ്യ ച നിർഘോഷം വിസ്ഫുർജിതം ഇവാശനേഃ
 ന തദാ ഭവിതാ ത്രേതാ ന കൃതം ദ്വാപരം ന ച
 8 യദാ ദ്രക്ഷ്യസി സംഗ്രാമേ കന്തീപുത്രം യുധിഷ്ഠിരം
 ജപഹോമസമായുക്തം സ്വാം രക്ഷന്തം മഹാചമുഃ
 9 ആദിത്യം ഇവ ദുർധർഷം തപന്തം ശത്രുവാഹിനീം
 ന തദാ ഭവിതാ ത്രേതാ ന കൃതം ദ്വാപരം ന ച
 10 യദാ ദ്രക്ഷ്യസി സംഗ്രാമേ ഭീമസേനം മഹാബലം
 ദുഃശാസനസ്യ ത്വധിരം പീത്യാ നൃത്യന്തം ആഹവേ
 11 പ്രഭിന്നം ഇവ മാതംഗം പ്രതിദിഗിരദ്വിലാതിനം
 ന തദാ ഭവിതാ ത്രേതാ ന കൃതം ദ്വാപരം ന ച
 12 യദാ ദ്രക്ഷ്യസി സംഗ്രാമേ മാദ്രീപുത്രൗ മഹാരഥൗ
 വാഹിനീം ധാർതരാഷ്ട്രാണാം ക്ഷോഭയന്തു ഗജാവ് ഇവ
 13 വിഗാഢേ ശസ്ത്രസമ്പാതേ പരവീര റഥാ രജൗ
 ന തദാ ഭവിതാ ത്രേതാ ന കൃതം ദ്വാപരം ന ച
 14 യദാ ദ്രക്ഷ്യസി സംഗ്രാമേ ദ്രോണം ശാന്തനവം കൃപം
 സുയോധനം ച രാജാനം സൈന്ധവം ച ജയദ്രഥം
 15 യുദ്ധായാപതതസ് തൂർണം വാരിതാൻ സവ്യസാചിനാ
 ന തദാ ഭവിതാ ത്രേതാ ന കൃതം ദ്വാപരം ന ച
 16 ബ്രൂയാഃ കർണ ഇതോ ഗത്യാ ദ്രോണം ശാന്തനവം കൃപം

സൗമ്യോ ിയം വർത്തതേ മാസഃ സുപ്രാപ യവസേന്ധനഃ
 17 പക്വൗഷധി വനസ്തീതഃ ഫലവാൻ അൽപമക്ഷികഃ
 നിഷ്ഠങ്കോ രസവത് തോയോ നാത്യുഷ്ണ ശിശിരഃ സുഖഃ
 18 സപ്തമാച് ചാപി ദിവസാദ് അമാവാന്യാ ഭവിഷ്യതി
 സംഗ്രാമം യോജയേത് തത്ര താം ഹ്യ ആഹുഃ ശക്ര ദേവതാം
 19 തഥാ രാജേണാ വദേഃ സർവാൻ യേ യുദ്ധായാഭ്യുപാഗതാഃ
 യദ് വോ മനീഷിതം തദ് വൈ സർവം സമ്പാദയാമി വഃ
 20 രാജാനോ രാജപുത്രാശ് ച ദുര്യോധന വശാനഗാഃ
 പ്രാപ്യ ശസ്ത്രേണ നീധനം പ്രാപ്സന്തി ഗതിം ഉത്തമാം

അധ്യായം 141

1 [സ്]

കേശവസ്യ ഇ തദ് വാക്യം കർണം ശ്രുത്വാ ഹിതം ശുഭം
അബ്രവീദ് അഭിസമ്പൂജ്യ കൃഷ്ണം മധു നിഷ്കദനം
ജാനൻ മാം ഹിം മഹാബാഹോ സംമോഹയിതും ഇച്ഛസി
2 യോ f യം പൃഥിവ്യാഃ കാർത്യായ്യാന വിനാശഃ സമുപസ്ഥിതഃ
നിമിത്തം തത്ര ശകുനിർ അഹം ദുഃശാസനസ് തഥാ
ദുര്യോധനശ് ച നൃപതിർ യുതരാഷ്ട്ര സുതോ f ഭവത്
3 അസംശയം ഇദം കൃഷ്ണ മഹദ് യുദ്ധം ഉപസ്ഥിതം
പാണ്ഡവാനാം കുരൂണാം ച ഘോരം ത്വധിരകർദമം
4 രാജാനോ രാജപുത്രാശ് ച ദുര്യോധന വശാന്തഗാഃ
രണേ ശസ്ത്രാഗ്നിനാ ദഗ്ധാഃ പ്രാപ്സ്യന്തി യമസാദനം
5 സ്വപ്നാ ഹി ബഹവോ ഘോരാ ദൃശ്യന്തേ മധുസൂദന
നിമിത്താനി ച ഘോരാണി തഥോത്പാതാഃ സുദാരുണാഃ
6 പരാജയം ധാർതരാഷ്ട്രേ വിജയം ച യുധിഷ്ഠിരേ
ശംസന്ത ഇവ വാർഷ്ണേയ വിവിധാ ലോമഹർഷണാഃ
7 പ്രാജാപത്യം ഹി നക്ഷത്രം ഗ്രഹസ് തീക്ഷ്ണോ മഹാദ്യുതിഃ
ശന്നൈശ്ചരഃ പീഡയതി പീഡയൻ പ്രാണിനോ f ധികം
8 കൃത്വാ ചാംഗാരകോ വക്ത്രം ജ്യേഷ്ഠായാം മധുസൂദന
അനുരാധാം പ്രാർഥയതേ മൈത്രം സംശമയന് ഇവ
9 നൃനം മഹ ഭയം കൃഷ്ണ കുരൂണാം സമുപസ്ഥിതം
വിശേഷേണ ഹി വാർഷ്ണേയ ചിത്രാം പീഡയതേ ഗ്രഹഃ
10 സോമസ്യ ലക്ഷ്മ വ്യാവൃത്തം രാഹുർ അർകം ഉപേഷ്യതി
ദിവശ് ചോൽകാഃ പതന്ത്യ ഏതാഃ സനിരൂപാതാഃ സകമ്പനാഃ
11 നിഷ്കന്തന്തി ച മാതംഗാ മുഞ്ചന്ത്യ അസ്രുണി വാജിനഃ
പാനീയം യവസം ചാപി നാഭിനന്ദന്തി മാധവ
12 പ്രാദുർഭൂതേഷു ചൈതേഷു ഭയം ആഹുർ ഉപസ്ഥിതം
നിമിത്തേഷു മഹാബാഹോ ദാരുണം പ്രാണിനാശനം
13 അൽപേ ഭൂഭേത പുരീഷം ച പ്രഭൃതം ഇഹ ദൃശ്യതേ
വാജിനാം വാരണാനാം ച മനുഷ്യാണാം ച കേശവ
14 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈന്യേഷു സർവേഷു മധുസൂദന
പരാഭവസ്യ തൽ ലിംഗം ഇതി പ്രാഹുർ മനീഷിണഃ
15 പ്രഹൃഷ്ടം വാഹനം കൃഷ്ണ പാണ്ഡവാനാം പ്രചക്ഷതേ

പ്രദക്ഷിണാ മൃഗാശ് ചൈവ തത് തേഷാം ജയലക്ഷണം
 16 അപസവ്യാ മൃഗാഃ സർവേ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ കേശവ
 വാചശ് ചാപ്യ് അശരീരിണ്യസ് തത്പരാഭവ ലക്ഷണം
 17 മയൂരാഃ പൃഷ്ഠശകനാ ഹംസാഃ സാരസചാതകാഃ
 ജീവം ജീവക സംഘാശ് ചാപ്യ് അനുഗച്ഛന്തി പാണ്ഡവാനർ
 18 ഗൃധ്രാഃ കാകാ ബഡാഃ ശ്യേനാ യാതുധാനാഃ ശലാ വൃകാഃ
 മക്ഷികാണാം ച സംഘാതാ അനുഗച്ഛന്തി കൗരവാനർ
 19 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈന്യേഷു ഭേരീണാം നാസ്തി നിസ്വനഃ
 അനാഹതാഃ പാണ്ഡവാനാം നദന്തി പടഹാഃ കില
 20 ഉദപാനാശ് ച നർദന്തി യഥാ ഗോവൃഷഭാസ് തഥാ
 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈന്യേഷു തത്പരാഭവ ലക്ഷണം
 21 മാംസശോണിതവർഷം ച വൃഷ്ടം ദേവേന മാധവ
 തഥാ ഗന്ധർവനഗരം ഭാനുമന്തം ഉപസഥിതം
 സപ്രാകാരം സപരിഖം സവപ്രം ചാരുതോരണം
 22 കൃഷ്ണശ് ച പരിഘസ് തത്ര ഭാനം ആവൃത്യ തിഷ്ഠതി
 ഉദയാസ്തമയേ സന്ധ്യേ വേദയാനോ മഹദ് ഭയം
 ഏകാ സ്യത് വാശതേ ഘോരം തത്പരാഭവ ലക്ഷണം
 23 കൃഷ്ണ ഗ്രീവാശ് ച ശകനാ കംബമാനാ ഭയാനകാഃ
 സന്ധ്യാം അഭിമുഖാ യാന്തി തത്പരാഭവ ലക്ഷണം
 24 ബ്രാഹ്മണാൻ പ്രഥമം ദ്വേഷ്ടി ഗുരൂശ് ച മധ്യസുദന
 ദൃത്യാൻ ഭക്തിമതശ് ചാപി തത്പരാഭവ ലക്ഷണം
 25 പൂർവാ ദിഗ് ലോഹിതാകാരാ ശസ്ത്രവർണാ ച ദക്ഷിണാ
 ആമപാത്രപ്രതീകാശാ പശ്ചിമാ മധ്യസുദന
 26 പ്രദീപ്താശ് ച ദിശഃ സർവാ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ മാധവ
 മഹദ് ഭയം വേദയന്തി തസ്മിന് ഉത്പാതലക്ഷണേ
 27 സഹസ്രപാദം പ്രാസാദം സ്വപ്നാനേ സു യുധിഷ്ഠിരഃ
 അധിരോഹൻ മയാ ദൃഷ്ടഃ സഹ ദ്രാതുഭിർ അച്യുത
 28 ശ്വേതോഷ്ണിഷാശ് ച ദൃശ്യന്തേ സർവേ തേ ശുക്ലവാസസഃ
 ആസനാനി ച ശുഭ്രാണി സർവേഷാം ഉപലക്ഷയേ
 29 തവ ചാപി മയാ കൃഷ്ണ സ്വപ്നാനേ അധിരാവിലാ
 ആന്ത്രേണ പൃഥിവീ ദൃഷ്ടാ പരീക്ഷിപ്താ ജനാർദന
 30 അസഥി സഞ്ചയം ആരൂഢശ് ചാമിതൗജാ യുധിഷ്ഠിരഃ
 സുവർണപാത്രയാം സംഹൃഷ്ടോ ഭക്തവാൻ ഘൃതപായസം

31 യുധിഷ്ഠിരോ മയാ ദൃഷ്ടോ ഗ്രസമാനോ വസുന്ധരാം
 ത്വയാ ദത്താം ഇമാം വ്യക്തം ഭോക്ഷ്യതേ സ വസുന്ധരാം
 32 ഉച്ഛം പർവതം ആരൂഢോ ഭീമകർമാ വൃകോദരഃ
 ഗദാപാണിർ നരവ്യാഘ്രോ വീക്ഷന് ഇവ മഹീം ഇമാം
 33 ക്ഷപയിഷ്യതി നഃ സർവാൻ സ സുവ്യക്തം മഹാരണേ
 വിദിതം മേ ഹൃഷീകേശ യതോ ധർമ്മസ് തതോ ജയഃ
 34 പാണ്ഡുരം ഗമം ആരൂഢോ ഗാണധീവീ സധനഞ്ജയഃ
 ത്വയാ സാർധം ഹൃഷീകേശ ശ്രീയാ പരമയാ ജ്വലൻ
 35 യുയം സർവാൻ വധിഷ്യധ്വം തത്ര മേ നാസ്തി സംശയഃ
 പാർഥിവാൻ സമരേ കൃഷ്ണ ദുര്യോധന പുരോഗമാൻ
 36 നകലഃ സഹദേവശ് ച സാത്യകീശ് ച മഹാരഥഃ
 ശ്രദ്ധകേയുര കണ്ഠത്രാഃ ശ്രക്തമാല്യാംബരാവൃതാഃ
 37 അധിരൂഢാ നരവ്യാഘ്രോ നരവാഹനം ഉത്തമം
 ത്രയ ഏതേ മഹാമാത്രാഃ പാണ്ഡുരച് ഛത്രവാസസഃ
 38 ശ്വേതോഷ്ഠീഷാശ് ച ദൃശ്യന്തേ ത്രയ ഏവ ജനാർദന
 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈന്യേഷു താനിജാനീഹി കേശവ
 39 അശ്വത്ഥാമാ കൃപശ് ചൈവ കൃതവർമാ ച സാത്വതഃ
 രക്തോഷ്ഠീഷാശ് ച ദൃശ്യന്തേ സർവേ മാധവ പാർഥിവാഃ
 40 ഉഷ്ടയുക്തം സമാരൂഢൗ ഭീഷ്മദ്രോണൗ ജനാർദന
 മയാ സാർധം മഹാബാഹോ ധാർതരാഷ്ട്രേണ ചാഭിഭോ
 41 അഗസ്ത്യശാസ്താം ച ദിശം പ്രയാതാഃ സു ജനാർദന
 അചിരേണൈവ കാലേന പ്രാപ്ത്വമോ യമസാദനം
 42 അഹം ചാനേത്യ ച രാജാനോ യച് ച തത് ക്ഷത്രമണ്ഡലം
 ഗാണധീവാണിം പ്രവേക്ഷ്യമ ഇതി മേ നാസ്തി സംശയഃ
 43 ഉപസമിത വിനാശേയം നൃനം അദ്യ വസുന്ധരാ
 തഥാ ഹി മേ വചഃ കർണ നോപൈതി ഹൃദയം തവ
 44 സർവേഷാം താത ഭൂതാനാം വിനാശേ സമുപസമിതേ
 അനയോ നയസങ്കാശോ ഹൃദയാൻ നാപസർപതി
 45 അപി ത്വാ കൃഷ്ണ പശ്യാമ ജീവന്തോ ിസ്താൻ മഹാരണാത്
 സമുത്തീർണാ മഹാബാഹോ വീര ക്ഷയവിനാശനാത്
 46 അഥ വാ സംഗമഃ കൃഷ്ണ സ്വർഗേ നോ ഭവിതാ ധ്രുവം
 തത്രേദാനീം സമേഷ്വമഃ പുനഃ സാർധം ത്വയാനഘ
 47 ഇത്യ് ഉക്ത്വാ മാധവം കർണഃ പരിഷ്വജ്യ ച പീഡിതം

വിസർജ്ജിതഃ കേശവേന രഥോപസമാദ് അവാതരത്
48 തതഃ സ്വരഥം ആസ്മായ ജാംബൂനദവിഭ്രഷിതം
സഹാസ്മാഭിർ നിവൃതേ രാധ്യേയോ ദീനമാനസഃ
49 തതഃ ശീഘ്രതരം പ്രായാത് കേശവഃ സഹ സാത്യകിഃ
പുനർ ഉച്ഛാരയൻ വാണീം യാഹി യാഹീതി സാരഥിം

അധ്യായം 141

1 [വി]

അസിദ്ധാനനയേ കൃഷ്ണേ കുരുഭ്യഃ പാണ്ഡവാനു ഗതേ
അഭിഗമ്യ പൃഥാം ക്ഷന്താ ശനൈഃ ശോചന് ഇവാബ്രവീത്
2 ജാനാസി മേ ജീവപത്രേ ഭാവം നിത്യം അനുഗ്രഹേ
ക്രോശതോ ന ച ഗൃഹ്ണീതേ വചനം മേ സുയോധനഃ
3 ഉപപന്നോ ഹ്യ് അസൗ രാജാ ചേദിപാഞ്ചാലകേകയൈഃ
ഭീമാർജുനാഭ്യാം കൃഷ്ണേന യുധായന യമൈർ അപി
4 ഉപപ്ലവ്യേ നിവിഷ്ടോ ഫപി ധർമ്മം ഏവ യുധിഷ്ഠിരഃ
കാക്ഷ്ഷതേ ജ്ഞാതിസൗഹാർദാദ് ബലവാൻ ദുർബലോ യഥാ
5 രാജാ തു ധൃതരാഷ്ട്രോ ഫയം വയോവൃദ്ധോ ന ശാമ്യതി
മത്തഃ പുത്ര മദേനൈവ വിധർമേ പഥി വർത്തതേ
6 ജയദ്രഥസ്യ കർണസ്യ തഥാ ദുഃശാസനസ്യ ച
സൗബലസ്യ ച ദുർബുദ്ധ്യാ മിഥോ ഭേദഃ പ്രവർത്തതേ
7 അധർമേണ ഹി ധർമീഷ്ടം ഹൃതം വൈ രാജ്യം ഈദൃശം
യേഷാം തേഷാം അയം ധർമഃ സാനബന്ധോ ഭവിഷ്യതി
8 ഹ്രിയമാണേ ബലാദ് ധർമേ കുരുഭിഃ കോ ന സഞ്ജരേത്
അസാമ്നാ കേശവേ യാതേ സമുദ്യോക്ഷ്യന്തി പാണ്ഡവാഃ
9 തതഃ കരൂണാം അനയോ ഭവിതാ വീര നാശനഃ
ചിന്തയൻ ന ലഭേ നിദ്രാം അഹഃസു ച നിശാസു ച
10 ശ്രുത്വാ തു കന്തി തദ് വാക്യം അർഥകാമേന ഭാഷിതം
അനിഷ്ഠനന്തി ദുഃഖാർതാ മനസാ വിമമർശ ഹ
11 ധിഗ് അസ്ത്വ് അർഥം യത്കൃതേ ഫയം മഹാഞ് ജ്ഞാതിവധേ ക്ഷയഃ
വർത്ത്യതേ സുഹൃദാം ഹ്യ് ഏഷാം യുദ്ധേ ഫസ്തിൻ വൈ പരാഭവഃ
12 പാണ്ഡവാഗ് ചേദിപാഞ്ചാലാ യാദവാഗ് ച സമാഗതാഃ
ഭാരതൈർ യദി യോത്യന്തി കിം ന ദുഃഖം അതഃ പരം
13 പശ്യേ ദോഷം ധ്രുവം യുദ്ധേ തഥാ യുദ്ധേ പരാഭവം
അധനസ്യ മൃതം ശ്രേയോ ന ഹി ജ്ഞാതിക്ഷയേ ജയഃ
14 പിതാമഹഃ ശാന്തനവ ആചാര്യഗ് ച യുധാം പതിഃ
കർണഗ് ച ധാർതരാഷ്ട്രാർഥം വർധയന്തി ഭയം മമ
15 നാചാര്യഃ കാമവാഞ് ശിഷ്യൈർ ദ്രോണോ യുധേയത ജാതുചിത്
പാണ്ഡവേഷു കഥം ഹാർദം കര്യാൻ ന ച പിതാമഹഃ
16 അയം ത്വ് ഏകോ വൃഥാ ദൃഷ്ടീർ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ദുർമതേഃ

മോഹാനവർതി സതതം പാപോ ദ്വേഷ്ടി ച പാണ്ഡവാൻ
 17 മഹത്യ് അനർഥേ നിർബന്ധീ ബലവാംശ് ച വിശേഷതഃ
 കർണം സദാ പാണ്ഡവാനാം തൻ മേ ദഹതി സാന്ദ്രതം
 18 ആശംസേ ത് അദ്യ കർണസ്യ മനോ ിഹം പാണ്ഡവാൻ പ്രതി
 പ്രസാദയിതും ആസാദ്യ ദർശയന്തി യഥാതഥം
 19 തോഷിതോ ഭവഗാൻ യത്ര ദുർവാസാ മേ വരം ദദൗ
 ആഹ്വാനം ദേവ സംയുക്തം വസന്ത്യാഃ പിതൃവേഷ്മനി
 20 സാഹം അന്തഃപുരേ രാജ്ഞഃ കന്തിഭോജപുരസ്തോ
 ചിന്തയന്തി ബഹുവിധം ഹൃദയേന വിദൃതയാ
 21 ബലാബലം ച മന്ത്രാണാം ബ്രാഹ്മണസ്യ ച വാഗ്ബലം
 സ്ത്രീഭാവദ് ബാലഭാവച് ച നിന്തയന്തി പുനഃ പുനഃ
 22 ധാത്ര്യം വിശ്രബ്ധയാ ഗുപ്താ സഖീജനവൃതാ തദാ
 ദോഷം പരിഹരന്തി ച പിതൃശ് ചാരിത്രരക്ഷിണി
 23 കഥം ന സുകൃതം മേ സ്യാൻ നാപരായവതീ കഥം
 ഭവേയം ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ബ്രാഹ്മണം തം നമസ്യ ച
 24 കൗതൂഹലാത് തു തം ലബ്ധ്വാ ബാലിശ്യാദ് ആചരം തദാ
 കന്യാ സതീ ദേവം അർകം ആസാദയം അഹം തതഃ
 25 യോ ിസൗ കാന്നീന ഗർഭോ മേ പുത്രവത് പരിവർതിതഃ
 കസ്താൻ ന കര്യാദ് വചനം പഥ്യം ഭ്രാന്തഹിതം തഥാ
 26 ഇതി കന്തി വിനിശ്ചിത്യ കാര്യം നിശ്ചിതം ഉത്തമം
 കാര്യാർഥം അഭിനിര്യായ യൗ ഭാഗീരഥീം പ്രതി
 27 ആത്മജസ്യ തതസ് തസ്യ ഘൃണിനഃ സത്യസംഗിനഃ
 ഗംഗാതീരേ പൃഥാശ്രണ്വദ് ഉപാധ്യയന നിസ്വനം
 28 പ്രാങ്മുഖസ്യോർധ്വ ബാഹോഃ സാ പര്യതിഷ്ഠത പുഷ്പതഃ
 ജപ്യാവസാനം കാര്യാർഥം പ്രതീക്ഷന്തി തപസ്മിനി
 29 അതിഷ്ഠത് സൂര്യതാപാർതാ കർണസ്യോത്തര വാസസി
 കൗരവ്യ പതീ വാർഷ്ണേയീ പദ്മമാലേവ ശൃഷ്ട്യതീ
 30 ആ പുഷ്പതാപാജ് ജപ്താ സ പരിവൃത്യ യതന്ദ്രതഃ
 ദൃഷ്ട്വാ കന്തിം ഉപാതിഷ്ഠദ് അഭിവാദ്യ കൃതാഞ്ജലിഃ
 യഥാന്യായം മഹാതേജാ മാനീ ധർമ്മദൂതാം വരഃ

അധ്യായം 143

രായേയോ ഹം ആധിരഥിഃ കർണസ് ത്യാം അഭിവാദയേ
 പ്രാപ്താ കിമർഥം ബവതീ ബ്രൂഹി കിം കരവാണി തേ
 2 കൗന്തേയസ് ത്യാം ന രായേയോ ന തവാധിരഥഃ പിതാ
 നാസി സുത കലേ ജാതഃ കർണ തദ് വിദ്ധി മേ വചഃ
 3 കാന്തീനസ് ത്യാം മയാ ജാതഃ പൂർവജഃ കക്ഷിണാ ധൃതഃ
 കന്തിഭോജസ്യ ഭവനേ പാർഥസ് ത്യാം അസി പുത്രക
 4 പ്രകാശകർമ്മ തപനോ യോ ഹ്യം ദേവോ വിരോചനഃ
 അജീജനത് ത്യാം മയ്യ് ഏഷ കർണ ശസ്ത്രദൃതാം വരം
 5 കണ്ഡലീ ബദ്ധകവചോ ദേവഗർഭഃ ശ്രീയാ വൃതഃ
 ജാതസ് ത്യാം അസി ദുർധർഷ മയാ പുത്ര പിതൃർ ഗൃഹേ
 6 സ ത്യാം ദ്രാതുൻ അസംബുദ്ധാ മോഹാദ് യദ് ഉപസേവസേ
 ധാർതരാഷ്ട്രാൻ ന തദ് യുക്തം ത്വയി പുത്ര വിശേഷതഃ
 7 ഏവദ് ധർമ്മഫലം പുത്ര നരാണാം ധർമ്മനിശ്ചയേ
 യത് തുഷ്യന്ത്യ് അസ്യ പിതരോ മാതാ ചാപ്യ് ഏകദർശിനീ
 8 അർജുനേനാർജിതാം പൂർവം ഹൃതാം ലോഭാദ് അസാധുഭിഃ
 ആച്ഛിദ്യ ധാർതരാഷ്ട്രേഭ്യോ ഭുങ്ഷ്യ യൗധിഷ്ഠിരീം ശ്രീയാം
 9 അദ്യ പശ്യതു കരവഃ കർണാർജുന സമാഗമം
 സൗദ്രാന്ത്രേണ തദ് ആലക്ഷ്യ സംനമന്താം അസാധവഃ
 10 കർണാർജുനൗ വൈ ഭവതാം യഥാ രാമ ജനാർദ്ദനൗ
 അസാധ്യം കം ന ലോകേ സ്യാദ് യവയോഃ സഹിതാത്മനോഃ
 11 കർണ ശോഭിഷ്യസേ നൃനം പഞ്ചഭിർ ദ്രാതുഭിർ വൃതഃ
 വേദൈഃ പരിവൃതോ ബ്രഹ്മാ യഥാ വേദാംഗപഞ്ചമൈഃ
 12 ഉപപന്നോ ഗുണൈഃ ശ്രേഷ്ഠോ ജ്യേഷ്ഠഃ ശ്രേഷ്ഠേഷു ബന്ധുഷു
 സുതപത്രേതി മാ ശബ്ദഃ പാർഥസ് ത്യാം അസി വീര്യവാൻ

അധ്യായം 144

1 [വ]

തതഃ സൂര്യാൻ നിശ്ചരിതാം കർണഃ ശുശ്രാവ ഭാരതീം
 ദുരത്യയാം പ്രണയിനീം പിതൃവദ് ഭാസ്കരേരിതാം
 2 സത്യം ആഹ പൃഥാ വാക്യം കർണ മാതൃവചഃ കരു
 ശ്രേയസ് തേ സ്യാൻ നരവ്യാലേ സർവം ആചരതസ് തഥാ
 3 ഏവം ഉക്തസ്യ മാത്രാ ച സ്വയം പിത്രാ ച ഭാനനാ
 ചചാല നൈവ കർണസ്യ മതിഃ സത്യധൃതേസ് തദാ
 4 ന തേ ന ശ്രദുധേ വാക്യം ക്ഷത്രിയേ ഭാഷിതം ത്വയാ
 ധർമ്മദ്വാരം മമൈതത് സ്യാൻ നിയോഗ കരണം തവ
 5 അകരോൻ മയി യത് പാപം ഭവതീ സുമഹാത്യയം
 അവകീർണോ ഽസ്മി തേ തേന തദ് യശഃ കീർത്തിനാശനം
 6 അഹം ച ക്ഷത്രിയോ ജാതോ ന പ്രാപ്തഃ ക്ഷത്രുസത്ക്രിയാം
 ത്വത്കൃതേ കിം ന പാപീയഃ ശത്രുഃ കര്യാൻ മമാഹിതം
 7 ക്രിയാ കാലേ ത്വ് അനക്രോശം അകൃത്യാ ത്വം ഇമം മമ
 ഹീനസംസ്കാര സമയം അദ്യ മാം സമച്ഛച്ഛഃ
 8 ന വൈ മമ ഹിതം പൂർവം മാതൃവച് ചേഷ്ടിതം ത്വയാ
 സാ മാം സംബോധയസ്വ് അദ്യ കേവലാത്മ ഹിതൈഷിണീ
 9 കൃഷ്ണേന സഹിതാത് കോ വൈ ന വ്യഥേത ധനഞ്ജയാത്
 കോ ഽദ്യ ഭീതം ന മാം വിദ്യാത് പാർഥാനാം സമിതിം ഗതം
 10 അദ്രാതാ വിദിതഃ പൂർവം യുദ്ധകാലേ പ്രകാശിതഃ
 പാണ്ഡവാൻ യദി ഗച്ഛാമി കിം മാം ക്ഷത്രം വദിഷ്യതി
 11 സർവകാമൈഃ സംവിഭക്തഃ പുജിതശ് ച സദാ ഭൃശം
 അഹം വൈ ധർതരാഷ്ട്രാണാം കര്യാം തദ് അഹലം കഥം
 12 ഉപനഹ്യ പരൈർ വൈരം യേ മാം നിത്യം ഉപാസതേ
 നമസ്കർവന്തി ച സദാ വസവോ വാസവം യഥാ
 13 മമ പ്രാണേന യേ ശത്രുൺ ശക്താഃ പ്രതിസമാസിതും
 മന്യന്തേ ഽദ്യ കഥം തേഷാം അഹം ഭിന്ദ്യാം മനോരഥം
 14 മയാ പ്ലവേന സംഗ്രാമം തിതീർഷന്തി ദുരത്യയം
 അപാരേ പാരകാമാ യേ ത്യജേയം താൻ അഹം കഥം
 15 അയം ഹി കാലഃ സമ്പ്രാപ്തോ ധർതരാഷ്ട്രോപജീവിനാം
 നിർവേഷ്യവ്യം മയാ തത്ര പ്രാണാൻ അപരിരക്ഷതാ
 16 കൃതാർഥാഃ സുഭൃതാ യേ ഹി കൃത്യകാല ഉപസഥിതേ

അനവേഷ്യ കൃതം പാപാ വികർവന്ത്യ് അനവസ്ഥിതാഃ
 17 രാജകിൽബിഷിണാം തേഷാം ഭർതൃപിണ്ഡാപഹാരിണാം
 നൈവായം ന പരോ ലോകോ വിദ്യതേ പാപകർമ്മണാം
 18 ധൃതരാഷ്ട്രസ്യ പുത്രാണാം അർഥേ യോത്സ്യാമി തേ സുതൈഃ
 ബലം ച ശക്തിം ചാസ്ഥായ ന വൈ ത്യയ്ത് അന്യതം വദേ
 19 ആന്യശംസ്യം അഥോ വൃത്തം രക്ഷൻ സത്പുരുഷോചിതം
 അതോ ഫർഥകരം അപ്യ് ഏതൻ ന കരോമ്യ് അദ്യ തേ വചഃ
 20 ന തു തേ ഹൃദം സമാരംഭോ മയി മോഹോ ഭവിഷ്യതി
 വധ്യാൻ വിഷഹ്യാൻ സംഗ്രാമേ ന ഹനിഷ്യാമി തേ സുതാൻ
 യധിഷ്ഠിരം ച ഭീമം ച യമൗ ചൈവാർജ്ജുനാദ് ഭൃതേ
 21 അർജ്ജുനേന സമം യുദ്ധം മമ യൗധിഷ്ഠിരേ ബലേ
 അർജ്ജുനം ഹി നിഹന്ത്യ് ആജൗ സന്യാപ്തം സ്യാത് ഫലം മയാ
 യശസാ ചാപി യുജ്യേയം നിഹതഃ സവ്യസാചിനാ
 22 ന തേ ജാതു നശിഷ്യന്തി പുത്രാഃ പഞ്ച യശസിനി
 നിരർജ്ജുനാഃ സകർണാ വാ സാർജ്ജുനാ വ ഹതേ മയി
 23 ഇതി കർണവചഃ ശ്രുത്വാ കന്തി ദുഃഖാത് പ്രവേപതീ
 ഉവാച പുത്രം ആശ്ലിഷ്യ കർണം ധൈര്യാദ് അകമ്പിതം
 24 ഏവം വൈ ഭാവ്യം ഏതേന ക്ഷയം യാസ്യന്തി കൗരവഃ
 യഥാ ത്വം ഭാഷസേ കർണ ദൈവം തു ബലവത്തരം
 25 ത്വയാ ചതുർണാം ദ്രാതൃണാം അഭയം ശത്രുകർശന
 ദത്തം തത് പ്രതിജാനീഹി സംഗര പ്രതിമോചനം
 26 അനാമയം സ്വസ്തി ചേതി പൃഥാഥോ കർണം അബ്രവീ
 താം കർണോ ഫഭ്യവദത് പ്രീതസ് തതസ് തൗ ജഗതഃ പൃഥക്

അധ്യായം 145

1 [വി]

ആഗമ്യ ഹാസ്തിനപുരാദ് ഉപപ്ലവ്യം അരിന്ദമഃ
 പാണ്ഡവാനാം യഥാവൃത്തം കേശവഃ സർവം ഉക്തവാൻ
 2 സംഭാഷ്യ സുചിരം കാലം മന്ത്രയിത്യാ പുനഃ പുനഃ
 സ്വം ഏവാവസഥം ശൗരിർ വിശ്രാമാർഥം ജഗാമ ഹ
 3 വിസൃജ്യ സർവാൻ നൃപതിൻ വിരാട പ്രമുഖാംസ് തദാ
 പാണ്ഡവാ ഭ്രാതരഃ പഞ്ച ഭാനാവ് അസ്തം ഗതേ സതി
 4 സന്ധ്യാം ഉപാസ്യ ധ്യായന്തസ് തം ഏവ ഗതമാനസാഃ
 ആനായു കൃഷ്ണം ദാശാർഹം പുനർ മന്ത്രം അമന്ത്രയൻ
 5 ത്വയാ നാഗപുരം ഗത്യാ സഭായാം ധൃതരാഷ്ട്രജഃ
 കിം ഉക്തഃ പുണ്യരീകാക്ഷ തൻ നഃ ശംസിയം അർഹസീ
 6 മയാ നാഗപുരം ഗത്യാ സഭായാം ധൃതരാഷ്ട്രജഃ
 തഥ്യം പഥ്യം ഹിതം ചോക്തോ ന ച ഗൃഹ്ണാതി ദുർമതിഃ
 7 തസ്മിന് ഉത്പഥം ആപന്നേ കുരുവൃദ്ധഃ പിതാമഹഃ
 കിം ഉക്തവാൻ ഹൃഷീകേശ ദുര്യോധനം അമർഷണം
 ആചാര്യോ വാ മഹാബാഹോ ഭാരദ്വാജഃ കിം അബ്രവീത്
 8 പിതാ യവീയാൻ അസ്മാകം ക്ഷത്താ ധർമദൃതാം വരഃ
 പുത്രശോകാഭിസന്തപ്തഃ കിം ആഹ ധൃതരാഷ്ട്രജം
 9 കിം ച സർവേ നൃപതയഃ സഭായാം യേ സമാസതേ
 ഉക്തവന്തോ യഥാതത്ത്വം തദ് ബ്രൂഹി ത്വം ജനാർദന
 10 ഉക്തവാൻ ഹി ഭവാൻ സർവം വചനം കുരുമുഖ്യയോഃ
 കാമലോഭാഭിഭൂതസ്യ മന്ദസ്യ പ്രാജ്ഞമാനിനഃ
 11 അപ്രിയം ഹൃദയേ മഹ്യം തൻ ന തിഷ്ഠതി കേശവ
 തേഷാം വാക്യാനി ഗോവിന്ദ ശ്രോതും ഇച്ഛാമ്യ് അഹം വിഭോ
 12 യഥാ ച നാഭിപദ്യേത കാലസ് താത തഥാ കുരു
 ഭവാൻ ഹി നോ ഗതിഃ കൃഷ്ണ ഭവാൻ നാഥോ ഭവാൻ ഗൃഃ
 13 ശൃണു രാജൻ യഥാ വാക്യം ഉക്തോ രാജാ സുയോധനഃ
 മധ്യേ കുരൂണാം രാജേന്ദ്ര സഭായാം തൻ നിബോധ മേ
 14 മയാ വൈ ശ്രാവിതേ വാക്യേ ജഹാസ ധൃതരാഷ്ട്രജഃ
 അഥ ഭീഷ്മഃ സുസക്രമുഃ ഇദം വചനം അബ്രവീത്
 15 ദുര്യോധന നിബോധേദം കലാർഥേ യദ് ബ്രവീമി തേ
 തച് ശ്രുത്വാ രാജശാർദൂല സ്വകലസ്യ ഹിതം കുരു

16 മമ താത പിതാ രാജഞ് ശന്തനുർ ലോകവിശ്രുതഃ
 തസ്യാഹം ഏക ഏവാസം പുത്രഃ പുത്രവതാം വരഃ
 17 തസ്യ ബുദ്ധിഃ സമുത്പന്നാ ദിതീയഃ സ്യാത് കഥം സുതഃ
 ഏകപുത്രം അപുത്രം വൈ പ്രവദന്തി മനീഷിണഃ
 18 ന ചോച്ഛേദം കലം യായാദ് വിസ്തീര്യേത കഥം യശഃ
 തസ്യാഹം ഈസ്ഥിതം ബുദ്ധ്യാ കാലീം മാതരം ആവഹം
 19 പ്രതിജ്ഞാം കഷ്ടരാം കൃത്യാ പിതൃർ അർഥേ കലസ്യ ച
 അരാജാ ചോർധരേതാശ് ച യഥാ സുവിദിതം തവ
 പ്രതിതോ നിവസാമ്യ് ഏഷ പ്രതിജ്ഞാം അനപാലയൻ
 20 തസ്യാം ജജ്ഞേ മഹാബാഹുഃ ശ്രീമാൻ കരുകലോദ്വഹഃ
 വിചിത്രവീര്യോ ധർമാത്മാ കനീയാൻ മമ പാർഥിവഃ
 21 സ്വര്യാതേ ഹം പിതരി തം സ്വരാജ്യേ സംന്യവേശയം
 വിചിത്രവീര്യം രാജാനം ഭൃത്യോ ഭൃത്യാ ഹ്യ് അധശ് ചരഃ
 22 തസ്യാഹം സദൃശാൻ ദാരാൻ രാജേന്ദ്ര സമുദാവഹം
 ജിത്യാ പാർഥിവ സംഘാതം അപി തേ ബഹുശഃ ശ്രുതം
 23 തതോ രാമേണ സമരേ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം ഉപാഗമം
 സ ഹി രാമ ഭയാദ് ഏഭീർ നാഗരൈർ വിപ്രവാസിതഃ
 ദാരേഷ്യ് അതിപ്രസക്തശ് ച യക്ഷ്ണാണം സമപദ്യത
 24 യദാ ത്വ് അരാജകേ രാഷ്ട്രേ ന വവർഷ സുരേശ്വരഃ
 തദാഭ്യധാവൻ മാം ഏവ പ്രജാഃ ക്ഷ്യദ്ഭയപീഡിതാഃ
 25 ഉപക്ഷിണാഃ പ്രജാഃ സർവാ രാജാ ഭവ ഭവായ നഃ
 ഈതയോ നദ ഭദ്രം തേ ശന്തനോഃ കലവർധന
 26 പീഡ്യന്തേ തേ പ്രജാഃ സർവാ വ്യാധിഭീർ ഭൃഗദാരുഭൈഃ
 അൽപാവശിഷ്ടാ ഗാംഗേയ താഃ പരിത്രാതും അർഹസി
 27 വ്യാധീൻ പ്രണാദ്യ വീര ത്വം പ്രജാ ധർമേണ പാലയ
 ത്യയി ജീവതി മാ രാഷ്ട്രം വിനാശം ഉപഗച്ഛതു
 28 പ്രജാനാം ക്രോശതീനാം വൈ നൈവാക്ഷ്യഭൃത മേ മനഃ
 പ്രതിജ്ഞാം രക്ഷമാണസ്യ സദ്യുത്തം സ്മരതസ് തഥാ
 29 തതഃ പൗരാ മഹാരാജ മാതാ കാലീ ച മേ ശുഭാ
 ഭൃത്യഃ പുരോഹിതാചാര്യോ ബ്രാഹ്മണാശ് ച ബഹുശ്രുതാഃ
 മാം ഊചുർ ഭൃഗസന്തപ്താ ഭവ രാജേതി സന്തതം
 30 പ്രതിപ രക്ഷിതം രാഷ്ട്രം ത്വാം പ്രാപ്യ വിനശിഷ്യതി
 സ ത്വം അസ്മുദ്ധിതാർഥം വൈ രാജാ ഭവ മഹാമതേ

31 ഇത്യ് ഉക്തഃ പ്രാഞ്ജലീർ ഭൂത്യാ ദുഃഖിതോ ഭൃശം ആതുരഃ
 തേഭ്യോ ന്യവേദയം പുത്ര പ്രതിജ്ഞാം പിതൃഗൗരവ്യാത്
 ഊർധ്വരേതാ ഹ്യ് അരാജാ ച കലസ്യാർഥേ പുനഃ പുനഃ
 32 തതോ ിഹം പ്രാഞ്ജലീർ ഭൂത്യാ മാതരം സന്ദ്രസാദയം
 നാഞ്ച ശന്തനനാ ജാതഃ കൗരവം വംശം ഉദ്യഹൻ
 പ്രതിജ്ഞാം വിതഥാം കര്യാം ഇതി രാജൻ പുനഃ പുനഃ
 33 വിശേഷേതസ് ത്വദർഥം ച ധൃതി മാ മാം നിയോജയ
 അഹം പ്രേഷ്യസ് ച ദാസസ് ച തവാംബ സുത വത്സലേ
 34 ഏവം താം അനന്വീയാഹം മാതരം ജനം ഏവ ച
 അയാചം ഭ്രാന്തദാരേഷു തദാ വ്യാസം മഹാമുനിം
 35 സഹ മാത്രാ മഹാരാജ പ്രസാദ്യ തം ജഷിം തദാ
 അപത്യാർഥം അയാചം വൈ പ്രസാദം കൃതവാംസ് ച സഃ
 ത്രീൻ സപുത്രാൻ അജനയത് തദാ ഭരതസത്ത്വ
 36 അന്ധഃ കരണ ഹീനേതി ന വൈ രാജാ പിതാ തവ
 രാജാ ഇ പാണ്ഡുർ അഭവൻ മഹാത്മാ ലോകവിശ്രുതഃ
 37 സ രാജാ തസ്യ തേ പുത്രാഃ പിതൂർ ദായാദ്യ ഹാരിണഃ
 മാ താത കലഹം കാർഷീ രാജ്യസ്യാർധം പ്രദീയതാം
 38 മയി ജീവതി രാജ്യം കഃ സന്ദ്രശാസേത് പുമാൻ ഇഹ
 മാവമംസ്ഥാ വചോ മഹ്യം ശമം ഇച്ഛാമി വഃ സദാ
 39 ന വിശേഷോ ിസ്തി മേ പുത്ര ത്വയി തേഷു ച പാർഥിവ
 മതം ഏതത് പിതൃസ് തുഭ്യം ഗാന്ധാര്യാവിദൂരസ്യ ച
 40 ശ്രോതവ്യം യദി വൃദ്ധാനാം മാതിശങ്കീർ വചോ മമ
 നാശയിഷ്യസി മാ സർവം ആത്മാനം പൃഥിവീം തഥാ

അധ്യായം 146

1 [വാസു]

ഭീഷ്മേണോക്തേ തതോ ദ്രോണോ ദുര്യോധനം അഭാഷത

മധ്യേ നൃപാണാം ഭദ്രം തേ വചനം വചനക്ഷമഃ

2 പാതീപഃ ശന്തനസ് താത കരസ്യാർഥേ യഥോത്ഥിതഃ

തഥാ ദേവവ്രതോ ഭീഷ്മഃ കലസ്യാർഥേ സ്ഥിതോ ിഭവത്

3 തതഃ പാണ്ഡുർ നരപതിഃ സത്യസന്ധോ ജിതേന്ദ്രിയഃ

രാജാ കരൂണാം ധർമാത്മാ സുവ്രതഃ സുസമാഹിതഃ

4 ജ്യേഷ്ഠായ രാജ്യം അദദാദ് യുതരാഷ്ടായ ധീമതേ

യവീയസസ് തഥാ ക്ഷത്രുഃ കരുവംശവിവർധനഃ

5 തതഃ സിംഹാസനേ രാജൻ സ്ഥാപയിത്യൈവനം അച്യുതം

വനം ജഗാമ കൗരവ്യോ ഭാര്യാഭ്യം സഹിതോ ിനഘ

6 നീചൈഃ സ്ഥിത്യാ തു വിദൂര ഉപാസ്തേ സ്മ വിനീതവത്

പ്രേഷ്യവത് പുരുഷവ്യാഘ്രോ വാലവ്യജനം ഉത്ക്ഷിപൻ

7 തതഃ സർവാഃ പ്രജാസ് താത യുതരാഷ്ടം ജനേശ്വരം

അന്വപദ്യന്ത വിധിവദ് യഥാ പാണ്ഡുനരാധിപം

8 വിസൃജ്യ യുതരാഷ്ടായ രാജ്യം സ വിദൂരായ ച

ചചാര പൃഥിവീം പാണ്ഡുഃ സർവാം പരപുരഞ്ജയഃ

9 കോശസഞ്ജനനേ ദാനേ ഭൃത്യാനാം ചാന്വവേക്ഷണേ

ഭരണേ ചൈവ സർവസ്യ വിദൂരഃ സത്യസംഗരഃ

10 സന്ധിവിപ്രഹ സന്ധ്യുക്തോ രാജ്ഞഃ സംവാഹന ക്രിയാഃ

അവൈക്ഷത മഹാതേജാ ഭീഷ്മഃ പരപുരഞ്ജയഃ

11 സിംഹാസനസ്ഥോ നൃപതിർ യുതരാഷ്ടോ മഹാബലഃ

അന്യാസ്യമാനഃ സതതം വിദൂരേണ മഹാത്മനാ

12 കഥം തസ്യ കലേ ജാതഃ കലഭേദം വ്യവസ്യസി

സംഭ്രൂയ ഭ്രാതൃഭിഃ സാർധം ഭൂഷ്ഠഭോഗാത് ജനാധിപ

13 ബ്രവീമ്യ് അഹം ന കാർപണ്യാൻ നാർഥഹേതോഃ കഥം ചന

ഭീഷ്മേണ ദന്തം അശ്നാമി ന ത്വയാ രാജസന്തമ

14 നാഹം ത്വത്തോ ിഭികാങ്ഷിഷ്യേ വൃത്തുപായം ജനാധിപ

യതോ ഭീഷ്മസ് തതോ ദ്രോണോ യദ് ഭീഷ്മസ് ത്വ് ആഹ തത് കരു

15 ദീയതാം പാണ്ഡുപുത്രേഭ്യോ രാജ്യാർധം അരികർശന

സമം ആചാര്യകം താത തവ തേഷാം ച മേ സദാ

16 അശ്വഥാമാ യഥാ മഹ്യം തഥാ ശ്വേതഹയോ മമ

ബഹുനാ കിം പ്രലാപേന യതോ ധർമ്മസ് തതോ ജയഃ
 17 ഏവം ഉക്തേ മഹാരാജ ഭ്രോണേനാമിതതേജസാ
 വ്യാജഹാര തതോ വാക്യം വിദുരഃ സത്യസംഗരഃ
 പിതൂർ വദനം അനീക്ഷ്യ പരിവൃത്യ ച ധർമ്മവിത്
 18 ദേവവ്രത നിബോധേദം വചനം മമ ഭാഷതഃ
 പ്രനഷ്ടഃ കൗരവോ വംശസ് ത്വയാധം പുനർ ഉച്യതഃ
 19 തൻ മേ വിലപമാനസ്യ വചനം സമുപേക്ഷസേ
 കോ ിയം ദുര്യോധനോ നാമ കലേ ിസ്തീൻ കലപാംസനഃ
 20 യസ്യ ലോഭാഭിഭൂതസ്യ മതിം സമനവർതസേ
 അനാര്യസ്യാകൃതജ്ഞസ്യ ലോഭോപഹതചേതസഃ
 അതിക്രാമതി യഃ ശാസ്ത്രം പിതൂർ ധർമാർഥദർശിനഃ
 21 ഏതേ നശ്യന്തി കുരവോ ദുര്യോധനകൃതേന വൈ
 യഥാ തേ ന പ്രണശ്യേയൂർ മഹാരാജ തഥാ കരു
 22 മാം ചൈവ ധൃതരാഷ്ട്രം ച പൂർവം ഏവ മഹാദൃതേ
 ചിത്രകാര ഇവാലേഖ്യം കൃത്വാ മാ സ്മ വിനാശയ
 പ്രജാപതിഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ യഥാ സംഹരതേ തഥാ
 23 നോപേക്ഷസ്വ മഹാബാഹോ പശ്യമാനഃ കലക്ഷയം
 അഥ തേ ിദൃ മതിർ നഷ്ടാ വിനാശേ പ്രത്യുപസ്ഥിതേ
 വനം ഗച്ഛ മയാ സാർധം ധൃതരാഷ്ട്രേണ ചൈവ ഹ
 24 ബദ്ധ്വാ വാ നികൃതിപ്രജ്ഞം ധാർതരാഷ്ട്രം സുദർമതിം
 സായ് ഇദം രാജ്യം അദ്യാസ്തു പാണ്ഡവൈർ അഭിരക്ഷിതം
 25 പ്രസീദ രാജശാർദൂല വിനാശോ ദൃശ്യതേ മഹാൻ
 പാണ്ഡവാനാം കുരൂണാം ച രാജ്ഞാം ചാമിതതേജസാം
 26 വിരരാമൈവം ഉക്ത്വാ തു വിദുരോ ദീനമാനസഃ
 പ്രധ്യായമാനഃ സ തദാ നിഃശ്വസംഗ് ച പുനഃ പുനഃ
 27 തതോ ിഥ രാജ്ഞഃ സുബലസ്യ പുത്രീ; ധർമാർഥയുക്തം കലനാശ ഭീതാ
 ദുര്യോധനം പാപമതിം നൃശംസം; രാജ്ഞാം സമക്ഷം സുതം ആഹ കോപാത്
 28 യേ പാർഥിവാ രാജസഭാം പ്രവിഷ്ടാ; ബ്രഹ്മർഷയോ യേ ച സഭാസഭോ
 ിന്യേ
 ശൃണ്വന്തു വക്ഷ്യാമി തവാപരാധം; പാപസ്യ സാമാത്യപരിച്ഛദസ്യ
 29 രാജ്യം കുരൂണാം അനുപൂർവ ഭോഗ്യം; ക്രമാഗതോ നഃ കലധർമ ഏഷഃ
 ത്വം പാപബുദ്ധേ ിതിനൃശംസ കർമ്മൻ; രാജ്യം കുരൂണാം അനയാദ് വിഹംസി
 30 രാജ്യേ സ്ഥിതോ ധൃതരാഷ്ട്രോ മനീഷീ; തസ്യാനശോ വിദുരോ ദീർഘദർശി

ഏതാവ് അതിക്രമ്യ കഥം നൃപത്വം; ദുര്യോധന പ്രാർഥയസേ ദ്വീദ്യ മോഹാത്
 31 രാജാ ച ക്ഷത്താ ച മഹാനഭാവൗ; ഭീഷ്മേ സ്ഥിതേ പരവന്തു ഭവേതാം
 അയം തു ധർമ്മജ്ഞതയാ മഹാത്മാ; ന രാജ്യകാമോ നൃപരോ നദീജഃ
 32 രാജ്യം തു പാണ്ഡോർ ഇദം അപ്രയുഷ്യം; തസ്യാദ്യ പുത്രാഃ പ്രഭവന്തി നാന്യേ
 രാജ്യം തദ് ഏതൻ നിഖിലം പാണ്ഡവാനാം; പൈതാമഹം പുത്രപൗത്രാനുഗാമീ
 33 യദ് വൈ ബ്രൂതേ കരുമുഖ്യോ മഹാത്മാ; ദേവവ്രതഃ സത്യസന്ധോ മനീഷീ
 സർവം തദ് അസ്മാഭിർ അഹത്യ ധർമം; ഗ്രാഹ്യം സ്വധർമം പരിപാലയദ്ഭിഃ
 34 അനുജ്ഞയാ ചാഥ മഹാവ്രതസ്യ; ബ്രൂയാൻ നൃപോ യദ് വിദുരസ് തഥൈവ
 കാര്യം ഭവേത് തത് സുഹൃദ്ഭിർ നിയുജ്യ; ധർമം പുരസ്കൃത്യ സുദീർഘ കാലം
 35 ന്യായാഗതം രാജ്യം ഇദം കരൂണാം; യുധിഷ്ഠിരഃ ശാസ്തു വൈ ധർമപുത്രഃ
 പ്രചോദിതോ ധൃതരാഷ്ട്രേണ രാജ്ഞാ; പുരസ്കൃതഃ ശാന്തനവേന ചൈവ

അധ്യായം 147

1 [വാസു]

ഏവം ഉക്തേ തു ഗാന്ധാര്യോ യുതരാഷ്ട്രോ ജനേശ്വരഃ
 ദുര്യോധനം ഉവാചേദം നൃപമധ്യേ ജനാധിപ
 2 ദുര്യോധന നിബോധേദം യദ് വാം വക്ഷ്യാമി പുത്രക
 തഥാ തത് കരു ഭദ്രം തേ യദ്യ് അസ്തി പിതൃഗൗരവം
 3 സോമഃ പ്രജാപതിഃ പൂർവം കുരൂണാം വംശവർധനഃ
 സോമാദ് ബഭ്രുവ ഷഷ്ടോ വൈ യയാതിർ നഹുഷാത്മജഃ
 4 തസ്യ പുത്രാ ബഭ്രുവുശ് ച പഞ്ച രാജർഷിസത്ത്ഥാഃ
 തേഷാം യദുർ മഹാതേജാ ജ്യേഷ്ഠഃ സമഭവത് പ്രഭഃ
 5 പൃഥുർ യവീയാംശ് ച തതോ യോ ിസ്മാകം വംശവർധനഃ
 ശർമിഷ്ഠായാഃ സന്ദ്രസുതോ ദുഹിതൂർ വൃഷപർവണഃ
 6 യദുശ് ച ഭരതശ്രേഷ്ഠേ ദേവ യാന്യാഃ സുതോ ിഭവത്
 ദൗഹിത്രസ് താത ശൂക്രസ്യ കാവ്യസ്യാമിത തേജസഃ
 7 യാദവാനാം കലകരോ ബലവാൻ വീര്യസംമതഃ
 അവമേനേ സ തു ക്ഷത്രം ദർപപൂർണഃ സുമന്ദധീഃ
 8 ന ചാതിഷ്ഠത് പിതൃഃ ശാസ്ത്രേ ബലദർപ വിമോഹിതഃ
 അവമേനേ ച പിതരം ഭ്രാന്തംശ് ചാപ്യ് അപരാജിതഃ
 9 പൃഥിവ്യാം ചതുരന്തായാം യദുർ ഏവാഭവദ് ബലീ
 വശേ കൃത്യാ സ നൃപതിൻ അവസൻ നാഗസാഹചര്യേ
 10 തം പിതാ പരമക്രൂദ്ധോ യയാതിർ നഹുഷാത്മജഃ
 ശശാപ പുത്രം ഗാന്ധാരേ രാജ്യം ച വ്യപരോപയത്
 11 യ ചൈനം അന്വവർത്തത ഭ്രാന്തരോ ബലദർപിതം
 ശശാപ താൻ അപി ക്രൂദ്ധോ യയാതിസ് തനയാൻ അഥ
 12 യവീയാംസം തതഃ പൃഥം പുത്രം സ്വവശവർത്തിനം
 രാജ്യേ നിവേശയാം ആസ വിധേയം നൃപസത്ത്ഥഃ
 13 ഏവം ജ്യേഷ്ഠോ ിപ്യ് അഥോത്സിക്കോ ന രാജ്യം അഭിജായതേ
 യവീയാംസോ ിഭിജായന്തേ രാജ്യം വൃദ്ധോപസേവയാ
 14 തഥൈവ സർവധർമ്മജ്ഞഃ പിതൂർ മമ പിതാമഹഃ
 പ്രതീപഃ പൃഥിവീപാലസ് ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതഃ
 15 തസ്യ പാർഥിവ സിംഹസ്യ രാജ്യം ധർമ്മേണ ശാസതഃ
 ത്രയഃ പ്രജജ്ഞിരേ പുത്രാ ദേവകൽപാ യശസിനഃ
 16 ദേവാപിർ അഭവജ് ജ്യേഷ്ഠോ ബാഹ്ലികസ് തദനന്തരം

തൃതീയഃ ശന്തനുസ് താത യുതിമാൻ മേ പിതാമഹഃ
 17 ദേവാപിസ്തു മഹാതേജാസ്ത്വഗ് ദോഷീ രാജസത്തമഃ
 ധാർമികഃ സത്യവാദീ ച പിതഃ ശുശ്രൂഷണേ രതഃ
 18 പൗരജാനപദാനാം ച സംമതഃ സാധു സതക്രൂതഃ
 സർവേഷാം ബാലവൃദ്ധാനാം ദേവാപിർ ഹൃദയംഗമഃ
 19 പ്രാജ്ഞാസ് ച സത്യസന്ധസ് ച സർവഭൂതഹിതേ രതഃ
 വർതമാനഃ പിതഃ ശാസ്ത്രേ ബ്രാഹ്മണാനാം തഥൈവ ച
 20 ബാഹ്ലീകസ്യ പ്രിയോ ഭ്രാതാ ശന്തനോസ് ച മഹാത്മനഃ
 സൗഭ്രാത്രം ച പരം തേഷാം സഹിതാനാം മഹാത്മനാം
 21 അഥ കാലസ്യ പര്യായേ വൃദ്ധോ നൃപതിസത്തമഃ
 സംഭാരാൻ അഭിഷേകാർഥം കാരയാം ആസ ശാസ്ത്രതഃ
 മംഗലാനി ച സർവാണി കാരയാം ആസ ചാഭിഭൂഃ
 22 തം ബ്രാഹ്മണാസ് ച വൃദ്ധാസ് ച പൗരജാനപഭൈഃ സഹ
 സർവേ നിവാരയാം ആസുർ ദേവാപേർ അഭിഷേചനം
 23 സ തച് ശൂത്യാ തു നൃപതിർ അഭിഷേകനിവാരണം
 അശ്രുകണ്ഠോ ദിവേദ് രാജാ പര്യശോചത ചാത്മജം
 24 ഏവം വദാന്യോ ധർമ്മജ്ഞഃ സത്യസന്ധസ് ച സോ ദിവേത്
 പ്രിയഃ പ്രജാനാം അപി സംസ്ത്വഗ് ദോഷേണ പ്രദൂഷിതഃ
 25 ഹീനാംഗം പൃഥിവീപാലം നാഭിനന്ദന്തി ദേവതാഃ
 ഇതി കൃത്യാ നൃപശ്രേഷ്ഠം പ്രത്യഷേധൻ ദ്വിജർഷഭാഃ
 26 തതഃ പ്രവൃഥിതാത്മാസൗ പുത്രശോകസമന്വിതഃ
 മമാര തം മൃതം ദൃശ്യാ ദേവാപിഃ സംശ്രിതോ വനം
 27 ബാഹ്ലീകോ മാതൃലകുലേ തൃക്ത്യാ രാജ്യം വ്യവസഥിതഃ
 പിതൃഭ്രാതൃൻ പരിത്യജ്യ പ്രാപ്തവാൻ പുരം ജ്വലിമത്
 28 ബാഹ്ലീകേന ത്വ് അനുജ്ഞാതഃ ശന്തനുർ ലോകവിശ്രുതഃ
 പിതര്യ് ഉപരതേ രാജൻ രാജാ രാജ്യം അകാരയത്
 29 തഥൈവഹം മതിമതാ പരിചിന്ത്യേഹ പാണ്ഡുനാ
 ഭ്യേഷ്ടഃ പ്രഭ്രംശിതോ രാജ്യാദ് ധീനാംഗ ഇതി ഭാരത
 30 പാണ്ഡുസ്തു രാജ്യം സമ്പ്രാപ്തഃ കനീയാൻ അപി സൻ നൃപഃ
 വിനാശേ തസ്യ പുത്രാണാം ഇദം രാജ്യം അരിന്ദമ
 മയ് അഭാഗിനി രാജ്യായ കഥം ത്വം രാജ്യം ഇച്ഛസി
 31 യുധിഷ്ഠിരോ രാജപുത്രോ മഹാത്മാഃ ന്യായാഗതം രാജ്യം ഇദം ച തസ്യ
 സ കൗരവസ്യാസ്യ ജനസ്യ ഭർതാഃ പ്രശാസിതാ ചൈവ മഹാനഭാവഃ

32 സ സത്യസന്ധഃ സതതാപ്രമത്തഃ; ശാസ്ത്രേ സ്ഥിതോ ബന്ധുജനസ്യ സാധുഃ
 പ്രിയഃ പ്രജാനാം സുഹൃദ അനുകമ്പി; ജിതേന്ദ്രിയഃ സാധു ജനസ്യ ഭർതാ
 33 ക്ഷമാ തിതിക്ഷാ ദമ ആർജവം ച; സത്യവ്രതത്വം ശ്രുതം അപ്രമാദഃ
 ഭൂതാനുകമ്പാ ഹ്യ അനുശാസനം ച; യുധിഷ്ഠിരേ രാജഗുണാഃ സമസ്താഃ
 34 അരാജ പുത്രസ് ത്വം അനാര്യ വൃത്തോ; ലുബ്ധസ് തഥാ ബന്ധുഷു പാപബുദ്ധിഃ
 ക്രമാഗതം രാജ്യം ഇദം പരേഷാം; ഹർതും കഥം ശക്ഷ്യസി ദുർവിനീതഃ
 35 പ്രയച്ഛ രാജ്യാർഥം അപേതമോഹഃ; സവാഹനം ത്വം സപരിച്ഛദം ച
 തതോ ഽവശേഷം തവ ജീവിതസ്യ; സഹാനജസ്യൈവ ഭവേൻ നരേന്ദ്ര

അധ്യായം 148

1 [വാസു]

ഏവം ഉക്തേ തു ഭീഷ്മേണ ദ്രോണേന വിദുരേണ ച
 ഗാന്ധാര്യാ യുതരാഷ്ട്രേണ ന ച മന്ദോ fമ്പബുധ്യത
 2 അവധ്യയോത്ഥിതഃ ക്രമോ രോഷാത് സംരക്തലോചനഃ
 അന്വദ്രവന്ത തം പശ്യാദ് രാജാനസ് തൃക്തജീവിതാഃ
 3 അജ്ഞാപയച് ച രാജ്ഞസ് താൻ പാർഥിവൻ ദൃഷ്ട്യചേതസഃ
 പ്രയാധം വൈ കരുക്ഷേത്രം പുഷ്പോ fദ്യേതി പുനഃ പുനഃ
 4 തതസ് തേ പൃഥിവീപാലാഃ പ്രയയുഃ സഹ സൈനികാഃ
 ഭീഷ്മം സേനാപതിം കൃത്യാ സംഹൃഷ്ടാഃ കാലചോദിതാഃ
 5 അക്ഷൗഹിണ്യോ ദശൈകാ ച പാർഥിവാന്മാം സമാഗതാഃ
 താസാം പ്രമുഖതോ ഭീഷ്മസ് താലകേതുർ വ്യരോചത
 യദ് അത്ര യുക്തം പ്രാപ്തം ച തദ് വിധത്സ്യ വിശാം പതേ
 6 ഉക്തം ഭീഷ്മേണ യദ് വാക്യം ദ്രോണേന വിദുരേണ ച
 ഗാന്ധാര്യാ യുതരാഷ്ട്രേണ സമക്ഷം മമ ഭാരത
 ഏതത് തേ കഥിതം രാജൻ യദ്യുത്തം കരുസംസദി
 7 സാമ ദാദൗ പ്രയുക്തം മേ രാജൻ സൗഭ്രാത്രം ഇച്ഛതാ
 അഭേദാത് കരുവംഗസ്യ പ്രജാനാം ച വിവൃദ്ധയേ
 8 പുനർ ഭേദഗ് ച മേ യുക്തോ യദാ സാമ ന ഗൃഹ്യതേ
 കർമാനുകീർതനം ചൈവ ദേവ മാനുഷസംഹിതം
 9 യദാ നാദ്രിയതേ വാക്യം സാമപൂർവം സുയോധനഃ
 തദാ മയാ സമാനീയ ഭേദിതാഃ സർവപാർഥിവാഃ
 10 അദ്ഭുതാനി ച ഘോരാണി ദാരുണാനി ച ഭാരത
 അമാനുഷാണി കർമാണി ദർശിതാനി ച മേ വിഭോ
 11 ഭർത്സയിത്യാ തു രാജ്ഞസ് താംസ് തൃണീ കൃത്യസുയോധനം
 രാധ്യേയം ഭീഷയിത്യാ ച സൗബലം ച പുനഃ പുനഃ
 12 നൃഗന്താം ധർതരാഷ്ട്രാണാം നിന്ദാം ചൈവ പുനഃ പുനഃ
 ഭേദയിത്യാ നൃപാൻ സർവാൻ വാഗ്ഭീർ മന്ത്രേണ ചാസകൃത്
 13 പുനഃ സാമാഭിസംയുക്തം സമ്പ്രദാനം അമാബ്രുവം
 അഭേദാത് കരുവംഗസ്യ കാര്യയോഗാത് തഥൈവ ച
 14 തേ ബാലാ യുതരാഷ്ട്രസ്യ ഭീഷ്മസ്യ വിദുരസ്യ ച
 തിഷ്ഠേയഃ പാണ്ഡവാഃ സർവേ ഹിത്യാ മാനം അധഗ് ചരാഃ
 15 പ്രയച്ഛന്തു ച തേ രാജ്യം അനീശാസ് തേ ഭവന്തു ച

യഥാഹ രാജാ ഗാംഗേയോ വിദുരശ് ച തഥാസ്തു തത്
 16 സർവം ഭവതു തേ രാജ്യം പഞ്ച ഗ്രാമാൻ വിസർജയ
 അവശ്യം ഭരണീയാ ഹി പിതൃസ് തേ രാജസത്തമ
 17 ഏവം ഉക്തസ് തു ദുഷ്ടാത്മാ നൈവ ഭാവം വ്യമുഞ്ചത
 ദണ്ഡം ചതുർഥം പശ്യാമി തേഷു പാപേഷു നാന്യഥാ
 18 നിര്യാതാശ് ച വിനാശായ കരുക്ഷേത്രം നരാധിപാഃ
 ഏതത് തേ കഥിതം സർവം യദ്യുത്തം കരുസംസദി
 19 ന തേ രാജ്യം പ്രയച്ഛന്തി വിനാ യുദ്ധേന പാണ്ഡവ
 വിനാശഹേതവഃ സർവേ പ്രത്യപസ്ഥിത മൃത്യവഃ

അധ്യായം 149

1 [വി]

ജനാർദനവചഃ ശ്രുത്വാ ധർമ്മരാജോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 ദ്രാത്രുൻ ഉവാച ധർമ്മാത്മാ സമക്ഷം കേശവസ്യ ഹ
 2 ശ്രുതം ഭവദ്ഭീർ യദ്വൃത്തം സഭായാം കരുസംസദി
 കേശവസ്യാപി യദ് വാക്യം തത് സർവം അവധാരിതം
 3 തസ്മാത് സേനാ വിഭാഗം മേ കരുധ്യാം നരസന്തമാഃ
 അക്ഷൗഹിണ്യസ് തു സപ്തൈതാഃ സമേതാ വിജയായ വൈ
 4 താസാം മേ പതയഃ സപ്ത വിഖ്യാതാസ് താൻ നിബോധത
 ദ്രുപദശ് ച വിരാടശ് ച ധൃഷ്ടദൃപ്ത ശിഖണ്ഡിനൗ
 5 സാത്യകിശ് ചേകിതാനശ് ച ഭീമസേനശ് ച വീര്യവാൻ
 ഏതേ സേനാ പ്രണേതാരോ വീരാഃ സർവേ തനത്യജഃ
 6 സർവേ വേദവിദഃ ശൂരാഃ സർവേ സുചരിതവ്രതാഃ
 ഹ്രീമന്തോ നീതിമന്തശ് ച സർവേ യുദ്ധവിശാരദാഃ
 ഇഷ്ടസ്മൃകശലാശ് ചൈവ തഥാ സർവാസ്ത്രയോധിനഃ
 7 സപ്താനാം അപി യോ നേതാ സേനാനാം പ്രവിഭാഗവിത്
 യഃ സഹേത രണേ ഭീഷ്മം ശരാർചിഃ പാവകോപമം
 8 ത്വം താവത് സഹദേവാത്ര പ്രബൃഹി കുരുനന്ദന
 സ്വമതം പുരുഷവ്യാഘ്രേ കോ നഃ സേനാപതിഃ ക്ഷമഃ
 9 സംയുക്ത ഏകദഃഖശ് ച വീര്യവാംശ് ച മഹീപതിഃ
 യം സമാശ്രിത്യ ധർമ്മജ്ഞം സ്വം അംശം അനയുഞ്ജമഹേ
 10 മത്സ്യോ വിരാടോ ബലവാൻ കൃതാസ്ത്രോ യുദ്ധദുർമദഃ
 പ്രസഹിഷ്യതി സംഗ്രാമേ ഭീഷ്മം താംശ് ച മഹാരഥാൻ
 11 തഥോക്തേ സഹദേവേന വാക്യേ വാക്യവിശാരദഃ
 നകലോ ിനന്തരം തസ്മാദ് ഇദം വചനം ആദദേ
 12 വയസാ ശാസ്ത്രതോ ധൈര്യോത് കലേനാഭീജനേന ച
 ഹ്രീമാൻ കലാനിതഃ ശ്രീമാൻ സർവശാസ്ത്രവിശാരദഃ
 13 വേദ ചാസ്ത്രം ഭരദ്വാജാദ് ദുർധർഷഃ സത്യസംഗരഃ
 യോ നിത്യം സ്പർധതേ ദ്രോണം ഭീഷ്മം ചൈവ മഹാബലം
 14 ശ്ലൗഘ്യഃ പാർഥിവ സംഘസ്യ പ്രമുഖേ വാഹിനീപതിഃ
 പുത്രപൗത്രൈഃ പരിവൃതഃ ശതശാഖ ഇവ ദ്രുമഃ
 15 യസ് തതാപ തപോ ഘോരം സദാരഃ പൃഥിവീപതിഃ
 രോഷാദ് ദ്രോണ വിനാശായ വീരഃ സമിതിശോഭനഃ

16 പിതേവാസ്താൻ സമാധത്തേ യഃ സദാ പാർഥിവർഷഭഃ
 ശൃശൂരോ ദ്രുപദോ ഫസ്താകം സേനാം അഗ്രേ പ്രകർഷതു
 17 സ ദ്രോണ ഭീഷ്മാവ് ആയാന്തൗ സഹേദ് ഇതി മതിർ മമ
 സ ഹി ദിവ്യാസ്ത്വിദ് രാജാ സഖാ ചാംഗിരസോ നൃപഃ
 18 മാദ്രീ സുതാഭ്യാം ഉഭേത തു സ്വമതേ കരുനന്ദനഃ
 വാസവിർ വാസവ സമഃ സവ്യസാച്യ് അബ്രവീദ് വചഃ
 19 യോ ഫയം തപഃ പ്രഭാവേന ജ്ഞിസന്തോഷണേന ച
 ദിവ്യഃ പുരുഷ ഉത്പന്നോ ജ്യാലാ വർണോ മഹാബലഃ
 20 ധനുഷ്മാൻ കവചീ ഖംഗീ രഥം ആരുഹ്യ ദംശിതഃ
 ദിവൈവ്യർ ഹയവരെരർ യുക്തം അഗ്നികണ്ഡാത് സമുത്ഥിതഃ
 21 ഗർഹണന് ഇവ മഹാമേഘോ രഥഘോഷേണ വിര്യവാൻ
 സിംഹസംഹനനോ വീരഃ സിംഹവിക്രാന്ത വിക്രമഃ
 22 സിംഹോരസ്തോ മഹാബാഹുഃ സിംഹവക്ഷാ മഹാവലഃ
 സിംഹപ്രശർജനോ വീരഃ സിംഹസ്തന്ധോ മഹാദ്യുതിഃ
 23 സ്യുഃ സുദംഷ്ടഃ സുഹന്തഃ സുബാഹു സുമുഖോ ഫക്രശഃ
 സുജത്രഃ സുവിശാലാക്ഷഃ സുപാദഃ സുപ്രതിഷ്ഠിതഃ
 24 അഭേദ്യഃ സർവശസ്ത്രാണാം പ്രഭിന്ന ഇവ വാരണഃ
 ജജ്ഞേ ദ്രോണ വിനാശായ സത്യവാദീ ജിതേന്ദ്രിയഃ
 25 ധൃഷ്ടദ്യുധ്നം അഹം മന്യേ സഹേദ് ഭീഷ്മസ്യ സായകാൻ
 വജ്രാശനിസമസ്തർശാൻ ദീപ്താസ്യാൻ ഉരഗാൻ ഇവ
 26 യമദ്ദുത സമാൻ വേഗേ നിപാതേ പാവകോപമാൻ
 രാമേണാജൗ വിഷഹിതാൻ വജ്രനിഷ്ഠേഷ ദാരുണാൻ
 27 പുരുഷം തം ന പശ്യാമി യഃ സഹേത മഹാപ്രതം
 ധൃഷ്ടദ്യുധ്നം ജ്ഞേ രാജന് ഇതി മേ ധീയതേ മതിഃ
 28 ക്ഷിപ്രഹസ്തസ് ചിത്രയോധീ മതഃ സേനാപതിർ മമ
 അഭേദ്യകവചഃ ശ്രീമാൻ മാതംഗ ഇവ യഥപഃ
 29 വധാർഥം യഃ സമുത്പന്നഃ ശിഖണ്ഡി ദ്രുപദാത്മജഃ
 വദന്തി സിദ്ധാ രാജേന്ദ്ര ജ്ഞയത് ച സമാഗതാഃ
 30 യസ്യ സംഗ്രാമമധ്യേഷ ദിവ്യം അസ്ത്രം വികർവതഃ
 രൂപം ദ്രക്ഷ്യന്തി പുരുഷാ രാമസ്യേവ മഹാത്മനഃ
 31 ന തം യുദ്ധേഷു പശ്യാമി യോ വിഭിന്ദ്യാച് ഛിഖണ്ഡിനം
 ശസ്ത്രേണ സമരേ രാജൻ സംനദ്ധം സ്യന്ദനേ സ്ഥിതം
 32 ദൈവരഥേ വിഷഹേൻ നാനേന്യാ ഭീഷ്മം രാജൻ മഹാപ്രതം

ശിഖണ്ഡിനം ജതേ വീരം സ മേ സേനാപതിർ മതഃ
 33 സർവസ്യ ജഗതസ് താത സാരാസാരം ബലാബലം
 സർവം ജാനാതി ധർമാത്മാ ഗതം ഏഷ്യച് ച കേശവഃ
 34 യം ആഹ കൃഷ്ണോ ദാശാർഹഃ സോ ിസ്തു നോ വാഹിനിപതിഃ
 കൃതാസ്തോ ഹ്യ് അകൃതാസ്തോ വാ വൃദ്ധോ വാ യദി വാ യുവാ
 35 ഏഷ നോ വിജയേ മൂലം ഏഷ താത വിപര്യയേ
 അത്ര പ്രാണാഗ് ച രാജ്യം ച ഭാവാഭാവൗ സുഖാസുഖേ
 36 ഏഷ ധാതാ വിധാതാ ച സിദ്ധിർ അത്ര പ്രതിഷ്ഠിതാ
 യം ആഹ കൃഷ്ണോ ദാശാർഹഃ സ നഃ സേനാപതിഃ ക്ഷമഃ
 ബ്രവീതു വദതാം ശ്രേഷ്ഠോ നിശാ സമതിവർതതേ
 37 തതഃ സേനാപതിം കൃത്വാ കൃഷ്ണസ്യ വശവർതിനം
 രാത്രിശേഷേ വൃതിക്രാന്തേ പ്രയാന്യാമോ രണാജിരം
 അധിവാസിത ശസ്ത്രാഗ് ച കൃതകൗതുക മംഗലഃ
 38 തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ ധർമരാജസ്യ ധീമതഃ
 അബ്രവീത് പുണ്ഡരീകാക്ഷോ ധനഞ്ജയം അവേക്ഷ്യ ഹ
 39 മമാപ്യ് ഏതേ മഹാരാജ ഭവദ്ഭിർ യ ഉദാഹൃതഃ
 നേതാരസ് തവ സേനായഃ ശൂരാ വിക്രാന്തയോധിനഃ
 സർവ ഏതേ സമർഥാ ഹി തവ ശത്രുൻ പ്രമർദ്ദിതും
 40 ഇദ്രസ്യാപി ഭയം ഹ്യ് ഏതേ ജനയേയുർ മഹാഹവേ
 കിം പുനർ ധാർതരാഷ്ട്രാണാം ലുബ്ധാനാം പാപചേതസാം
 41 മഹാപി ഹി മഹാബാഹോ ത്വത്പ്രിയാർഥം അരിന്ദമ
 കൃതോ യതോ മഹാംസ് തത്ര ശമഃ സ്യാദ് ഇതി ഭാരത
 ധർമസ്യ ഗതം ആന്വണ്യം ന സു വാച്യം വിവക്ഷതാം
 42 കൃതാർഥം മന്യതേ ബാലഃ സോ ffത്മാനം അവിചക്ഷണഃ
 ധാർതരാഷ്ട്രോ ബലസ്ഥം ച മന്യതേ ffത്മാനം ആതുരഃ
 43 യുജ്യതാം വാഹിനീ സാധു വധസാധ്യം ഹി തേ മതഃ
 ന ധാർതരാഷ്ട്രഃ ശക്ഷ്യന്തി സ്ഥാതും ദൃഷ്ട്യാ ധനഞ്ജയം
 44 ഭീമസേനം ച സപ്രഭുധം യമൗ ചാപി യമോപമൗ
 യുധധാന ദ്വിതീയം ച ധൃഷ്ടദൃക്നം അമർഷണം
 45 അഭീമന്യം ദ്രൗപദേയാൻ വിരാടദ്രുപദാവ് അപി
 അക്ഷൗഹിണീപതിംഗ് ചാന്യാൻ നരേന്ദ്രാൻ ദ്രുപദികൃമാൻ
 46 സാരവദ് ബലം അസ്യാകം ദൃഷ്ടധർഷം ദുരാസദം
 ധാർതരാഷ്ട്ര ബലം സംഖ്യേ വധിഷ്യതി ന സംശയഃ

47 ഏവം ഉഭേത തു കേഷ്ണേന സമ്പ്രഹൃഷ്യൻ നരോത്തമാഃ
 തേഷാം പ്രഹൃഷ്ടമനസാം നാദഃ സമഭവൻ മഹാൻ
 48 യോഗ ഇത്യ് അഥ സൈന്യാനാം ത്വരതാം സമ്പ്രയാവതാം
 ഹയവാരണശബ്ദം ച നേമിഘോഷം ച സർവശഃ
 ശംഖദന്ദിനിർഘോഷസ് തുമുലഃ സർവതോ ഭവത്
 49 പ്രയാസ്യതാം പാണ്ഡവാനാം സസൈന്യാനാം സമന്തതഃ
 ഗംഗേവ പൂർണാ ദുർധർഷാ സമദൃശ്യത വാഹിനീ
 50 അഗ്രാനീകേ ഭീമസേനോ മാദ്രീപുത്രൗ ച ദംശിതൗ
 സൗഭദ്രോ ദ്രൗപദേയാശ് ച ധൃഷ്ടദൃക്സ്തൗ ച പാർഷ്വതഃ
 പ്രഭദ്രകാശ് ച പാണ്ഡാലാ ഭീമസേനമുഖാ യയുഃ
 51 തതഃ ശബ്ദഃ സമഭവത് സമുദ്രസ്യേവ പർവണി
 ഹൃഷ്ടാനാം സമ്പ്രയാതാനാം ഘോഷോ ദിവം ഇവാസ്പശത്
 52 പ്രഹൃഷ്ടാ ദംശിതാ യോധാഃ പരാനീക വിദാരണാഃ
 തേഷാം മധ്യേ യയൗ രാജാ കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 53 ശകടാപണ വേശാശ് ച യാനയുഗ്യം ച സർവശഃ
 കോശയന്ത്രായുധം ചൈവ യേ ച വൈദ്യാശ് ചികിത്സകാഃ
 54 ഫൽഗു യച് ച ബലം കിം ചിത് തഥൈവ കൃശ ദുർബലം
 തത് സംഗൃഹ്യ യയൗ രാജാ യ ചാപി പരിചാരകാഃ
 55 ഉപപ്ലവ്യേ തു പാണ്ഡാലീ ദ്രൗപദീ സത്യവാദിനീ
 സഹ സ്തീഭിർ നിവൃതേ ദാസീദാസ സമാവൃതാ
 56 കൃത്യാ മൂലപ്രതീകാരാൻ ഗുൽമൈഃ സ്ഥാവരജംഗമൈഃ
 സ്തന്ധാവാരേണ മഹതാ പ്രയയുഃ പാണ്ഡുനന്ദനാഃ
 57 ദദതോ ഗാം ഹിരണ്യം ച ബ്രാഹ്മണൈർ അഭിസംവൃതാഃ
 സ്തുയമാനാ യയു രാജൻ രഥൈർ മണിവിഭൂഷിതൈഃ
 58 കേകയാ ധൃഷ്ടകേതുശ് ച പുത്രഃ കാശ്യസ്യ ചാഭിഭൂഃ
 ശ്രേണിമാൻ വസു ദാനശ് ച ശിഖണ്ഡീ ചാപരാജിതഃ
 59 ഹൃഷ്ടാസ് തുഷ്ടാഃ കവചിനഃ സശസ്ത്രാഃ സമലക്രതാഃ
 രാജാനം അന്വയുഃ സർവേ പരിവാര്യ യുധിഷ്ഠിരം
 60 ജഘനാർധേ വിരാടശ് ച യജ്ഞസേനശ് ച സോമകിഃ
 സുധർമാ കന്തിഭോജശ് ച ധൃഷ്ടദൃക്സ്തസ്യ ചാത്മജാഃ
 61 രഥായുതാനി ചത്വാരി ഹയാഃ പഞ്ച ഗുണാസ് തതഃ
 പത്തിസൈന്യം ദശഗുണം സാദിനാം അയുതാനി ഷട്
 62 അനായുഷ്ടീശ് ചേകിതാനശ് ചേദിരാജോ ഭീമ സത്യകിഃ

പരിവാര്യ യയുഃ സർവേ വാസുദേവധനഞ്ജയൗ
 63 ആസാദ്യ തു കരുക്ഷേത്രം വ്യൂഢാനീകാഃ പ്രഹാരിണഃ
 പാണ്ഡവഃ സമദൃശ്യന്ത നർദന്തോ വൃഷഭാ ഇവ
 64 തേ ിവഗാഹ്യ കരുക്ഷേത്രം ശംഖാൻ ദധൂർ അരിന്ദമാഃ
 തഥൈവ ദധൂതുഃ ശംഖൗ വാസുദേവധനഞ്ജയൗ
 65 പാണ്ഡുജന്യസ്യ നിർലോഷം വിസ്ഫുർജ്ജിതം ഇവാശനേഃ
 നിശമ്യ സർവസൈന്യാനി സമഹൃഷ്യന്ത സർവശഃ
 66 ശംഖദുന്ദിസംസൃഷ്ടഃ സിംഹനാദസ് തരസിനാം
 പൃഥിവീം ചാന്തരിക്ഷം ച സാഗരാംശ് ചാന്വനാദയത്
 67 തദോ ദേശേ സമേ സ്തിഗ്ധേ പ്രഭൃതയവസേന്ധനേ
 നിവേശയാം ആസ തദാ സേനാം രാജാ യുധിഷ്ഠിരഃ
 68 പരിഹൃത്യ ശൂശാന്താനി ദേവതായതനാനി ച
 ആശ്രമാംശ് ച മഹർഷീണാം തീർഥാന്യ് ആയതനാനി ച
 69 മധുരാന്തഷരേ ദേശേ ശിവേ പുണ്യേ മഹീപതിഃ
 നിവേശം കാരയാം ആസ കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 70 തതശ് ച പുനർ ഉത്ഥായ സുഖി വിശ്രാന്ത വാഹനഃ
 പ്രയയൗ പൃഥിവീപാലൈർ വൃതഃ ശതസഹസ്രശഃ
 71 വിദ്രാവ്യ ശതശോ ഗുൽമാൻ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈനികാൻ
 പര്യക്രാമത് സമന്താച് ച പാർഥേന സഹ കേശവഃ
 72 ശിബിരം മാപയാം ആസ ധൃഷ്ടദ്യുമ്നശ് ച പാർഷതഃ
 സാത്യകിശ് ച രഥോദാരോ യുധുധാനഃ പ്രതാപവാൻ
 73 ആസാദ്യ സരിതം പുണ്യാം കരുക്ഷേത്രേ ഹിരണ്യതീം
 സുപതീർഥാം ശുചി ജലാം ശർകരാ പങ്കവർജിതാം
 74 ഖാനയാം ആസ പരിഖാം കേശവസ് തത്ര ഭാരത
 ഗുപ്തർഥം അപി ചാദിശ്യ ബലം തത്ര ന്യവേശയത്
 75 വിധിർ യഃ ശിബിരസ്യാസീത് പാണ്ഡവാനാം മഹാത്മനാം
 തദ് വിധാനി നരേന്ദ്രാണാം കാരയാം ആസ കേശവഃ
 76 പ്രഭൃതജലകാഷ്ഠാനി ദുരാധർഷതരാണി ച
 ഭക്ഷ്യഭോജ്യോപപന്നാനി ശതശോ ിഥ സഹസ്രശഃ
 77 ശിബിരാണി മഹാർഹാണി രാജ്ഞാം തത്ര പൃഥക് പൃഥക്
 വിമാനാനീവ രാജേന്ദ്ര നിവിഷ്ഠാനി മഹീതലേ
 78 തത്രാസന്ത് ശിൽപിനഃ പ്രാജ്ഞാഃ ശതശോ ദത്തവേതനാഃ
 സർവ് ഔപകരണൈർ യുക്താ വൈദ്യാശ് ച സുവിശാരദാഃ

79 ജ്യോ ധന്വൻവർമ്മ ശസ്ത്രാണാം തഥൈവ മധുസർപിഷോഃ
സസർജ രസപാംസുനാം രാശയഃ പർവതോപമാഃ
80 ബഹുദ്രകം സുയവസം തുഷാംഗാര സമന്വിതം
ശിബിരേ ശിബിരേ രാജാ സഞ്ചകാര യുധിഷ്ഠിരഃ
81 മഹായന്ത്രാണി നാരാചാസ് തോമരർഷ്ടി പരശ്വധാഃ
ധന്വംഷി കവചാഭിനി ഹൃദ്യ് അഭ്രവൻ നൃണാം തദാ
82 ഗജാഃ കങ്കട സംനാഹാ ലോഹവർമോത്തരച് ഛദാഃ
അദ്രശ്യംസ് തത്ര ഗിര്യാഭാഃ സഹസ്രശതയോധിനഃ
83 നിവിഷ്ഠാൻ പാണ്ഡവാംസ് തത്ര ജ്ഞാത്യാ മിത്രാണി ഭാരത
അഭിസസ്രൂർ യഥോദ്ദേശം സബലാഃ സഹവാഹനാഃ
84 ചരിതബ്രഹ്മ ചര്യാസ് തേ സോമപാ ഭൂരിദക്ഷിണാഃ
ജയായ പാണ്ഡുപുത്രാണാം സമാജശ്വർ മഹീക്ഷിതഃ

അധ്യായം 150

1 [ജ]

യുധിഷ്ഠിരം സഹാനീകം ഉപയാന്തം യുയുത്സയാ
 സംനിവിഷ്ടം കുരുക്ഷേത്രം വാസുദേവേന പാലിതം
 2 വിരാടദ്രുപദാഭ്യോം ച സപുത്രാഭ്യോം സമന്വിതം
 കേകയൈർ വൃഷ്ണിഭീശ് ചൈവ പാർഥിവൈഃ ശതശോ വൃതം
 3 മഹേന്ദ്രം ഇവ ചാദിത്യൈർ അഭിമുക്തം മഹാരഥൈഃ
 ശ്രുത്യാ ദുര്യോധനോ രാജാ കിം കാര്യം പ്രത്യുപദ്യത
 4 ഏതദ് ഇച്ഛാമ്യ ഹം ശ്രോതും വിസ്തരേണ തപോധന
 സംഭ്രമേ തുമുലേ തസ്മിൻ യദാസീത് കുരുജാംഗലേ
 5 വ്യഥയേയുർ ഹി ദേവാനാം സേനാം അപി സമാഗമേ
 പാണ്ഡവാ വാസുദേവശ് ച വിരാടദ്രുപദൗ തഥാ
 6 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നശ് ച പാണ്ഡാല്യഃ ശിഖണ്ഡീ ച മഹാരഥഃ
 യുയുധാനശ് ച വിക്രാന്തോ ദേവൈർ അപി ദൂരസദഃ
 7 ഏതദ് ഇച്ഛാമ്യ് അഹം ശ്രോതും വിസ്തരേണ തപോധന
 കുന്ദ്രണാം പാണ്ഡവാനാം ച യദ് യദ് ആസീദ് വിചേഷ്മിതം
 8 പ്രതിയാതേ തു ദാശാർഹേ രാജാ ദുര്യോധനസ് തദാ
 കർണം ദുഃശാസനം ചൈവ ശകുനീം ചാബ്രവീദ് ഇദം
 9 അക്രതേനൈവ കാര്യേണ ഗതഃ പാർഥാൻ അധോക്ഷജഃ
 സ ഏനാൻ മന്യുനാവിഷ്ടോ ധ്രുവം വക്ഷ്യത്യ് അസംശയാം
 10 ഇഷ്ടോ ഹി വാസുദേവസ്യ പാണ്ഡവൈർ മമ വിഗ്രഹഃ
 ഭീമസേനാർജുനൗ ചൈവ ദാശാർഹസ്യ മതേ സ്ഥിതൗ
 11 അജാതശത്രുർ അപ്യ് അദ്യ ഭീമാർജുനവശാനശഃ
 നികൃതശ് ച മയാ പൂർവം സഹ സർവൈഃ സഹോദരൈഃ
 12 വിരാടദ്രുപദൗ ചൈവ കൃതവൈരൗ മയാ സഹ
 തൗ ച സേനാ പ്രണേതാരൗ വാസുദേവ വശാനശൗ
 13 ഭവിതാ വിഗ്രഹഃ സോ ിയം തുമുലോ ലോമഹർഷണഃ
 തസ്മാത് സാംഗ്രാമികം സർവം കാരയധം അതന്ദ്രിതാഃ
 14 ശിബിരാണി കുരുക്ഷേത്രേ ക്രിയന്താം വസുധാധിപാഃ
 സുപര്യാപ്താവകാശാനി ദൂരാദേയാനി ശത്രുഭിഃ
 15 ആസന്ന ജലകാണാനി ശതശോ ിഥ സഹസ്രശഃ
 അച്ഛേദ്യാഹാര മാർഗാണി രത്നോച്ഛയ ചിതാനി ച
 വിവിധായുധപൂർണാനി പതാകാധജവന്തി ച

16 സമാശ് ച തേഷാം പനമാനഃ ക്രിയന്താം നഗരാദ് ബഹിഃ
 പ്രയാണം ഘൃഷ്യതാം അദ്യ ശ്യാഭൂത ഇതി മാചിരം
 17 തേ തഥേതി പ്രതിജ്ഞായ ശ്യാഭൂതേ ചക്രിരേ തഥാ
 ഹൃഷ്ടരൂപാ മഹാത്മാനോ വിനാശായ മഹീക്ഷിതാം
 18 തതസ് തേ പാർഥിവാഃ സർവേ തച് ശ്രുത്വാ രാജശാസനം
 ആസനേഭ്യോ മഹാർഹേഭ്യ ഉദതിഷ്ഠന് അമർഷിതാഃ
 19 ബാഹുൻ പരിഘസങ്കാശാൻ സംസ്ക്പശന്തഃ ശന്നൈഃ ശന്നൈഃ
 കാഞ്ചനാംഗദീപ്താം ച ചന്ദനാഗരുഭൂഷിതാൻ
 20 ഉഷ്ണീഷാണി നിയച്ഛന്തഃ പുണ്ഡരീകനിഭിരഭഃ കരൈഃ
 അന്തരീയോത്തരീയാണി ഭൂഷണാനി ച സർവശഃ
 21 തേ രഥാൻ രഥിനഃ ശ്രേഷ്ഠാ ഹയാംശ് ച ഹയകോവിദാഃ
 സജ്ജയന്തി സ്മ നാഗാംശ് ച നാഗശിക്ഷാസു നിഷ്ഠിതാഃ
 22 അഥ വർമാണി ചിത്രാണി കാഞ്ചനാനി ബഹുനി ച
 വിവിധാനി ച ശസ്ത്രാണി ചക്രഃ സജ്ജാനി സർവശഃ
 23 പദാതയശ് ച പുരുഷാഃ ശസ്ത്രാണി വിവിധാനി ച
 ഉപജഹ്രുഃ ശരീരേഷു ഹേമചിത്രാണ്യ് അനേകശഃ
 24 തദ് ഉത്സവ ഇവോദഗ്രം സമ്പ്രഹൃഷ്ടനരാവൃതം
 നഗരം ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ഭാരതാസീത് സമാകലം
 25 ജനൗഘസലിലാവർതോ രഥനാഗാശ്ചമീനവാൻ
 ശംഖദ്വന്ദുഭിനിർഘോഷഃ കോശസഞ്ചയ രത്നവാൻ
 26 ചിത്രാഭരണ വർമോർമിഃ ശസ്ത്രനിർമല ഘേനവാൻ
 പ്രാസാദമാലാദ്രിവൃതോ രഥ്യാപണ മഹാഹ്രദഃ
 27 യോധചന്ദ്രോദയോദ്ഭൂതഃ കുരുരാജമഹാർണവഃ
 അദ്ദൃശ്യത തദാ രാജംശ് ചന്ദ്രോദയ ഇവാർണവഃ

പ്രസാധകർ

നാളിളക്കം

